

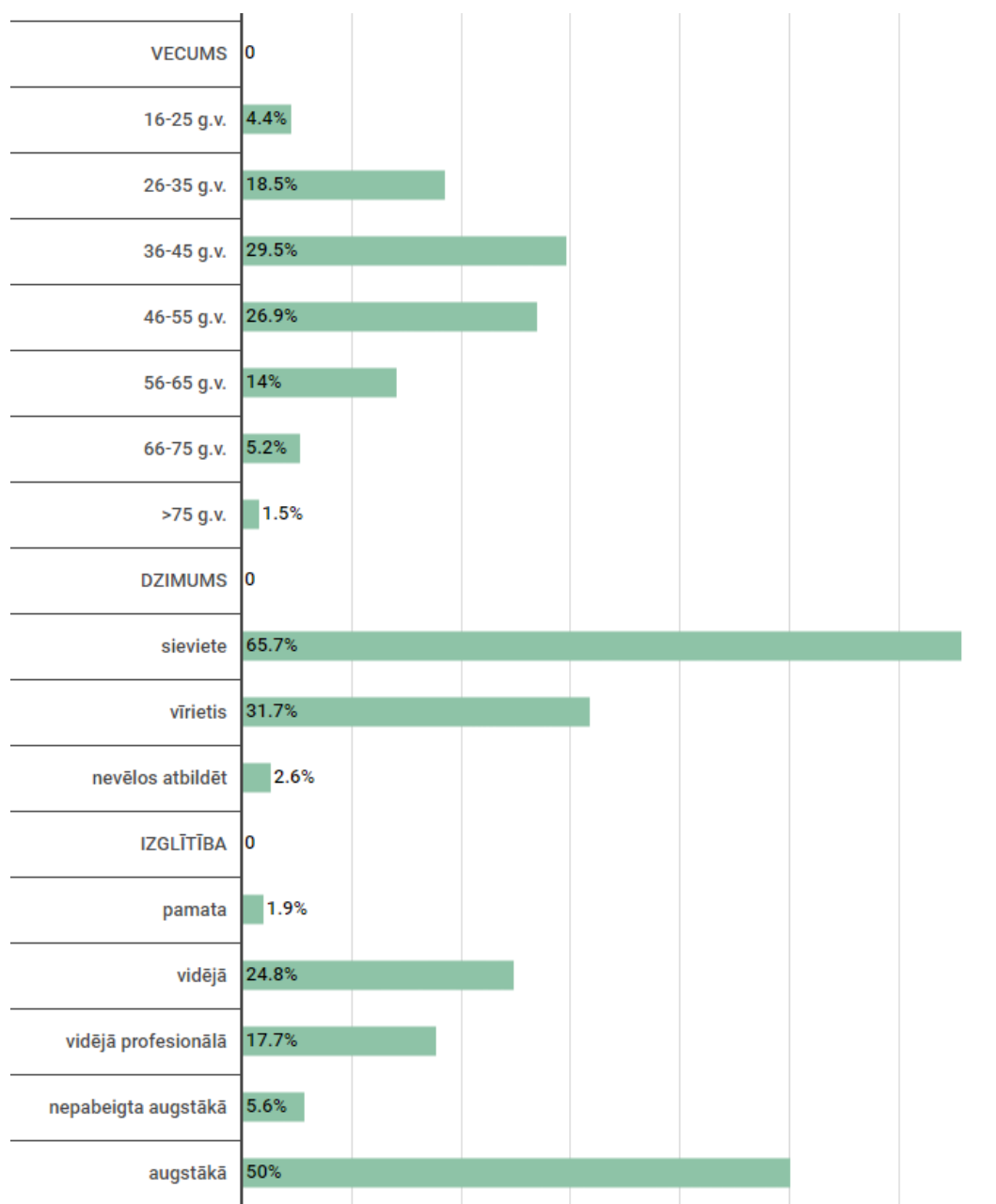
GNP TERITORIJAS VEIKTAIS SOCIĀLEKONOMISKAIS IZVĒRTĒJUMS, VEICOT MĀJSAIMNIECĪBU UN CEĻOTĀJU APTAUJU

IEDZĪVOTĀJU APTAUJA

Laika posmā no 20.07.2021. līdz 29.05.2022. aptaujāts 271 mājsaimniecības pārstāvis, kuri dzīvo, strādā vai kuru īpašums atrodas Gaujas NP. Aptauja norisinājās gan tiešsaistē, dodot iespēju ikvienam piedalīties, atbildēt uz aptaujas jautājumiem, gan arī klātienē, uzrunājot cilvēkus visās blīvāk apdzīvotajās Gaujas NP vietās. **Aptauja ir reprezentatīva, pārstāvot iedzīvotājus no visas Gaujas NP teritorijas, iekļaujot dažādas segmentēšanas pazīmes.** Gaujas NP iedzīvotāji nav viendabīga grupa un, izņemot kopējo teritoriju, daudzas pazīmes iezīmē atšķirīgas vērtības, intereses, viedokļus — veidojot vairākas mazākas apakšgrupas ar līdzīgiem uzskatiem. Tāpēc vidējā vērtība vai biežākie viedokļi ir pieturas punkts dziļākai analīzei, kopsakarības meklējot dažādu segmentu grupu ietvaros. Ikvienā attēlā, kas attēlots ar procentuālu sadalījumu, iekavās, apzīmējot to ar “n”, iekļauts arī kopējais uz konkrēto jautājumu atbildējušo respondentu skaits. No Gaujas NP kopējā mājsaimniecību skaita izlases kopa veido vairāk nekā 1 %, izmantojot atbilstošas izlases metodes, nodrošinot teritorijas iedzīvotāju viedokļa pārstāvniecību. Atbildīgais par aptaujas precīzu metodisko norisi: Andris Klepers, Dr. geogr. Izpildījums: SIA “Nocticus”.

Gaujas NP iedzīvotāja sociāli-ekonomiskais profils

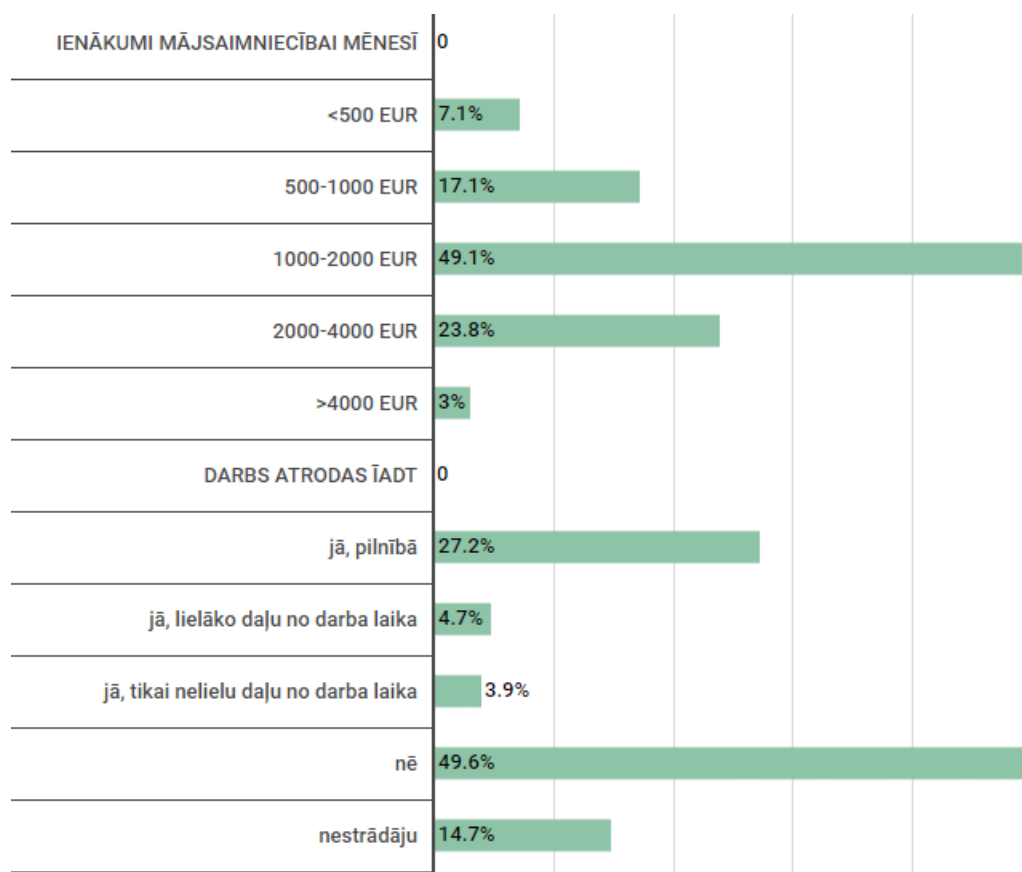
Iedzīvotāju aptauja norisinājās mājsaimniecības formātā, arī ar ietvertajiem jautājumiem daļēji reprezentējot mājsaimniecību kā pamata vienību. Tika pieļauta dažādu paaudžu intervēšana vienas mājsaimniecības ietvaros, kas gan izpildījies tikai pāris gadījumos. Protams, daļa jautājumu pauž konkrētā indivīda viedokli un tas varētu būt atsevišķs arī vienas mājsaimniecības ietvaros. Vecumstruktūra proporcionāli lielāks akcents ir uz strādājošiem (sk. 1. attēlu), kuri visbiežāk reprezentēja kopējo mājsaimniecību, ir ekonomiski aktīvi iedzīvotāji un pamatā arī lēmumu pieņēmēji mājsaimniecību ietvaros. Jaunieši un pensionāri reprezentē nelielas grupas. Analizējot segmentus pēc vecuma, izmantots divu tuvāko vecuma grupu apvienojums (gados jaunāki vai gados vecāki cilvēki), ja tam bijusi nozīme. Pusei aptaujāto ir augstākā izglītība, attiecīgi otra lielākā grupa reprezentē vidējo izglītību (42,5 %), ar nelielu īpatsvaru iedzīvotāju, kuri norādījuši nepabeigtu augstāko izglītību vai gados jaunākie respondenti, kas līdz šim ieguvuši vien pamata izglītību.

Attēls Nr. 1. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju sadalījums pēc vecuma un dzimuma (n=271)

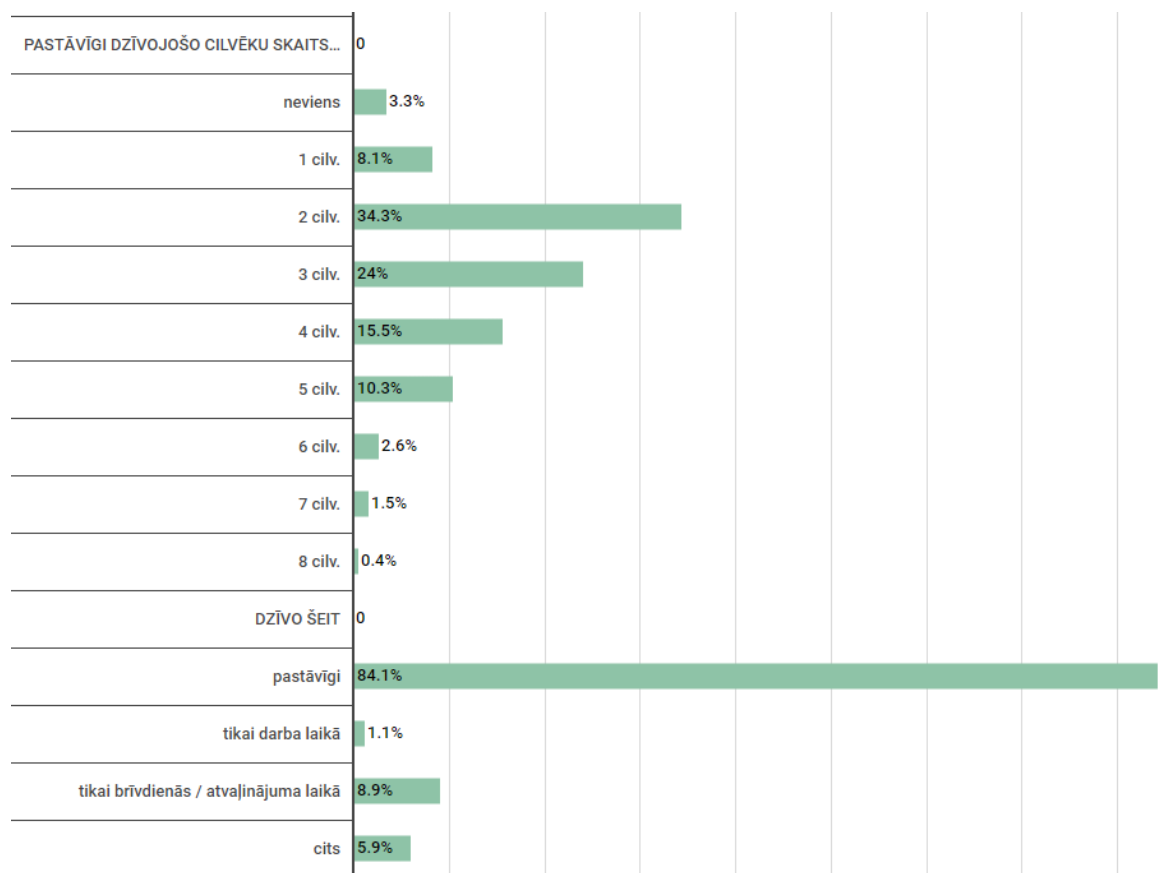
Ienākumi mēnesī mājsaimniecībai kopā (EUR) iekļauj darba algu, pensiju, papildu ienākumus u. tml., kas ir iedzīvotāju rīcībā pēc nodokļu nomaksas (sk. 2. attēlu). Teju puse (49,1 %) iedzīvotāju norāda, ka saņem 1000-2000 EUR mēnesī, kas strādājošo gadījumā atbilst vidējai algai attiecīgajā reģionā. Lielāki ienākumi norādīti 26,8 % mājsaimniecību, bet zemāki — 24,2 %. Vērtējot ienākumu lielumu, jāņem vērā mājsaimniecībā dzīvojošo personu skaits. Lielākā daļa nodarbināto nestrādā uz vietas Gaujas NP, bet ikdienā brauc ārpus īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Tomēr salīdzinoši liela ir to iedzīvotāju daļa (27,2 % no visiem respondentiem), kuri pamata ienākumus gūst, strādājot Gaujas NP teritorijā. Covid-19 apstākļos palielinājās arī to iedzīvotāju skaits, kuri kādu daļu no darba laika strādāja savā dzīves vietā — attālināti.

Atbilstoši CSP datiem, strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa Vidzemes reģionā (EUR) 2021. gada decembrī bija 820 EUR, bet Pierīgas reģionā, kur ietilpst daļa no Gaujas NP (Siguldas novads) — 997 EUR. Turklāt privātajā sektorā algu līmenis bija nedaudz zemāks, nekā valsts, pašvaldības vai sabiedriskajā sektorā strādājošiem. Vidēji Gaujas NP iedzīvotāju ienākumu līmenis ir zemāks nekā galvaspilsētā, taču augstāks kā Latvijas reģionos ārpus Rīgas.

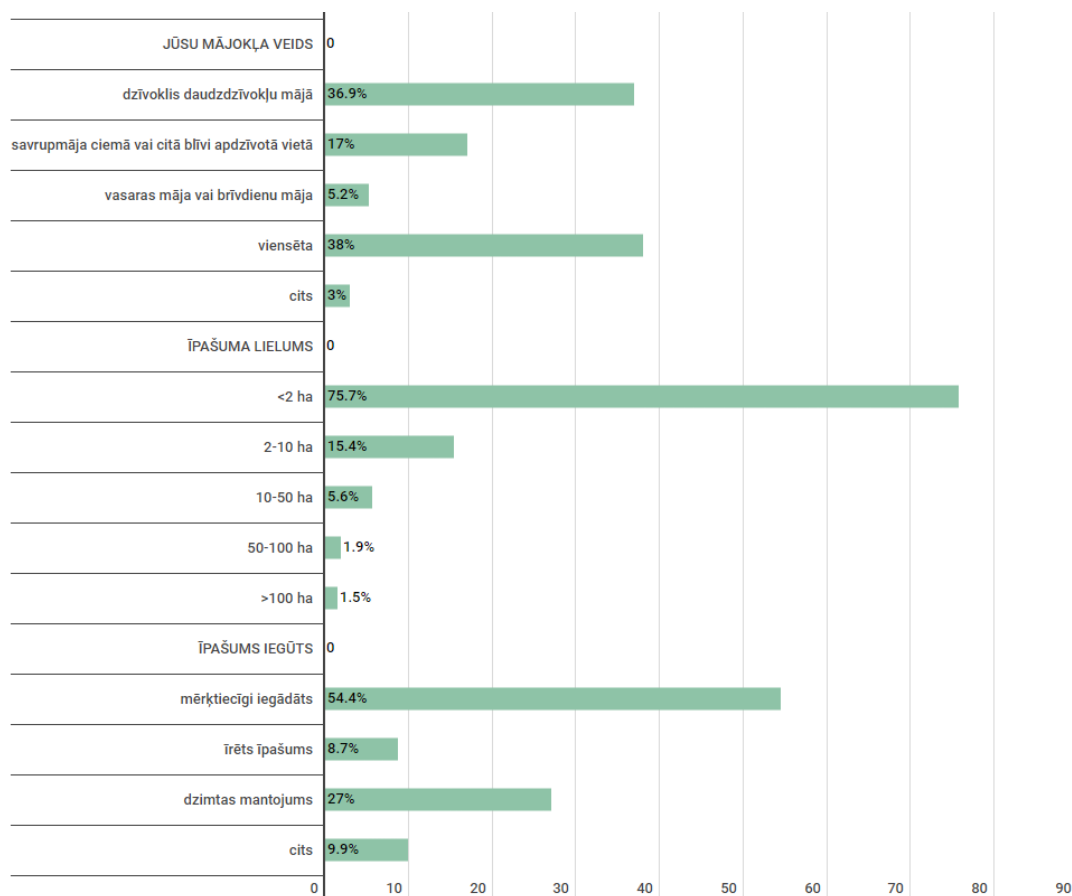
Attēls Nr. 2. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju sadalījums atbilstoši mājsaimniecības kopējam ienākumu līmenim mēnesī (EUR) pēc nodokļu nomaksas un darba vietas atrašanās attiecībā pret īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) (n=269).

Trešajā daļā (34,3 %) Gaujas NP mājsaimniecību dzīvo divi cilvēki, otra biežāk pārstāvētā grupa ir mājsaimniecība ar trim cilvēkiem (24 %), nedaudz mazāk ar četriem cilvēkiem (15,5 %) (sk. 3. attēlu). Gadījumos, kad mājsaimniecībā norādīto iedzīvotāju skaits ir "0", lielākoties tas ietver neapbūvētu vai neapdzīvotu īpašumu Gaujas NP teritorijā. Lielākā daļa (84,1 %) Gaujas NP dzīvo pastāvīgi, stabila daļa (8,9 %) savu īpašumu izmanto tikai brīvdienai vai atvaļinājuma (vasaras) laikā (sk. 3. attēlu).

Attēls Nr. 3. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju sadalījums atbilstoši mājsaimniecības lielumam un dzīvošanas regularitātei īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (n=270).

Līdzīgās daļās, reprezentējot nedaudz vairāk kā trešo daļu Gaujas NP iedzīvotāju katrā no grupām, bija pārstāvētas mājsaimniecības no viensētām (38 %) un dzīvokļiem daudzdzīvokļu (vai rindu) mājās (36,9 %). Daļa (17 %) ir savrupmājās dzīvojošo ciemos vai citās blīvi apdzīvotās vietās (pilsētu apkaimēs u.c.). Mazāku daļu pārstāv iedzīvotāji, kuru mājoklis kalpo kā “otrās mājas”, vasarnīca vai brīvdienas māja. Īpašuma lielums izteikti lielākajai daļai iedzīvotāju ir neliels (75,7 % — mazāks par 2 ha). Nedaudz vairāk nekā pusi no tiem veido dzīvokļi, kam platība norādīta kvadrātmetros, pārstāvot gan nelielus, gan lielus dzīvokļus. Tomēr šeit tā veidota kā vienota grupa, segmentējot pamatā pēc mijiedarbības ar zemes resursiem un to izmantošanas. Mazāka daļa ir to iedzīvotāju, zemes īpašnieku, kuriem pieder lielas platības. Otra lielākā grupa (15,4 %) ir ar relatīvi mazu īpašuma platību (2-10 ha), mazāka (5,6 %), kuru īpašuma lielums Gaujas NP ir 10-50 ha. Nedaudz vairāk kā puse iedzīvotāju (54,4 %) iegādājušies īpašumu mērķtiecīgi Gaujas NP pastāvēšanas laikā, bet aptuveni ceturtdaļa (27 %) norāda, ka tas ir mantots īpašums vai dzimtas mājas. 8,7 % gadījumu norādīts, ka tas ir īrēts īpašums. Citos gadījumos lielākoties norādīts, ka dzīvojamā ēka ir pašu spēkiem celta un iegādāta tikai zeme vai dažos gadījumos mantota zeme bez ēkām (sk. 4. attēlu).

Attēls Nr. 4. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju sadalījums atbilstoši mājokļa veidam, īpašuma lielumam un īpašuma iegūšanas veidam (vai saistībai ar to) (n=270).

Par iedzīvotāju saimniecisko darbību saistībā ar Gaujas NP zemes (vai dabas) resursu izmantošanu un ienākumu gūšanu no tā skatīt arī zemāk rezultātu sadaļā.

IEDZĪVOTĀJU APTAUJAS REZULTĀTI.

Par informētību, ka respondenta īpašums atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, apstiprinoši apliecina 84,5 %. Tiem, kuri nezināja vai minstinājās atbildēt, īpašums lielākoties bija neliels (dzīvoklis), tas atradās pilsētā vai ciemā vai arī bija īrēts īpašums, arī neliela daļa no lielāka piederoša īpašuma u.c.

Vairāk kā pusē (61,4 %) Gaujas NP iedzīvotāju uzskata, ka ir ļoti labi vai pietiekami informēti par iespējamām darbībām Gaujas NP. Tie, kuri uzskata, ka drīzāk vai noteikti nav informēti, ietilpst grupā, kuri nezināja vai šaubījās par īpašuma atrašanos Gaujas NP, taču arī citi iedzīvotāji, kuri nebija droši, ka pārzina Gaujas NP noteikumus (sk. 5. attēlu)

Attēls Nr. 5. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai Jūs esat pietiekami informēti par iespējamām darbībām Gaujas NP?” (n=241).

Primāri īpašuma vērtību nosaka tā tiesiskie aspekti, vietas sociāli ekonomiskā situācija un materiālie parametri (īpašuma tiesības, platība, novietojums, pieejamība, izmantotie celtniecības materiāli un tehniskais stāvoklis, infrastruktūra u.c.), taču kā viena no komponentēm ir arī tā novietojuma ainaviskums un vietas emocionālais konteksts ar pieprasījuma atbilstību noteiktam dzīves stilam. Iedzīvotāju daļa, kuri uzskata, ka **īpašuma atrašanās Gaujas NP paaugstina tā vērtību** (33,7 %) raksturojama: pamatā platības ziņā lielāko īpašumu īpašnieki, dzīvo Gaujas NP pastāvīgi, dominējoši uzskata, ka dzīvojot Gaujas NP var sasniegt augstu dzīves kvalitāti, lielākoties ir viensētu, savrupmāju vai brīvdienu māju īpašnieki (mazāk dzīvokļu), relatīvi vairāk pārstāvēti no mantoto / dzimtas māju segmenta, lielāka daļa no vecuma grupas 35-45 gadi (sk. 6. attēlu).

Attēls Nr. 6. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai īpašuma atrašanās Gaujas NP paaugstina tā vērtību?” (n=264).

Iedzīvotāju lielākā daļa neuzskata, ka dzīvošana Gaujas NP ir kādā ziņā īpaša un tāpēc paaugstinātu viņu pašapziņu (62,2 %). Starp tiem 26,5 %, kuri tā tomēr uzskata (sk. 7. attēlu), lielākoties dzīvo viensētās vai savrupmājās, ir ar augstāko izglītību, pieder lielākas īpašumu platības, taču proporcionāli daudz to ir arī grupā ar zemiem ienākumiem, dominējoši uzskata, ka dzīvojot Gaujas NP var sasniegt augstu dzīves kvalitāti un parūpēties par veselīgu dzīvesveidu.

Attēls Nr. 7. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai piekrītat, ka dzīvošana Gaujas NP paaugstina Jūsu pašapziņu, jo dzīvojat tik īpašā vietā?” (n=249).

Priekšrocības dzīvei Gaujas NP

Lielākā daļa respondentu komentējuši par dzīvesvietas priekšrocībām Gaujas NP salīdzinājumā ar citām vietām. Lai arī dzīvesvietu novietojums un stāvoklis ir ļoti atšķirīgs, vairākas priekšrocības summējās noteiktā kombinācijā lielākajā skaitā gadījumos.

*“Dzīvot ir labi, jo vienkārši patīk dzīvot laukos, kur skaista
daba ir aiz loga”.*

Visbiežāk pieminētais priekšrocības elements ir **ainaviskums**, ko pamatā saista ar vizuāli pievilcīgu skaistumu vistiešākajā kombinācijā ar dabu (skaista

vieta, skaista daba, skaista apkārtnē, skaisti, skaistas ainavas, skaists mežs, arī apkārt dabiska ainava, ainaviskums, ainaviska vieta, daudz apskates objektu). Tam seko **daba** (dabas tuvums, pieejamība, svaigs gaiss, Gaujas, meža tuvums, saudzēti meži, tīrība, tīra vide, neskarta daba, dabiskais, klintis, reljefs, augi) arī uzsverot “māja meža vidū, dzīve maksimāli tuvu dabai” vai “dzīvot ir labi, jo vienkārši patīk dzīvot laukos, kur skaista daba ir aiz loga” tās saikni ar vērtībām un dzīvesveidu. Starp biežāk pieminētajiem priekšrocību elementiem ir **pilsētas tuvums**, satiksmes iespējas un infrastruktūra.

Īpašums ir vērtīgs, jo netālu ir Sigulda, visas iespējas, ko var apvienot ar klusu vidi; skaista vieta, netālu no Siguldas; nav tālu no Valmieras; skaista vieta, netālu no Cēsīm un Siguldas; svaigs gaiss un miers, bet Sigulda un Rīga ir tuvu; atrodamies starp Cēsīm un Valmieru — 15 km uz katru reģionālo centru, 200 m līdz P20 autoceļam; atrodas Siguldā, skaista vietā, ir darbs tepat blakus; mierīga vietā, netālu no pilsētas; tuvu Valmierai, īre lētāk kā Valmierā; atrodos darbam tuvu, lēti komunālie maksājumi; netālu Siguldā un darba vieta, viss pieejams; netālu no Valmieras, dzīvokļi ir lētāki; netālu ir skola, blakus Sigulda; netālu ir Siguldā, kur strādāju, bet īre šeit ir lētāka; priekšrocības ir dzīvot kā laukos, būt tuvu pilsētai; Rīga netālu, tuvu pieejami dažādi pakalpojumi, mežs blakus; te ir izklaides iespējas, veikals, skola; Līgatne — ļoti zaļa un latviska vide; nav liela pilsēta, bet, tai pat laikā, Sigulda un Cēsis ir rokas stiepiena attālumā; priekšrocības — tuvu pilsētai, blakus peldvietai; darba vieta netālu un patīkama vieta; priekšrocības ir noteikti pilsētas tuvums; Skaista daba, mierīga vieta, strādāju Siguldā un šeit ir patīkami atbraukt pēc noslogotas darba dienās u.c.

Pilsētas tuvums tiek saistīts arī ar **zemākām izmaksām** — dzīvošana laukos nodrošina zemākas mājokļa izmaksas. Taču biežāk par to pieminēts kontrasts pilsētas dzīves ritmam — **miers un klusums**. Daļa no minētajām priekšrocībām dzīvei Gaujas NP saistās ar **brīvā laika pavadīšanas iespējām** ikdienā (iespējams viegli atrast vietu sportošanai; ir ļoti daudz iespējas izplānot pastaigu maršrutus; var doties pastaigās un pārgājienos; skaisti pastaigāties; pastaigu iespējas un plašums; ar kaudzi vietu pastaigām, blakus peldvietai; blakus atrodas ļoti populārs Valmieras novada ezers; daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas āra vidē, meža un Gaujas tuvums; iespēja ar pāris soļiem nokļūt mežā, ar svaigu gaisu un neskaitāmām takām; daudz brīvā laika pavadīšanas iespēju dabā; blakus ir populāra vieta, ikdienā varam apskatīt pili vienkārši pastaigājoties; izaugsmes iespējas un kultūras aktivitātes; daudz apskates objektu; citās vietās nav tik daudz izklaižu, ko darīt brīvdienās; daudz apskates vietu, Zvārtas iezis, Amatas takas...). Desmit mājsaimniecības ar **bērniem** uzsver Gaujas NP priekšrocības ģimenēm: laukos dzīvot ir priekšrocības, svaigs gaiss labā vietā bērniem; mierīga vietā, netālu no pilsētas, kur mierīgi audzināt bērnus; (..) laba vieta, kur audzināt bērnus; netālu ir skola; ir skola, bērnu laukums, pasts — viss nepieciešamais laukos; te ir labi dzīvot, jo te ir darba vieta un bērniem viss nepieciešamais; skaista vieta, laba vieta bērnu audzināšanai. Dažos gadījumos pieminēts vietējo iedzīvotāju

“kopienas spēks”, “kaimiņu atbalsts” arī iespēja strādāt viensētā attālināti, nodoties aktīvā dzīvesveida aktivitātēm skaistā vidē ar kvalitatīvu dabas infrastruktūru. Vien dažās atbildēs uzsvēta **kultūras mantojuma** klātbūtne kā priekšrocība, vietu stāsti un vēsturiskums.

Daži iedzīvotāji komentēja arī to, kāpēc **nav nekādu priekšrocību**: “Nekādu priekšrocību saistībā ar GNP nav, bet nav arī nekādu būtisku liegumu, jo dzīvoju neitrālajā zonā”; “Nekādu priekšrocību. Dzīvoju netālu no grants ieguves karjerām, kuras atrodas dabas lieguma zonā un tur viss notiek!!!”; “Man liekas, ka ierobežojumi ir vairāk kā priekšrocību”; “Nejūtu nekādu priekšrocību. Tikai ierobežojumi un apgrūtinājumi. Klausoties uzraudzības grupas sanāksmes, liekas ka mēs būsīm vēl vairāk ierobežoti un neviens mums nekompensēs mūsu zaudējumus.” Te ieskicējas vairākas individuālas pretrunas katrā no situācijām, jo vairāki iedzīvotāji tieši uzsver kādus konkrētus saimniekošanas ierobežojumus kā pozitīvu aspektu: “Tīra vide, kaimiņos nav konvencionālo saimniecību, dabas daudzveidība, skaists mežs” vai “Skaista vieta, nav daudz rūpnieciskās darbības, sajūta kā laukiem, bet pilsētā netālu”. Arī vairāki citi apsvērumi (“Te ir skaisti, daudzveidīgi, kontrastaini, mierīgi. Tomēr tas nav tikai, pateicoties GNP statusam.”; “Dzīvoju, jo ir cieņa pret senču mantojumu” u.c.).

Lielākā daļa (75,3 %) iedzīvotāju neuzskata, ka, dzīvojot Gaujas NP var sasniegt augstu dzīves kvalitāti (sk. 8. attēlu). Vēl vairāk ir to Gaujas NP iedzīvotāju (83,9 %), kuri neuzskata, ka, dzīvojot Gaujas NP, var labāk parūpēties par veselīgu dzīves veidu ikdienā (kas arī veido daļu no ikdienas dzīves kvalitātes uztveres) (sk. 9. attēlu). Galvenie iemesli saistīti ar ārējiem apstākļiem un valsts mēroga (arī reģionālo vai pašvaldības) sociāl-ekonomisko situāciju un veselības sistēmas infrastruktūras nodrošinājumu. Daudz mazākā mērā to ietekmē Gaujas NP statuss. Starp tiem (21,5 %), kuri tomēr domā, ka dzīvojot Gaujas NP var sasniegt augstu dzīves kvalitāti, 93 % ir strādājošie, kuri dzīvo dažādās Gaujas NP vietās ar dažādu īpašuma veidu. Tos vieno aktīvs ekosistēmu pakalpojumu patēriņš — aktivitātes āra vidē, dabā.

Attēls Nr. 8. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai šajā vietā var sasniegt augstu dzīves kvalitāti?” (n=251).

Attēls Nr. 9. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai dzīvojot šeit, jūs spējat labāk parūpēties par veselīgu dzīves veidu ikdienā?” (n=248).

Galvenie apsvērumi, kas negatīvi ietekmē dzīves kvalitāti, visbiežāk minēts **darba vietu trūkums** (t. sk. gan konkrētajā vietā, gan sektorāli, gan labāk

apmaksāts). Tas cieši saistīts ar citu bieži pieminēto — **zemi apmaksāts darbs**. Kāds pieminējis arī “daudz un intensīva darba slodze, strādāšana pašpietiekamībai (ģimenes saimniecībai), bieži izdarītais vienalga šķiet par maz” vai kāds cits: “Man nav dārza, ienākumi zemi”. Nākamais faktors, kas bieži pieminēts, ietekmējot dzīves kvalitāti negatīvi, ir **zemā ceļu kvalitāte**: bedraini vai dubļaini lauku ceļi, nepietiekama ziemas dienestu darbība, taču bieži piemin arī atbilstošu un drošu veloceļu trūkumu (īpaši gar A2 lielceļu), arī “faktiski neesoša tūrisma infrastruktūra ģimenēm ar bērniem (velomaršruti pa vietējas nozīmes grants ceļiem nav nopietni)”, gājēju ietvju trūkums, sabiedriskā transporta nepietiekamība. Ar novietojumu saistītas ikdienas neērtības: braukšana uz darbu un mazāk laika atpūtai, attālums līdz pilsētai. Lielāka attīstības koncentrēšana pašvaldību centrā, nevis perifērijā u.c. Dzīves kvalitāti negatīvi ietekmē demogrāfiskās situācijas sekas — maz cilvēku un zemāka to pirktspēja, attiecīgi arī **mazāka pakalpojumu daudzveidība** ciemos vai mazpilsētā (veikali, izklaides vietas, iekštelpu sportošanas iespējas u.c.). Dažos gadījumos uzsvērtas infrastruktūras problēmas: **vājš interneta pārklājums, mobilo telekomunikāciju zona**, arī elektrības pieslēguma neadekvātās izmaksas, problēmas ar kvalitatīva dzeramā ūdens nodrošinājumu, kanalizācijas pieslēgumu. Akcentēta **sadzīves atkritumu** problēma: trūkst atkritumu šķirošanas infrastruktūras, kā arī regulāras atkritumu savākšanas esošajās tūrisma vietās, apzināta atkritumu izgāšana pie klusiem meža ceļiem (ko dažkārt dara arī vietējie, piemēram, no Liepas ciema dārziņiem), izmešanā dabā, arī daļa tūristu nejūt vajadzību atkritumus savākt līdzī.

Attēls Nr. 10. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā “Vai tuvākajā apkārtnē ir kādi apdraudējumi videi, kas traucē dzīvot veselīgāk, sasniegt augstu dzīves kvalitāti?” (n=251).

Kopā 44 gadījumos apstiprinoši atbildēts, ka tuvākajā apkārtnē ir kādi **apdraudējumi videi, kas traucē dzīvot veselīgāk, sasniegt augstu dzīves kvalitāti** (sk. 10. attēlu). Piesauktas **ražošanas negatīvā ietekme vai troksnis**, kas pazemina dzīves kvalitāti, ietekmē veselību: intensīva satiksmes plūsma radot troksni, nedrošību; troksnis no kūdras ieguves Unguru purvā; lielo lauku miglošana un mēslošana (arī piesārņojums, kas no konvencionālās lauksaimniecības darbības nonāk upēs); grants karjeru rakšana; Ādažu militārā poligona troksnis; Inčukalna gāzes krātuve gāzes ieguves laikā izraisītais troksnis (zems un dobjš) plašākā apkārtnē; mobilais tornis — pilnīgi neiederīga izskata un dabu nomācoša augstuma celtne — neglītums, pretstats dabai; pussabrukušas ēkas, kas bīstamas pusaudžiem, kuri tur ložņā; ainavas izmaiņas samērā intensīvas mežizstrādes rezultātā; patstāvīgs motorzāģu troksnis; intensīva lauksaimnieciskā darbība (gaisa piesārņojums: putekļi, mēslojumu, insekticīdu un citu līdzekļu radītie izgarojumi); lielsaimniecības ar šķidrajām mēslo krātuvēm.

“Tas, ka Zemkopības ministriju lobē kokrūpnieki un lielie lauksaimnieki, maksimāli čakarējot stingrāku dabas aizsardzības noteikumu ieviešanu Latvijā, netieši un slikti ietekmē manu dzīves kvalitāti. Gaujas NP ir tikai nosaukums, šeit nav nekādas "jūtamās" dabas aizsardzības. Es te dzīvoju, redzu, ka katrs dara, ko grib. Man vairākas reizes gadā zvana mežizstrādes uzņēmumu pārstāvji un piedāvā "apsaimniekot"(jeb nokopt) manu mežu. Katru gadu gar māju braukā kokvedēju kravas, forša un kvalitatīva tāda dzīvošana laukos, vai ne?”

“Lidlauka tuvums. Lidaparātiem (sevišķi paraplāniem) nav nekādu liegumu un ierobežojumu nedz laika ziņā, nedz trokšņa ziņā. Lido kad grib, cik zemu grib (zemāk par 300 m noteikto), neievēro neko. Tāpēc šeit Gaujas NP Natura 2000 teritorijas nozīme dzīves kvalitātes kontekstā ir absolūta nulle, izņemot gadījumus, kad jāsaskaņo būvniecība, tad parādās saskaņošanas nosacījumi. Vēlētos klusāku vidi, ja jau reiz ir Gaujas NP zona.”

Trīs iedzīvotāji pieminējuši, ka dzīves kvalitāti pazemina saimnieciskie ierobežojumi Gaujas NP un rīcības saskaņošanas apsaimniekojot zemi, nekustamo īpašumu un veidojot dzīves telpu, kas radot papildu izmaksas. Tāpat arī pa reizei minētas invazīvās sugas (Spānijas kailgliemeži), kvalitatīvu mājokļu trūkums. Biežāk pieminēts slinkums.

Attiecībā uz rūpēm par veselīgu dzīvesveidu pamata problēmas rada **attālums līdz kvalitatīviem medicīnas pakalpojumiem**, stress, ārstu trūkums vai attieksme. Brīvā laika rekreācijas iespējas veselīga dzīvesveida uzturēšanai netiek akcentētas kā kaut kas īpašs. Lai gan vairāk nekā 20 cilvēki pie vietas priekšrocībām pieminēja svaigu gaisu, pieejamas pastaigu iespējas dabā, brīvā laika pavadīšanas iespējas. Esošais Gaujas NP iedzīvotāju dzīves līmenis un viedokļi neapstiprina, ka šajā nacionālajā parkā pilnībā izpaustos *EUROPARC* programmas uzstādījums: *Veseli Parki veseli cilvēki Eiropā*¹. Tomēr pakāpenisks iedzīvotāju dzīves līmeņa pieaugums, liels skaits ekosistēmas pakalpojumu, kas tiek izmantots dabas teritorijā un dominējoša Gaujas NP apmeklētāju vajadzība un motivācija aktīvai un veselīgai atpūtai dabā vismaz tendenču līmenī tuvina šādam parka un sabiedrības nākotnes attīstības redzējumam.

Saimnieciskā darbība, kas saistīta ar zemes (vai dabas) resursu izmantošanu Gaujas NP

Lielākā daļa iedzīvotāju (60,9 %) norāda, ka viņu īpašumā Gaujas NP tiek veikta kāda saimnieciskā darbība; attiecīgi 39,1 % neizmanto Gaujas NP zemi kāda saimnieciskā labuma gūšanai (sk. 11. attēlu). Biežākā saimnieciskās darbības forma, kā tiek izmantota Gaujas NP zeme privātajos īpašumos, ir piemājas dārzi. Vairāk nekā divas trešdaļas iedzīvotāju (71,2 %) atzīst, ka tas pamatā ir vaļasprieks un nav tiešas ietekmes uz māsaimniecības ienākumiem. Tomēr

¹ <https://www.europarc.org/nature/healthy-parks-healthy-people-europe/>

15,3 % iedzīvotāju tie ir kaut kādā mērā ienākumi, daļai (5,1 %) sastādot galvenos mājsaimniecības ienākumus (ne tikai pensionāriem). Mežsaimniecība kā galvenais iztikas avots norādīts 6,4 % iedzīvotāju, biežāk gan norādot, ka tas ir nozīmīgs neregulārs ienākums. To vidū ir gan lielu zemes platību īpašnieki, gan tādi, kuriem mežs sastāda tikai daļu no viņu līdz 10 ha lielā īpašuma vai pat vienā gadījumā meža platība nav lielāka par 1ha. Lauksaimniecība kā galvenais ienākumu avots nav zemēs, kuru platība ir mazāka par 2 ha, taču pārstāvēta visās lielāko platību kategorijās. Biežāk lauksaimniecība sniedz maznozīmīgus papildu ienākumus (13,7 % no tām mājsaimniecībām, kuras norādīja, ka nodarbojas ar saimniecisko darbību Gaujas NP). Attiecīgi citi veidi (t. sk. derīgo izrakteņu ieguve, zivsaimniecība, biškopība, kas dažkārt uzsvēta atsevišķi u.c.) pārstāvēta mazāk. Tūrisma nozares pārstāvju atbildes bija vairāk, taču ne visi veidi tika uztverti kontekstā ar “lauku tūrismu”, ko vairāk saistīt ar zemes (vai dabas) resursu izmantošanu.

	piemājas dārzs	lauksaimniecība	mežsaimniecība	lauku tūrisms	amatniecība	mājražošana u.tml.	cits
galvenais iztikas avots	5,1%	5,3%	6,4%	3,3%	2,2%	1,9%	6,9%
nozīmīgi neregulāri ienākumi	5,1%	4,2%	7,4%	4,3%	3,3%	2,9%	1,4%
maznozīmīgi ienākumi	5,1%	13,7%	5,3%	3,3%	2,2%	4,8%	2,8%
vajasprieks	71,2%	10,5%	5,3%	5,4%	9,8%	24,8%	4,2%
neattiecas	13,6%	66,3%	75,5%	83,7%	82,6%	65,7%	84,7%

Attēls Nr. 11. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju īpašuma izmantošana saimnieciskajai darbībai un no zemes (dabas) resursiem gūto ienākumu nozīmīgums mājsaimniecībai (n=271).

Kopumā ar zemes vai dabas resursiem saistītu visa veida saimniecisko darbību Gaujas NP norādījuši 67,1 % iedzīvotāju. No tiem 63,2 % tas ir saistīts ar vaļasprieku, 9,3 % tas ir galvenais iztikas avots, 7,1 % nozīmīgi neregulāri ienākumi, bet 8,2 % tas veido maznozīmīgus ienākumus. 12,1 % gadījumu kā saimnieciskā darbība tika norādīta cita nodarbe, kas nav saistīta ar zemes vai dabas resursu apsaimniekošanu. Kopumā nozīmīgākie Gaujas NP mājsaimniecību ienākumi netiek gūti no tiešas zemes vai dabas resursu apsaimniekošanas, tostarp ņemot vērā, ka lielākā daļa iedzīvotāju strādā ārpus Gaujas NP teritorijas. Daži iedzīvotāju citāti par saimniecisko darbību:

Būtu izcili, ja tiktu izdomāts rīks, kas automātiski piedāvātu atļautās nozares atbilstoši teritorijas zonējumam.

Lauku sētu ieskauj lauksaimniecības zeme un piemājas dārzs ar augļu kokiem. Lauksaimniecības zeme tiek regulāri kopta, lai veidotu sakoptu vidi, kurā vienmēr tiek gaidīti ciemos bērni un viesi.

Ļoti grūti ir mazajām saimniecībām saglabāt bioloģisko daudzveidību pļavās — noņļauto sienu nav, kur likt. Vide dzīvošanai kļūst nepatīkama, jo pieguļošās teritorijas apsaimnieko intensīvie lauksaimnieki, augu aizsardzības līdzekļu lietošana.

Vaļasprieks var būt izmaksas radošs. Iespējams, ka mazie ienākumi tiks atņemti vispār — dēļ pastāvošās situācijas un noteikumiem.

Netālu no īpašuma ir Roču rezervāts, kurā ir pamatīgi egļu astoņzobu mizgraužu bojājumi. Man ir bažas, ka drīz tiks skartas arī mūsu meža egles, jo Dabas aizsardzības pārvalde neko lietas labā nedara.

Eko tūrisms, tradicionālo vērtību saglabāšana, aktivitātes brīvā dabā, apzinātības prakses.

Ir plāni attīstīt bioloģisko saimniecību u.c.

Lielākā daļa saimnieciskās darbības veicēju neuzskata, ka viņu saimnieciskās darbības atstātu negatīvu ietekmi uz Gaujas NP dabas vērtībām (44,1 % atzīmēja, ka tā ir “neitrāla”). Tikai 2,9 % norāda, ka saimnieciskās aktivitātes rada lielu negatīvu ietekmi (starp tiem ir tikai viens lauksaimnieks un viens mežsaimnieks, daži piemājas dārzu saimnieki). 12,7 % apzinās, ka rada nelielu negatīvu ietekmi un starp šiem ir pārstāvji no visām minētajām saimniekošanas jomām. Piemēram:

Regulāri pļaujam mauriņu — tik bieži tas, laikam, dabai nav nemaz tik draudzīgi

Liela daļa “nezina” savas darbības sekas. Tomēr 17,6 % norāda, ka viņu saimnieciskā darbība pat sekmē dabas daudzveidību (sk. 12. attēlu).

Attēls Nr. 12. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju, kuri savu īpašuma izmanto saimnieciskajai darbībai viedoklis jautājumā “Kāda ir norādītās saimnieciskās darbības ietekme uz dabas vērtībām?” (n=102).

Lai mazinātu saimnieciskās darbības radīto negatīvo ietekmi, daži norāda:

Ir līgums ar atkritumu izvedējiem. Interesējos un mācos pareizi apsaimniekot savu teritoriju, lai nekaitētu reti sastopamā augu sugām, un teritorija izskatītos sakopta.

Pļaujam lauku pēc Jāņiem, lai izdzied visas zālītes, puķes.

Īstenojam videi draudzīgu saimniekošanu.

*Samazināt intensīvās lauksaimniecības teritorijas, nepieļaut
augu aizsardzības līdzekļu lietošanu tuvu viensētām, beigt dabas
resursu ar lielu ietekmi uz vidi (kūdra) ieguvu.*

Savukārt, par to, kas tiek darīts, lai palielinātu dabas daudzveidību,
saimniekojot (bez bieži norādītās sadzīves atkritumu vākšanas vai šķirošanas):

*Īpašuma (apmēram 15 ha) attīrīšana no atkritumiem,
dažāda veida piesārņojuma. Dabisko jeb parkveida pļavu
atjaunošana un saglabāšana noganot, pļaujot un savācot sienu,
atsedzot vērtīgus kokus. Dabai draudzīgu un izglītojošu
aktivitāšu veidošana un piedāvāšana. Komunikācija ar vides un
dabas speciālistiem, dabas tūrisma entuziastiem un bioloģijas
speciālistiem.*

*Cenšamies dzīvot optimāli saimniekojot, neradot kaitējumu
dabai.*

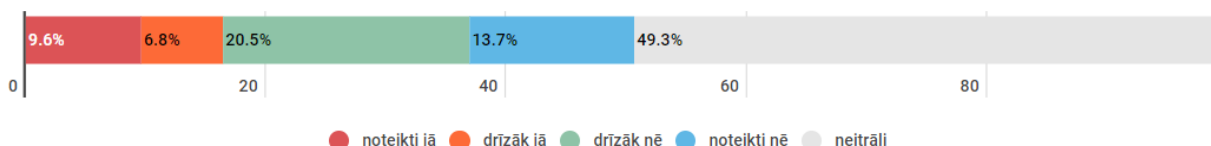
*Cenšos saglabāt to, kas man liekas vērtīgs. No dabas ņēmu
tikai tik, cik man nepieciešams.*

Integrētā un precīzā tehnoloģiju lauksaimniecība.

Bioloģiskā lauksaimniecība.

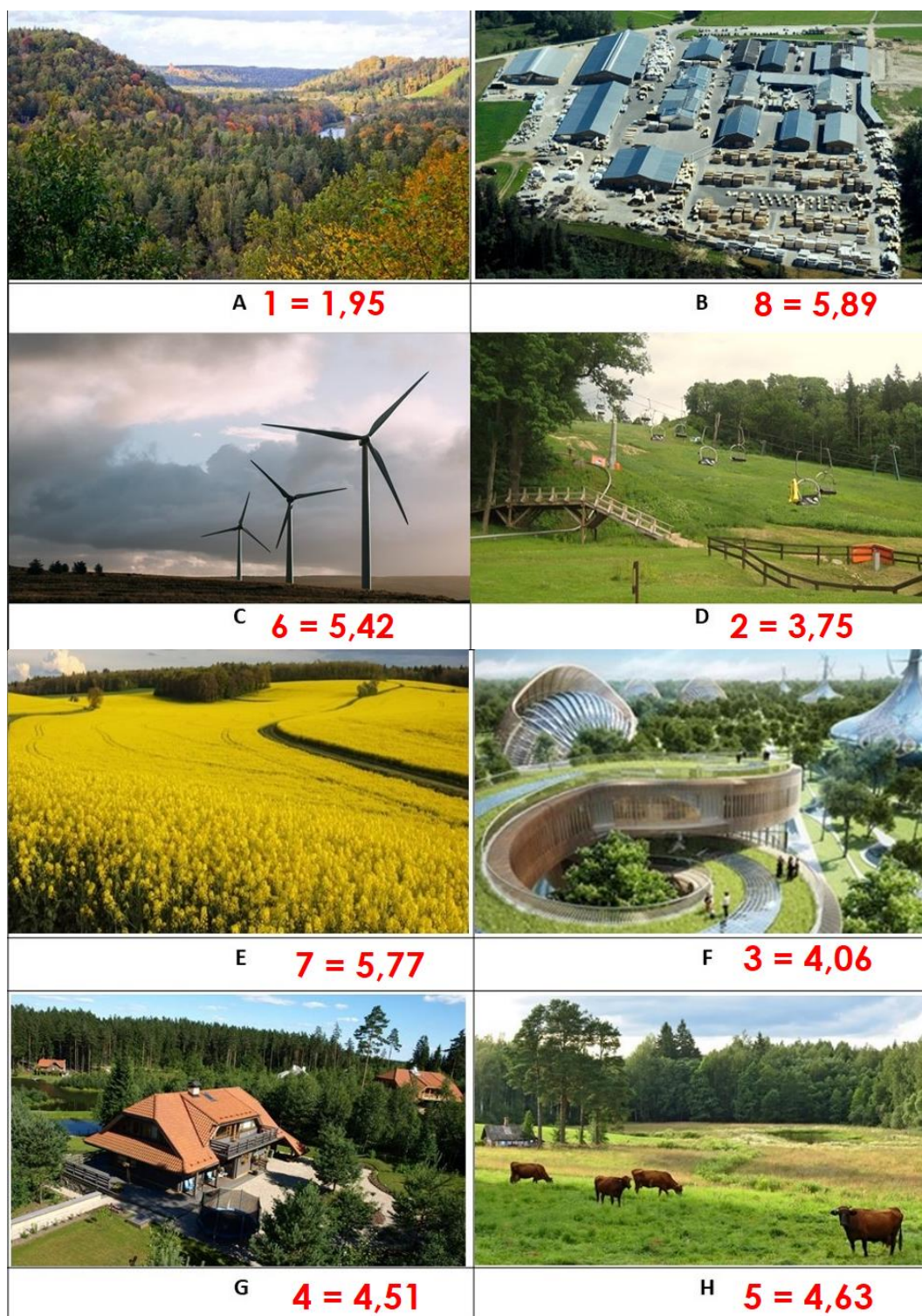
*Vēlu applaujam teritorijas, ļaujot augiem noziedēt un
izsēties; teritorijā ir izveidoti dīķi un pavasarī pļavu mitrajās
vietās ligzdo ūdensputni, atpūšas migrējošie putni. Nelietojam
ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus u.c.*

Vai esošie Gaujas NP noteikumi traucē īstenot Gaujas NP iedzīvotājiem —
zemes apsaimniekotājiem viņu saimnieciskās ieceres, lielākā daļa pauž neitralitāti
(49,3 %), vēl 34,2 % uzskata, ka noteikti vai drīzāk neietekmē. Tomēr 9,6 % ir
radikāli noskaņoti, uzskatot, ka noteikti traucē un 6,8 % pielaidīgāki atzīst, ka
drīzāk traucē. “Noteikti jā” atbildējuši pastāvīgie iedzīvotāji — lielākoties tie,
kuriem zemes vai dabas resursu apsaimniekošana ir galvenais iztikas avots. Tāpat
“noteikti jā” atbilde bija zemes īpašumu platības grupā līdz 50 ha, bet ne lielākās.
Un “noteikti jā” bija starp iedzīvotājiem ar zemākiem ienākumiem (līdz 2000 EUR
mēnesī māsaimniecībai kopumā, kur māsaimniecības lielums ir 2-5 cilvēki), bet
ne grupās ar augstiem ienākumiem (sk. 13. attēlu).

Attēls Nr. 13. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju, kuri savu īpašumu izmanto saimnieciskajai
darbībai, viedoklis jautājumā “Vai esošie Gaujas NP noteikumi traucē īstenot Jūsu
saimnieciskās ieceres?” (n=73).

Iedzīvotājiem tika vaicāts par nākotnē vēlamu Gaujas NP ainavu un zemes izmantošanu, piedāvājot izvēlēties starp vairākiem "stereotipiskiem scenārijiem". Kādu apkārtnes izskatu nākotnē vairāk vēlētos redzēt, kādu mazāk (sk. 14. attēlu)? Jo koeficients tuvāk "1", jo attiecīgais scenārijs bija vēlamākais. Visbiežāk ar augstāko prioritāti iedzīvotāji izvēlējās meža ainavu, tas tūrisma un rekreācijas ainavu, kā trešo — ar ekoinovācijām un futūristisku attīstību saistītu dzīves vidi un publisko telpu, tad dabā integrētu mūsdienīgu savrupmāju / viensētu apbūvi. Mazāk populāra bija naturālā saimniecība ar govju ganībām, vēja staciju parks un rapšu lauks, bet kā nevēlamāko — rūpnieciskās attīstības ainavu.

Attēls Nr. 14. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju prioritārā izvēle starp astoņiem iespējamiem apkārtējās ainavas nākotnes scenārijiem (n=237).

Saimnieciskās sadaļas noslēgumā sniegta atbilde uz jautājumu “Ko Jūs darītu apkārtējā ainavā savādāk, ja Jums būtu neierobežoti resursi vai netraucētu esošie dabas aizsardzības noteikumi?” Savu viedokli šajā jautājumā pauda 73 % respondentu, no tiem 28,6 % uzskatīja, ka esošais stāvoklis pilnībā apmierina un neko nemainītu.

Pārējo atbildes tematiski grupējot, nākotnes saimniecisko darbību un apkārtnes ainavu izmaiņu mērķi bija šādi:

Visvairāk priekšlikumu (n=30) par dažādu dabas resursu savādāku apsaimniekošanu, intensīvāku saimniekošanu, neizvirzot dabas aizsardzību par prioritāti, īpaši akcentējot savādākas mežu apsaimniekošanas pieejas:

"Atļautu izcirst egļu astoņzobu mizgrauža bojātās egles; Cīnītos ar daudzajiem meža zvēriem, kuri man jau vairakkārt ir apēduši mājas dažu; Daudzus kokus izcirstu un vestu uz gateri; Es ļautu cilvēkiem, kuriem ir līdz 5 ha meža vai lauksaimniecības zemes, apsaimniekot savu īpašumu kā viņš vēlas; Ir sajūta, ka GNP neko nedrīkst darīt; Izbūvētu rūpnīcas; Izcirstu visu, uzceltu rūpnīcu un būtu visiem darbs; Izkoptu nelielo mežu, izrakstu dīķus mitrākajās vietās; Izvāktu kritušos kokus; Izveidotu koka rūpnīcu, kur pārstrādāt nokaltušos kokus; Ierobežotu astoņzobu mizgrauzi visur arī GNP; Gaujas atteku tīrīšana. Mazo upju tīrīšana no kritušiem kokiem. Krituši koku izvākšana no nogāzēm. Platlapju koku atbrīvošana no pameža. Brūkošo mežaudžu nomaiņa; Es zāgēt kokus, kas ir sapuvuši un pilni ar kaitēkļiem; Meža apsaimniekošanā gribētu savākt kritušos kokus, kas nenoliedzami radītu sakoptāku vides iespaidu; Koptu mežus un ieguldītu naudas līdzekļus meža meliorācijā. Es novāktu kokus un varbūt palielinātu medības, daudz dzīvnieku apēd visu dārzos; Vāktu kritālas; Nopirktu apkārt esošos kaimiņu īpašumus un intensīvāk saimniekotu mežā, lai mājas apkārtnē ir arī jaunaudzes, kur ligzdot putniem, citādāk visur apkārt ir tikai veci meži un daudzi no tiem ir nekopti; Nozāgētu bīstamos kokus un iestādītu jaunus; Palielinātu medību kvotas; Panāktu, lai nozāgētu bīstamos kokus; Pilnveidotu lopkopību; Sastādītu mežu lidlauka zemēs; Sakoptu mežā egļu astoņzobu mizgrauža sabojātās egles upju krastos, veiktu pasākumus mizgraužu ierobežošanai; Varbūt izcirstu kādus kokus, vairāk medības, daudz dzīvnieku; Vairāk censtos uzlabot medību likumu, ļoti daudz dzīvnieku; Varbūt vairāk novāktu kokus; Uzceltu cehu, lai būtu vairāk darba vietas; Uzbūvētu vairāk darba vietas, vienalga kādas; Stādītu kokus.

Vienāds skaits (n=30) priekšlikumu par publiskās infrastruktūras un pakalpojumu pilnveidi:

Uzlabetu ceļus (n=17), t. sk. ceļa posma Kārļi — Skaļupe asfaltēšana; radītu jaunas darba vietas (n=3), kas spētu konkurēt ar lielākajām pilsētām apkārtnē; attīstītu infrastruktūru, vajag vairāk sabiedriskā transporta; Atvērtu veikalus; Bērniem vairāk interešu pulciņi; Izveidotu vienu veikalu un aptieku, te ir daudz senioru, kam nav tik viegli tur nokļūt; Kafējnīcas, veikali, aptieka, kultūras nams uzlabojumi un atjaunojumi; Lielāku veikalu; Izveidotu Straupi par neatvairāmu dzīvesvietu (arī darbavietu);

Sakoptu apkārtni un iespēju robežās atjaunotu ēkas, uzceltu vēl kādu dzīvojamo ēku, lai Krimuldā būtu vairāk iedzīvotāju; Izbūvētu stāvvietas, Sakoptu vairāk, stadions noplucis; iesētu zāli, jo daudzviet ir vienkārši zeme; Veidotu eko ciematu. Aptuveni 10 mājsaimniecībām; Tīrītu novadgrāvjus no alkšņiem; Uzbūvētu veikalus, tirgus, atbalstītu vietējos zemniekus.

Trešajā vietā starp priekšlikumiem (n=29) ainavas pārmaiņām: vairāk pārdomāta tūrisma un rekreācijas labiekārtojuma:

Atgrieztu laipiņu, uzlabot apkārtni pie Vaidavas ezera. Vairāk stāvvietas Vaidavā.; Izveidotu slēpošanas trasi vai modeļus, lai vairāk cilvēku piesaista; Izveidotu tūrisma atpūtas vietas; Izveidotu kempinga vietas ar atkritumu urnām; Izveidotu parku, kur pastaigāties ģimenēm; Kontrolētas cilvēku plūsmas; Ierīkotu 15-20 km maršētus apļveida pārgājienu maršrutus; Es uzlabotu takas un kvalitāti tajās; Varbūt vienīgi vairāk stāvvietas, brīvdienās nav kur novietot mašīnu; Rudenī un vasarā trūkst stāvvietu vietējiem iedzīvotājiem; Likvidētu dažas no jaunajām gājēju mini takām; Izveidotu jaunu gājēju tiltiņu pāri Gaujai apmēram posmā Bēršas-Klaukas; Labiekārtotu pastaigu takas mežā pie Līgatnes upes, ko lieto daudzi vietējie. Vajadzīgas pastaigu vietas saimniekiem ar suņiem Līgatnē. Ierīkot riteņbraucēju, kājāmgājēju celiņu gar lielceļu Augšlīgatne-Līgatne. Veidot apļveida takas gājējiem, skrējējiem, nūjotājiem; Vaidavas ezerā vēlētos atpakaļ laipiņu; Sakārtotu dabas takas, sakoptu mežus; Ratnieku ezera labiekārtošana; Neļautu GNP teritorijā rīkot riteņbraukšanas sacensības; Sakārtotu taku no Raunas tilta gar Raunas upi līdz ietekai Gaujā; Satīrītu piesārņotās vietas (arī privātīpašumos atrodošos atkritumus), veidotu pārgājienu maršrutus, grupu pārgājienus, atpūtas vietas; Sakoptu mežu, attīrot taciņas no kokiem, kas ir sagāzušies, lai būtu iespēja pastaigāt pa mežu, to izbaudot, vai pastaigājoties gar Gaujas krastiem, jo šobrīd GNP teritorijā netiek vispār kopta; Uzlabotu sporta laukumu pie ezera, ezera apkārtni; Uztaisītu tūristu apmeklētu vietu; Velo un gājēju celiņu izveidošana Lejas Līgatnē, gar A2 šoseju; Trūkst tikai benzīntanks, par stāvvietas, lai vietā būtu perfekta; Nav daudz ierobežojumu; Informētu cilvēkus par ierobežojumiem, ka drīkst visur doties, pa dažādiem ceļiem. Uzlabotu takas klintīs; Labiekārtotu (darītu drošāku gājējiem) dabas taku gar Līgatnes upi; veidotu nelielu taku Sudas purvā. Atjaunotu sezonā mazā bānīša maršrutu Līgatnes stacija-Lejas Līgatne; Izmantotu tūrisma veicināšanai Gaujas krastu; Radītu pieejamākas pastaigu takas gar tuvējām upēm — Rauni un Raunu.

Lielāks skaits (n=23) priekšlikumu saistīts ar dabas daudzveidības palielināšanu, dabas aizsardzības mērķu prioritāru noteikšanu.

Atjaunotu dabīgās pļavas (n=3) t. sk. gar upēm, t. sk. koncentrētos uz dabīgo pļavu biotopu atjaunošanu.; Ar lielu rūpību un zinātnisku pieeju veiktu meža izciršanas pasākumus. Jo nākotnē — ar tādu pieeju dabas resursiem, diez vai būs par ko priecāties? Rūpētos, lai turpmāk aizliegtu iespundēt savvaļas dzīvniekus; Cīnītos ar invazīvajām sugām, arī lupīnām; Drīzāk saglabātu to vēl vairāk; Es apdomātu risinājumus, kā veicināt uzņēmējdarbību, lai tā netraucētu aizsardzībai un pretēji; Iespēju robežās censtos saglabāt visus apkārt esošos mežus; Izcirstu saaugušos krūmus dažviet; Ģimenē esam tendēti uz zaļu dzīvesveidu, dabas aizsardzību un bioloģiskās daudzveidības veidošanu vidē sev apkārt; Iespējams elektroenerģijas ieguvei uzstādītu saules paneļus, vairāk izmantotu akumulatoru tehniku; Neatļautu būvniecību; Neatļautu koku izciršanu un cita veida saimniecisko darbību, kas bojā unikālo ainavu un dabas vērtības; Liegtu lauksaimniecības zemi pārvērst par apbūves gabalu, uz masveida mežu izsaimniekošanu; Es nopirktu visu kaimiņu zemi un mežus un ļautu tiem augt, krist kritalās, pļautu pļavas un ganītu lopus. Neko savādāk nedarītu kā daru tagad. Aizsardzības noteikumus nejūtu; Nopirktu apkārt esošās intensīvās lauksaimniecības izmantotās teritorijas un uzturētu tās kā dabiskos zālājus... Aizliegtu kūdras ieguvei Unguru purvā, aizliegtu GNP ezeru apbūvi tauvas joslā; Ņemtu par piemēru pasaules parku praksi; Attīrītu ūdeņus no piesārņojuma; Vajadzīgs stingrāks regulējums Amatas upes aizsardzībai, ūdens plūsmas nodrošināšanai un zivju populācijas atjaunošanai, ūdens kvalitātes un piesārņojuma pārbaudei; Sastādītu vēl vairāk retus kokus, krūmus, augus; Veidotu dabisko pļavu īpašumā pāri ceļam, bet šobrīd nav iespēju tur ar tehniku nopļaut, jo ir pārāk daudz kārkli/krūmi saauguši; Vēl vairāk ieviestu precīzu un kontrolētu precīzo lauksaimniecisko ražošanu; Vairāk sakoptu zāli, tā ir ļoti izaugusi.

Daļa priekšlikumu (n=15) saistās ar ēkām un sava pagalma attīstību:

Atjaunotu sporta ģimnāzijas ēkas; atjaunotu saimnieciskās ēkas; atjaunotu māju, izveidotu ēku viesu namam; Atjaunotu mājas ēku, lai tā ilgāk būtu apdzīvojama un būtu silti; Atjaunotu un modernizētu ēkas; Atjaunotu vecās ēkas, ierīkoti kafejnīcas, muzejus, pasākumu vietas; Stiprinātu mājas; Iespējams, ka kaut ko uzbūvētu pie Vaidavas ezera; Iegādātos zemi; Atjaunotu un nostiprinātu mājas; Uzbūvētu dzīvokļu mājas; Sāktu pastāvīgi dzīvot privātmājā; Uzlabotu dzīvokļu mājas apkārtni, sakoptu to; Uzlabotu ēku energoefektivitāti, ja būtu pietiekoši līdzekļi; Noteikumi pagaidām nav traucējuši; Veiktu papildu piebūves, varbūt izzāgētu vairāk koku.

Līdzīgs skaits priekšlikumu (n=13) saistās ar ainavas kvalitātes uzlabošanu, arī kultūras mantojuma atjaunošanu:

*Pussagruvušas ēkas nojaukt, te tādu ir daudz, bojā skatu;
Pārvietotu augstsprieguma elektrolīniju uz citu — neapdzīvotu
zonu, tālāk no mazstāvu apbūves; Izveidotu tuvumā skatu torni;
Rūpes par ainavu prasa saimniecisku rīcību, kas var nesakrist ar
noteikumiem. Noteiktu rūpētos par ozoliem kuri iet bojā dēļ otrā
stāva meža. daudz vairāk būtu jādara lai saglabātu vecupes.
Jāveido brūkošu audžu nomaiņa un platlapju koku stādījumiem.
Jāsamazina kritušo koku skaits; Uzlabotu ēkas un apkārtni,
daudzas ir pussabrukušas; Nojauktu pamestās ēkas; Uzlabotu
nolaistā mājas lai ainava būtu labāka; Vietām atsegtu ainavu uz
Gauju; Tiktu vaļā no apkārtējās sētās pārāk bieži sastopamajiem
auto vrakiem; Sakārtotu ūdenstilpņu apkārtni, iztīrītu
ūdenstilpes; Visus pusnobraukušos īpašumus liktu nojaukt un
sakārtot. Ļoti nepievilcīga ainava pie Augšlīgatnes dzelzceļa
stacijas; Atrastu veidus kā uzlabot un izmantot pamestās ēkas;
Noņemt grafiti no ēkām un tās atjaunot; Atjaunot dzirnavu
ēku un vēsturisko dzirnavu dīķi; Papildinātu izglītojošo saturu,
kas ir pieejams par ainavas saturu.*

Daļa no šiem priekšlikumiem ir savstarpēji pretrunīgi, daļa neatbilst ilgtspējīgas apsaimniekošanas idejām. Citas norāda uz vēlmi ieguldīt vairāk t. sk. savu resursu gan dabas aizsardzības, gan ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanā.

Brīvais laiks un atpūta dabā.

Iedzīvotāju iesaiste brīvā laika aktivitātēs āra vidē ir cieši saistīta ar dzīves kvalitāti un veselīga dzīvesveida veicināšanas iespējām. Lielāka iesaiste āra vided aktivitātēs rada mijiedarbību ar dabu, ļauj to vairāk izprast, kāpina atbildību par apkārt notiekošo. No apgādes ekosistēmu pakalpojumiem kopumā bieži ikdienā vai brīvdienās ir iesaistīti 57,2 % Gaujas NP iedzīvotāju. Retu reizi ar atpūtu dabā saistīto apgādes ekosistēmu pakalpojumu grupu izmanto 31,7 %, bet nekad — 11,1 % (sk. 1. tabulu). Iesaiste ikdienā varētu būt lielāka, kas lielā mērā saistīts gan ar cilvēka fizisko un materiālo labklājību — attīstoties tam kā vaļaspriekam, palielinoties ieguldītajām zināšanām par šiem resursiem, arī brīvprātīgām rūpēm par to. Starp šiem ekosistēmu pakalpojumu veidiem nav mēģināts nošķirt, vai kāds no tiem (piemēram, makšķerēšana, noķerot un atlaižot zivi) nebūtu pārceļams uz kultūras ekosistēmu pakalpojumu grupu (jo dabas resurss netiek paturēts patēriņam). Tomēr tik niansēti aptaujas apjoma dēļ netika jautāts.

Tabula Nr. 1. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju brīvā laika pavadīšana āra vidē. Apgādes ekosistēmu pakalpojumi: veids un regularitāte. (n=271).

	sēņoju	ogoju	makšķerēju	dodos medībās	vācu ārstniecības augus, tējas	ievācu citus dabas materiālus	kopā (iesaiste kādā no minētajiem veidiem)
retu reizi	39,1%	44,3%	28,8%	7%	43,5%	37,6%	31,7%
nekad	18,5%	27,7%	57,2%	88,2%	34,7%	50,2%	11,1%
bieži: ikdienā	10,3%	6,6%	1,8%	1,1%	6,6%	1,5%	14,8%
bieži: brīvdienās	32,1%	21,4%	12,2%	3,7%	15,1%	10,7%	42,4%

Salīdzinot ar citām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā, kurās tika uzdots šis pats jautājums, iesaistot >1000 vietējos iedzīvotājus, Gaujas NP kopumā visa veida apgādes ekosistēmas pakalpojumus vietējie iedzīvotāji izmanto mazāk. Biežākais no ikdienā un brīvdienās praktizētajiem veidiem ir sēņošana. Retu reizi kategorijā populārākā ir “ogošana”. Makšķerēšanās bieži ir iesaistīti 14 %, medībās 4,8 %. Cilvēku skaits, kas nekad nav bijuši iesaistīti kādā no šīm aktivitātēm (11,1 %) ir divas reizes lielāks, nekā vidēji citās populārākajās ĪADT Latvijā.

Kultūras ekosistēmu pakalpojumi tiek izmantoti intensīvāk un vairāk, nekā apgādes ekosistēmu pakalpojumi. Bieži to izmantošanu kopumā (vismaz kādu no veidiem) norādījuši 94,1 % Gaujas NP iedzīvotāju, kas ir vidēji augstāks rādītājs, nekā citās ĪADT Latvijā. Retu reizi — 5,9 %, bet atbildi “nekad” nenorādīja neviens (sk. 2. tabulu). Tas liecina gan par Gaujas NP lielāku aktivitāti brīvā laika pavadīšanai dabā, gan par vietu pieejamību, attīstītu infrastruktūru šāda veida rekreācijai. Var izteikt minējumu, ka paaugstinoties dzīves līmenim un ekonomiskajai labklājībai, vajadzība pēc kultūras pakalpojumiem pieaugs, mazinoties vajadzībai pēc resursiem, kas iegūti no apgādes ekosistēmu pakalpojumiem, tiem attīstoties vairāk vaļasprieka, nevis izdzīvošanas vajadzības virzienā. Piemēram, ogošanā mazāk ir iesaistīti gados jauni cilvēki. Neliela daļa Gaujas NP vai apkārtnes iedzīvotāju ogu (īpaši melleņu, arī brūkleņu) lasīšanu Gaujas NP mežos izmanto kā galveno māsaimniecības iztikas avotu vasaras mēnešos.

Tabula Nr. 2. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju brīvā laika pavadīšana āra vidē. Kultūras ekosistēmu pakalpojumi: veids un regularitāte. (n=271).

	sauļojos, pasīvi baudu apkārtnes ainavu	peldos, atpūšos pie ūdens	nodarbojos ar fiziskām aktivitātēm dabā (skrienu, nūjoju, braucu ar velo, laivu u.tml.)	ziemā slēpoju, slidoju, nodarbojos ar aukstumpeldēm u.tml.	dodos garās pastaigās dabā	ziemā baroju putnus	fotografēju, izzinu dzīvo dabu, procesus dabā	gūstu iedvesmu dabā	kopā
retu reizi	33,2%	29,5%	36,9%	35,8%	19,9%	24,7%	32,8%	16,6%	5,9%
nekad	8,1%	4,4%	11,8%	21,8%	1,5%	24,7%	23,2%	5,9%	0
bieži: ikdienā	17,7%	20,3%	27,3%	10%	44,6%	36,9%	14%	51,7%	70,5%
bieži: brīvdienās	41%	45,8%	24%	32,5%	33,9%	13,7%	29,9%	25,8%	23,6%

Kopumā ar fizisku kustību dabā ikdienā bieži saistīti 94,5 % Gaujas NP iedzīvotāju, kas ir augstākais rādītājs starp ĪADT. Iespējams, iesaistot lielāku skaitu pensionāru un īpaši vecāka gada gājuma cilvēku aptaujā, šī proporcija nedaudz samazinātos. Populārākās ikdienā ir iedvesmas gūšana dabā un garās pastaigas, brīvdienās populārākas ir peldes un atpūta pie ūdens. Netika gūts

apstiprinājums šo nodarbjū popularitātei ikdienā ar dzīves kvalitātes un veselīga dzīvesveida veicināšanas iespējām. Cilvēki, kuri bieži ikdienā vai brīvdienās ir iesaistīti dažādās āra aktivitātēs, ļoti atšķirīgi izteicās par minētajiem diviem jēdzieniem.

Gaujas NP iedzīvotāji tikai nelielā skaitā gadījumu (8,5 %) atbildēja, ka atpūšoties brīvā dabā kādu reizi viņiem ir liegta pieeja dabas vai kultūras mantojumam. Starp ierobežojuma iemesliem tika minēta gan Covid-19 izplatība un tās radītie aizliegumi, apgrūtināta piekļuve vietējiem ikdienas vietām publisko pasākumu norises laikā, laikapstākļu radīti fiziski šķēršļi, arī pārāk liela privāto īpašnieku iniciatīva (piemēram, tauvas joslā u.c.). Piesaukts arī vandālisms, izpostīta infrastruktūra. Vai ogošanas aizliegums dabas rezervāta zonā Sudas purvā, ko vietējie vēl atceras darījuši pirms Gaujas NP izveides, vēlāk tas liegts. Tāpat rezervāta režīma aizliegums Roču rezervātā (Roču “piramīdas” apmeklējumam vai sēņošanai un ogošanai). Starp šķēršļiem minēti arī nepiesieti un agresīvi privāto īpašnieku suņi, kas neievēro publiskās infrastruktūras robežas.

Noslēdzot brīva laika un atpūtas dabā sadaļu, iedzīvotājiem tika vaicāts par citu atpūtnieku traucējumu. Vai tūrisms, publiskie pasākumi un citu atpūtnieku aktivitātes kaut kādā mērā bijušas traucējošas? Lai arī lielākā daļa (62,5 %) atbildēja, ka nē, tomēr nedaudz vairāk kā trešā daļa iedzīvotāju (36,7 %), kas izjutuši kaut kādā mērā traucējumu no tūrisma un atpūtas, izklaides aktivitātēm, ir nozīmīgi, lai ar Dabas aizsardzības plāna noteikumiem un labāku tūrisma un atpūtas organizēšanu panāktu ilgtspējīgāku līdzās pastāvēšanu. Tas gan arī nav kritiski vairāk, salīdzinot ar citām ĪADT Latvijā (kopumā kaut kādā pakāpē tūrisma negatīvo ietekmi izjūt 40,8 % apmeklējuma ziņā populārāko ĪADT iedzīvotāju).

Attēls Nr. 15. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai tūrisms, publiskie pasākumi, atpūtnieku aktivitātes Gaujas NP Jums kādā mērā bijušas līdz šim traucējošas?” (n=237).

Starp galvenajām negatīvajām ietekmēm minēts: apmeklētāju pūlis un ierobežota vietu kapacitāte — neērtības, kas tā dēļ rodas vietējiem (t.sk. satiksmes traucējumi); privātuma nerespektēšana; sadzīves atkritumu radītās problēmas; mājdzīvnieku barošana; bezatbildīga attieksme un vandālisms labiekārtojuma vietās; dabas nerespektēšana; troksnis; vāja publisko pasākumu organizēšana, motociklu un kvadriciklu satiksme mežā, strīdi ar medniekiem mastā, kura atpūtas veids ir svarīgāks tajā pat teritorijā, pilnas kafejnīcas u.c. Arī pietiekami specifiski, piemēram:

Grūti piekļūt pagrabalai produktu novietošanai, jo daudz tūristu.

Ja cilvēks no sirds bauda atpūtu, ne viņš kādam traucē, ne kāds cits viņam traucē.

Tomēr negatīvā ietekme ir pamanāma regulāri:

*Cilvēku tūkstoši, kas katru nedēļas nogali brauc staigāt pa takām, pārvietojas lielos baros, trokšņo, kļaiģā, dzer, piemētā visu ar tukšo taru un iepakojumiem. Organizēto sacensību dalībnieki, it sevišķi riteņbraucēji, kas var iznesties ārprātīgā ātrumā no jebkura likuma un apdraudēt gan cilvēkus, gan suņus. Ļoti bieži sacensības ir slikti organizētas, uz takām nav brīdinājumu par sacensību norisi. Viss iepriekšminētais prieku par taku tuvumu mazina ar katru gadu un **pamazām no ieguvuma pārvēršas trūkumā.***

Visbiežāk pieminētā tūrisma negatīvā ietekme saistās ar **masu tūrisma pūļa radītajiem kapacitātes un satiksmes ierobežojumiem** (nosaukts 39 reizes).

(t.sk.: velobraucēju dēļ slēgtie ceļi; sastrēgumi pilsētā; sastrēgumi rudens lapkritī; satiksmes sastrēgumi Vienkoču ugunsnaksis laikā; mašīnas saliek visur; vasarā un rudenī trūkst stāvvietu; dažreiz traucē tūristi ar sastrēgumiem un stāvvietu aizņemšanu; piesārņojums; lielākā satiksme, gan auto, gan kājnieki; Manā stāvvietā vasarā vienmēr kāds ieparkojas, jo nevēlas maksāt; Saliek mašīnas kā idioti un nemāk ceļu satiksmes noteikumus uz lauku ceļiem; Novieto mašīnas iedzīvotāju vietās; Lielām ļaužu masām nav kur novietot automašīnas; liels cilvēku daudzums; Stāvvietu trūkums svētkos un vasarā; Satiksmes organizācija: Tūristiem ļoti patīk braukt caur konkrēti Līgatni ar ātrumu kas nesasniedz brīžiem pat 20km/h un tas tiešām ļoti traucē; Liela mēroga orientēšanās sacensības (piemēram, Magnēts) bez iepriekšējas informācijas; Stāvvietu trūkums, maz vietas pie ezera; Pārāk daudz cilvēku un aizņem visas stāvvietas pie veikaliem un citur; Vaidavā vai Siguldā nevar apstāties; Pasākumi, tad nav kur likt mašīnu, dažreiz liels trokšnis. Tūristu paradumi traucēt satiksmi. Pārāk daudz cilvēku rudenī, velo pasākumos — tad dodamies prom no mājām. Vasaras laikā cilvēki dodas peldēt uz Vaidavas ezeru, kur nevēlas maksāt par stāvvietu.. pie veikaliem un citviet nav vietas mašīnai. Pārvietošanās pa koplietošanas ceļiem (transporta blīvums). Vasaras=galvassāpes, ielas noslēgtas, stāvvietu nav, kafejnīcas pilnas; aizņemta vieta; Cilvēki noslogo stāvvietas. Vasarā un rudenī tūristi aizņem visas stāvvietas, it īpaši pie veikala un Lustūža. Pilsētā pilnā ar mašīnām, nav kur novietot mašīnas. Atpūsties no tūristiem var darbdienās; savā svētku laikā trūkst autostāvvietu; Grūti piekļūt pagrabalai produktu novietošanai, jo daudz tūristu; Pārvietošanās ierobežojumi un milzīgi sastrēgumi pasākumu laikos; rudenī sastrēgumi, kad visi brauc skatīties lapas. Pilns ar mašīnām gada tirgus laikā, traucē baudīt mieru, ne vienmēr, bet dažreiz. Pasākumu laikā, it īpaši vasarā daudzviet ir novietotas daudz mašīnas. Ūdens tūrisms Gaujā. Intensīva satiksme un pārpildītas publiskās vietas brīvdienās. Cilvēku tūkstoši, kas katru nedēļas nogali brauc staigāt pa takām, pārvietojas lielos baros.)

Otra biežāk pieminētā tūristu radītā problēma: **atkritumu atstāšana** (nosaukts 34 reizes).

(t.sk. atkritumi visos gadalaikos; atpūtnieku atstātās plastmasas pudeles; laivotāju atkritumi, taku gājēju salvetes; laivotāju atpūtas vietā atstātie atkritumi; ja atpūtnieki piemēslo dabu, neaiznes, ko atnesuši; Pēc vēlo maratoniem vai laivotājiem paliek atkritumi, attiecīgi cilvēku nespēja pēc sevis savākt; laivu tūristi, kuri aiz sevis atstāj atkritumus; laivotāju atstātā miskaste katrā pieturvietā vasarā — ļoti liela problēma; Kaitinoši ir atpūtnieku atstātie atkritumi, kaut arī atkritumu urnās: muļķa putni un dzīvnieki tos revidē; laivotāju atpūtas vietā skaļa mūzika un atstātie atkritumi; nepatīkami ir vērot atkritumus, ko cilvēki aiz sevis atstāj, bet īsti nezinu, kā šo atrisināt; Piemēslots īpašums pēc tūristiem. Šad tad tiek piemēslots mežs; Ir diemžēl vēl joprojām atsevišķas cilvēku grupas, kas neprot aiz sevis savākt. Ievērojami pieaug atkritumu skaits apkārtējā vidē. piesārņojums atpūtas vietās pie Gaujas. Cilvēku nespēja ievērot nosacījumu, ko atnesi, to savāc; atstāta netīrība; lielais sadzīves atkritumu daudzums gan tūristu takas malās, gan autostāvvietās; Atkritumi no laivotājiem.

Trešā visbiežāk piesauktā negatīvā ietekme: **troksnis un miera traucēšana** (nosaukts 21 reizi).

(t. sk. kvadriciklu troksnis; dažreiz atpūtnieki uzvedas skaļi; dažreiz ir troksnis, bet tas nav tikai no pasākumiem; laivotāju atpūtas vietā skaļa mūzika; salūti pusnaktī no viesu mājas; miera traucēšana; skaļums, uz Gaujas nekontrolētā laivošana, Laivotāju atpūtas vietā skaļa mūzika un atstātie atkritumi; Nakts mūzikas festivālus var dzirdēt ļoti lielā attālumā — šādu trokšņošanu naktīs vajadzētu ierobežot, samazinot radīto troksni no pasākumiem; Dažreiz trokšņo; Troksnis pasākumu laikā; Troksnis no koncertiem; Pārāk skaļa uzvedība pastaigu takās, uz kurām cilvēki pārsvarā dodas baudīt dabas skaņas, klusumu; Pasākumu organizācijas laikā akustiskais traucējums; Ļoti traucējoši skaņas ziņā ir *Fischer* trasē notiekošie pasākumi, bieži vien vadītāju balsis un trokšņus var dzirdēt visas dienas garumā atrodoties mājas pagalmā. Domāju, ka trokšņu līmeni tādos pasākumos mierīgi varētu samazināt, ņemot vērā, ka lielāko troksni parasti rada pats vadītājs un atskaņotā mūzika. Pūlis trokšņo, klaigā, dzer.

Saistīti ar iepriekš minēto, taču konkrēti akcentējot problēmu: **nerespektē privātumu** (nosaukts 21 reizi).

(t. sk.: staigā par privāto teritoriju; tūristi ienāk, iebrauc pagalmā; nesaskaņota cilvēku pārvietošanās cauri īpašumam; auto nesakcionēta novietošana privātā stāvlaukumā; Reizēm privātā teritorijā bieži iemaldas/staigā tūristi un cita veida "interesenti"; Cilvēki apmeklējot ezeru nevēlas maksāt par stāvvietu, tāpēc noliek mašīnas vietējo vietas; kad š.g. janvāri Cēsu orientēšanās klubs sarīkoja manā īpašumā bez saskaņošanas treniņu — sacensības 300 dalībniekiem; Caur manu īpašumu skrēja stirnu buka skrējēji un atstāja atkritumus. Dzīvojam pie Vaidavas keramika un bieži vien mašīnas novieto mūsu dzīvokļu mājas stāvvietās. Pat man nebraucot ārpus mājas — daļa cilvēku, neskatoties, novieto automašīnu gan priekšā manas mājas vārtiem, gan krustojumā, gan mājai pieguļošajā zaļajā zonā. Blakus esošā viesnīca.)

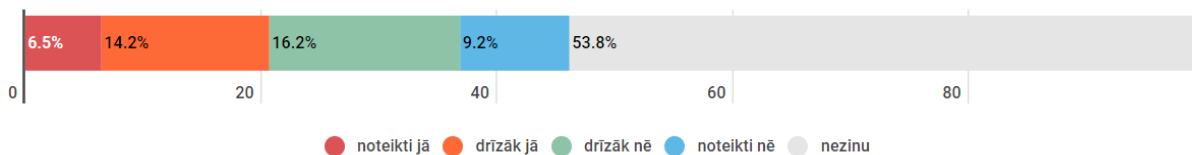
Konkrēti izcelta problēma ar specifisku un vietas mērķiem maz atbilstošu atpūtas veidu: **motociklu, kvadriciklu un apvidus auto satiksme mežā** (nosaukts 10 reizes).

(t. sk.: nekontrolēti un bez numurzīmēm apkaimes mežus izbraukā enduro motocikli. To braucēji nerespektē, drīzāk apdraud dabas zonas, inspektoros, privātas teritorijas, utt. Pa mežiem braukā dažāda veida personas ar apvidus un bezceļu automašīnām.)

Iedzīvotāji uztraucas, ka tūristi **nerespektē dabu** (nosaukts 7 reizes). (t. sk.: cilvēki gravē klintīs. Lāpu dedzināšana sausā mežā. Pilsētnieku pārāk brīva un nesaudzīgi attieksme pret dabas objektiem; Pārslogotās takas bojā dabas vērtības; Izstaigātas takas mežā, bojājot koku saknes un izbradājot mitrās vietas. Uguns kuri un aplauzti koki to apkārtne.

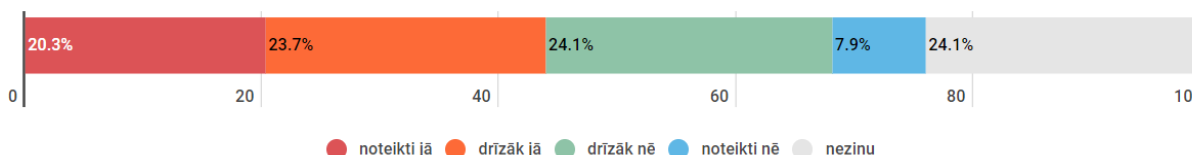
Tāpat nosaukti citi negatīvas ietekmes veidi: izpostīts labiekārtojums (t. sk.: salauzta infrastruktūra); izbradāti labības lauki; atpūtnieki baro mājdzīvniekus (zirgu) neskatoties uz saimnieka aizrādījumiem vai kaciņa suņus. Kā negatīva piesaukta arī kāds tūrisma pārvaldības un organizēšanas aspekts: jaunu taku veidošana un marķēšana izpostot ainavu vai ļoti bieži sacensības ir slikti organizētas, uz takām nav brīdinājumu par sacensību norisi. Vietējiem medniekiem traucē tūristi, kas "izbiedē" dzīvniekus vai atrodas mastā. Savukārt tūristi uztraucas par savu drošību, atrodoties dzinēju medību mastā vai pārvietojoties gar "uguns līniju" — nav izlikti iepriekš brīdinājumi par medību norisi. Viens vaļasprieks nav pārāks par citu.

Jautājumi, kas saistīti ar attieksmi un rīcībām dabas aizsardzības kontekstā

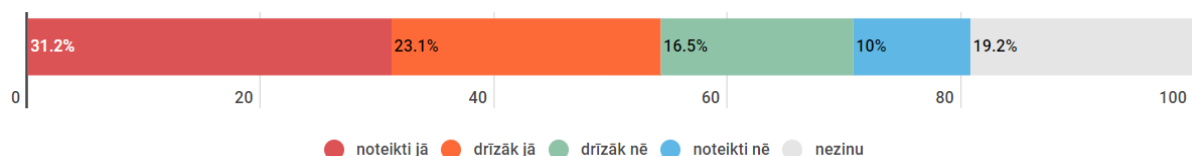
Attēls Nr. 16. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai Jūsaprāt dabas (reto sugu un dzīvotņu) aizsardzībai Gaujas NP ir pietiekams atbalsts?” (n=260).

Lielākā daļa iedzīvotāju (53,8 %) neorientējas situācijā par pieejamiem resursiem dabas aizsardzībai un vai tie ir pietiekami (sk. 16. attēlu). 21 % uzskata ka ar esošajiem resursiem ir pietiekami (kaut pilnībā pārliecināta ir mazākā daļa), bet ceturtda daļa no visiem Gaujas NP iedzīvotājiem (25,4 %) uzskata, ka atbalsts nav pietiekošs.

Attēls Nr. 17. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Ziemeļu upespērlenes populācija Gaujas pietekās un visā Latvijā ir teju izzudusi. Lai šo sugu saglabātu nākamajām paaudzēm, pieņemsim, ka tiktu vākti ziedojumi (piemēram, 5 EUR). Vai Jūs būtu gatavs/-a ziedot?” (n=241).

Lielākā daļa iedzīvotāji būtu gatavi ziedot kaut nelielu summu konkrētiem dabas aizsardzības pasākumiem (44 %). Starp tiem ir gan jau iepriekš pieminēta iedzīvotāju daļa, kuri uzskata, ka dabas aizsardzībai pieejamie resursi nav pietiekami, gan arī citi. Pret gatavību ziedot ir nedaudz mazāk kā trešā daļa iedzīvotāju (32 %), 24,1 % nav izlēmuši (sk. 17. attēlu). Iespējams, saistībā ar ļoti plašu atbalstu karadarbības postītajai Ukrainai ziedošanas ideja kopumā ir pastiprināti aktualizējusies. Turklāt tas ir vairāk attieksmes un vērtību izpratnes, mazāk materiālā stāvokļa un ienākumu līmeņa jautājums.

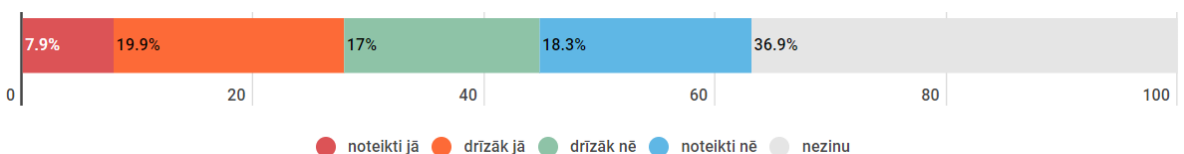
Attēls Nr. 18. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai būtu ierobežojama sintētisko augu aizsardzības līdzekļu (herbicīdu un pesticīdu) lietošana lauksaimniecībā Gaujas NP?” (n=260).

Vairāk nekā puse no visiem iedzīvotājiem (54,3 %) uzskata, ka būtu ierobežojama sintētisko augu aizsardzības līdzekļu (herbicīdu un pesticīdu) lietošana lauksaimniecībā Gaujas NP teritorijā. 26,5 % domā, ka nevajadzētu ierobežot, bet teju piektā daļa nav izlēmuši (sk. 18. attēlu). Par ierobežošanu izsakās arī vairāki lauksaimniecībā iesaistītie, bet pret ierobežošanu starp viedokļu paudžiem ir arī mazdārziņu apsaimniekotāji. Paredzams, ka šī tendence attīstīsies lielākās grupas pārsvara virzienā, pieaugot ekosistēmu pakalpojumu lietošanai āra vidē.

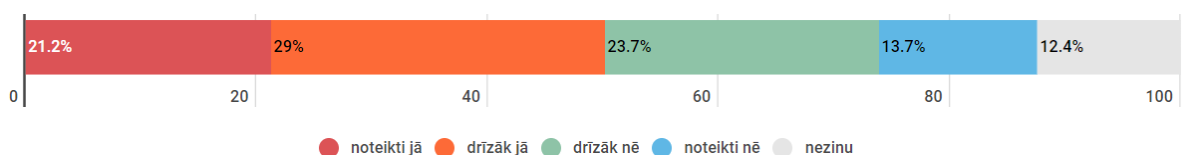
Attēls Nr. 19. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai meža kaitēkļi Gaujas NP jāiznīcina ar visiem iespējamiem līdzekļiem?” (n=241).

Mazāka pārliecība salīdzinājumā ar sintētisko augu aizsardzības līdzekļu lietojuma ierobežojumu ir par meža kaitēkļu iznīcināšanu “visiem iespējamiem līdzekļiem”. 39 % uzskata, ka tā būtu jārikojas un meža kaitēkļi ir iznīcināmi, nedaudz lielāka daļa 44,4 % tomēr uzskata, ka “nē” vai vismaz ne ar “visiem iespējamiem līdzekļiem” (sk. 19. attēlu). Iedzīvotāju viedoklis, kuriem pieder mežs un viņi gūst no tā apsaimniekošanas galvenos ienākumus ir “par” kaitēkļu iznīcināšanu. Taču citās grupās, kur ienākumi no meža apsaimniekošanas ir neregulāri, maznozīmīgi vai vaļasprieka līmenī, līdzīgi pārstāvēti gan atbalstoši, gan noliedzoši viedokļi.

Attēls Nr. 20. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai zinātniski pamatota un stingri kontrolēta meža dedzināšana atsevišķās vietās Gaujas NP būtu pieļaujama kā apsaimniekošanas metode?” (n=241).

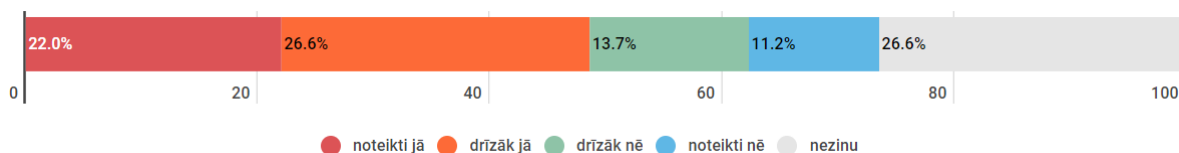
Nedaudz vairāk nekā trešā daļa (36,9 %) Gaujas NP iedzīvotāju nevar noformulēt konkrētu atbildi par stingri kontrolētu meža dedzināšanu kā metodi (sk. 20. attēlu) — “nezina”. Liela daļa (29,8 %) tam ir atbalstoša, mazākā daļa (25,3%) uzskata, ka šāda metode nav atbalstāma. Mežu īpašniekiem, kuri no tā apsaimniekošanas gūst ienākumus, šajā jautājumā nav vienota viedokļa nevienā no grupām. Šāda viedokļa noformulēšanai ir vajadzīgas gan zināšanas, gan izpratne par šādas metodes pielietojumu un noteikti arī — kur tas norisinās.

Attēls Nr. 21. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai ražotājiem Gaujas NP vai tā tiešā tuvumā jāpielieto visas tehnoloģiskās iespējas, lai novērstu vides piesārņojumu — pat tad, ja tas sadārdzinātu produkcijas cenu?” (n=241).

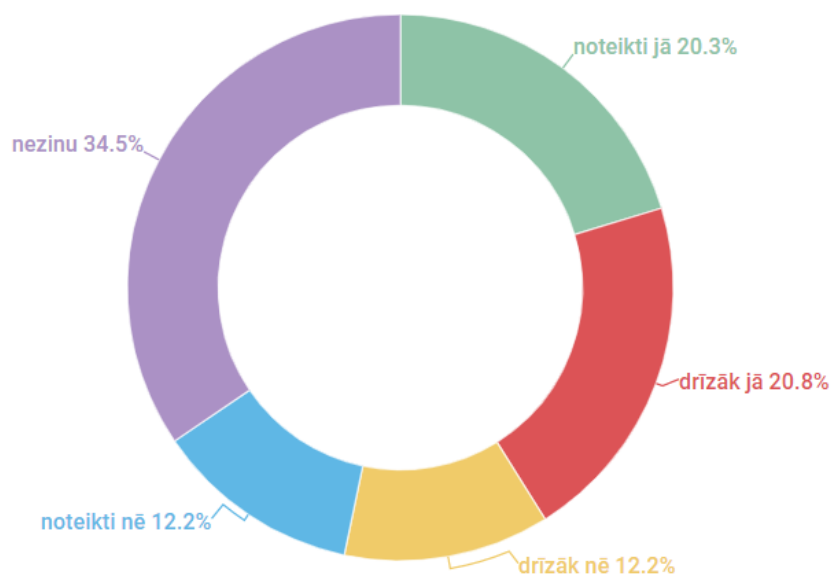
Atbildot uz jautājumu par ražotājiem, kuriem jāpielieto visas tehnoloģiskās iespējas, lai novērstu vides piesārņojumu — pat tad, ja tas sadārdzinātu produkcijas cenu (sk. 21. attēlu), puse iedzīvotāju (50,2 %) uzskata ka “jā”. 37,4 % ir ar pretēju viedokli, bet 12,4 % nav izlēmuši. Protams, ka uzskats šādos jautājumos var atšķirties no reālās rīcības, iegādājoties preces ikdienā. Tomēr šāds viedokļu sadalījums demonstrē kopējo noskaņojumu. Turklāt saistībā ar

vēlamajām nākotnes ainavām (sk. 14. attēlu) norāda, ka, piemēram, rūpniecībai, kas šādu “kursu” neakceptē pat īsti nav nākotnes Gaujas NP.

Attēls Nr. 22. Gaujas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai savvaļas dzīvnieku medībām nacionālajā parkā būtu jānorisinās kā līdz šim?” (n=241).

Savvaļas dzīvnieku medību jautājums tika vaicāts plašāk Latvijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās — visu nacionālo parku iedzīvotājiem. No 548 atbildējušajiem atbildes sadalās neviennozīmīgi. No nacionālo parku iedzīvotājiem 41,1 % uzskata, ka medībām tādā pat ietvarā nacionālajos parkos jāturpinās. 24,4 % uzskata, ka tās būtu maināmas (kategoriski, ka jāpārtrauc, ir 12,2 %). Trešā daļa iedzīvotāju (34,5 %) atbildēja, ka “nezina” un iespējams, neorientējas precīzi, kā tad medības norisinājušās līdz šim, nav interesējušies personiski par šo jautājumu, nav kompetenti atbildēt. Par medību turpmāku norisi visvairāk pozitīvo atbilžu ir no Gaujas NP un Rāznas NP. Visvairāk medību nolieguma ir Slīteres NP, bet Ķemeru NP iedzīvotāji ir tie, kuri visbiežāk atbildēja ar “nezinu” (sk. 23. attēlu).

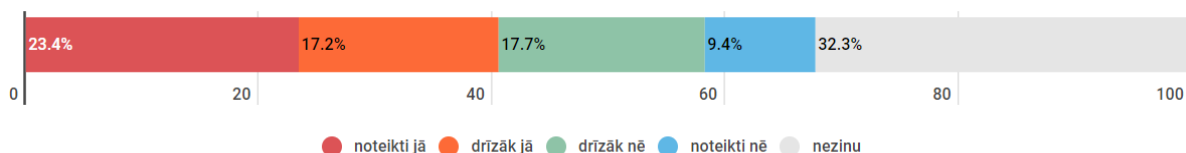

Attēls Nr. 23. Latvijas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai savvaļas dzīvnieku medībām nacionālajā parkā būtu jānorisinās kā līdz šim?” (n=548).

Teritoriālajā dalījumā ir nelielas atšķirības, kaut kopējā tendence nemainās (sk. 3. tabulu).

Tabula Nr. 3. Latvijas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai savvaļas dzīvnieku medībām nacionālajā parkā būtu jānorisinās kā līdz šim?” dalījumā pa teritorijām (n=548).

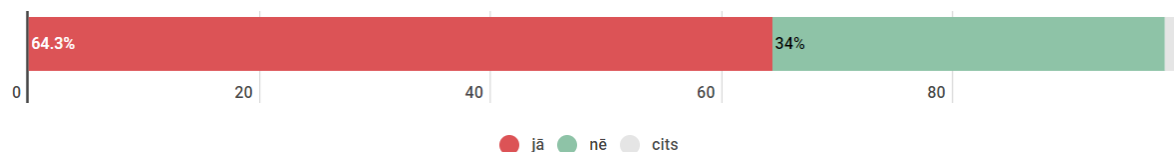
viedoklis	Gauja	Ķemeri	Rāzna	Slītere	Kopā
noteikti jā	22%	14,3%	23,8%	18,8%	20,3%
drīzāk jā	26,6%	11,4%	23,8%	13,9%	20,8%
drīzāk nē	13,7%	12,4%	11,9%	8,9%	12,2%
noteikti nē	11,2%	13,3%	9,9%	15,8%	12,2%
nezinu	26,6%	48,6%	30,7%	42,6%	34,5%

Attēls Nr. 24. Latvijas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Ja Jūsu īpašumā sāktu ligzdot ūpis, vai Jūs par to ziņotu DAP, pat tad, ja tādā situācijā tur vajadzētu veidot mikroliedzumu?” (n=192).

To kuri būtu noteikti vai drīzāk gatavi ziņot par ūpja ligzdošanu savā īpašumā, rēķinoties ar saimnieciskiem ierobežojumiem, ir vairāk (43,1 %) kā neziņotāju (29,5 %). Visvairāk pozitīvo atbilžu bija Rāznas NP (50,9 %), bet vismazāk Slīteres NP (27,9 %) (sk. 24. attēlu). Proporcioniāli visvairāk “noteikti jā” bija starp gados vecākiem cilvēkiem, bet “noteikti nē” visvairāk bija starp gados jaunākiem cilvēkiem (starp viņiem arī visbiežākā atbilde “nezinu”). Daži cilvēki, kas atbildēja, ka “noteikti neziņotu” citā jautājumā atbildēja, ka ir “svarīgi” vai “ļoti svarīgi” rūpēties par dabas aizsardzību.

Lielākā daļa (84,8 %) Gaujas NP iedzīvotāju varēja nosaukt tuvākās apkārtnes lielākās dabas, kultūras vai ainavas vērtības, bieži pieminot vairākas, taču tostarp pašu īpašumā esošās. Atbildot, kurš ir visvairāk atbildīgs par šo nosaukto vērtību saglabāšanu, visbiežāk kā pirmā tiek nosaukta “atbilstošās valsts institūcijas” (pieminēja kā pirmo 33 %), taču vērtējot pēc kopējās rangū summas (cik reizi attiecīgā organizācija pieminēta katrā rangā no 1-5) visbiežāk tiek minēta “pašvaldība”. Attiecīgi trešajā pozīcijā ir īpašnieks — Gaujas NP iedzīvotājs pats, kam seko vietējā kopiena un atbildīgo sarakstu noslēdz saistītās NVO un brīvprātīgo iniciatīvas.

Attēls Nr. 25. Latvijas NP aptaujāto iedzīvotāju viedoklis jautājumā: “Vai esat iesaistījies/-usies kādā brīvprātīgā darbībā attiecīgās ĪADT dabas, kultūras vai ainavisko vērtību saglabāšanai?” (n=244).

Starp biežāk minētajām aktivitātēm ir talkas, atkritumu savākšana, brīvprātīgais darbs dabas aizsardzības iniciatīvās, dabai draudzīga saimniekošana ikdienā vai ar vaļasprieka resursiem, dalība dabas un vides NVO brīvprātīgajās darbībās, arī sporta NVO u.c. Kā biežāk minēti iemesli starp tās trešdaļas iedzīvotāju (34 %) atbildēm (sk. 25. attēlu), kas nav iesaistījušies: laika trūkums,

informācijas un koordinācijas trūkums, citas prioritātes, atbildība uz citiem, kas tajā vairāk iesaistīti.

Iedzīvotāju priekšlikumi labākai Gaujas NP pārvaldībai

Aptaujas noslēgumā: Jūsu komentārs kopumā — ko vajadzētu uzlabot, darīt savādāk, kā apsaimniekot Gaujas NP vēl labāk? Priekšlikumi kārtoti tematiski, rediģējot gramatikas un pārrakstīšanās kļūdas, taču ne stilu un saturu. Šeit nav vērtēta priekšlikumu lietderība, taču tie izskatīti, strādājot pie jaunajiem Dabas aizsardzības plāna noteikumiem.

Pārvaldība

- Atrast kopēju valodu — iedzīvotājam, uzņēmējam un dabai, kā arī saprast finansiālās iespējas kompensēt iespējamus zaudējumus — un tie būtu jākompensē ne tikai uz valsts iedzīvotāju rēķina, bet uz GNP dzīvojošo rēķina, paaugstinot NĪ nodokli, lai segtu zaudējumus tiem, kuriem veidosies šo ierobežojumu dēļ finansiāli zaudējumi, jo tieši GNP iedzīvotāji dzīvos it kā tīrākā un dabiskākā vidē.
- Attīstību!
- Izvērst plašāk kontroli, lai cilvēki sajūt, ka par pārkāpumu NEIZBĒGAMI sekos sods.
- Iesaistot skolēnus.
- Domāju, ka varētu izveidot vai pielāgot, papildināt, uzlabot esošo mobilo aplikāciju, lai ļautu GNP apmeklētājiem ātrāk un ar atgriezenisko saiti no GNP ziņot par parka teritorijā notiekošo — problēmām, infrastruktūru bojājumiem, vides piesārņojumu, pārkāpumiem utt.
- Domāt par vietējiem vairāk.
- Ja jau reiz ir radīta tāda neitrālā zona, tad vismaz lūgums iestrādāt noteikumos stingrākus ierobežojumus gaisa telpas izmantošanai. Piemēram drīkst veikt lidojumus darba dienās no 10:00 līdz 18:00, sestdienās no 14:00 līdz 16:00 un svētdienās ierobežot un neatļaut lidojumus gaisa telpā vieglajiem un ultravieglajiem lidaparātiem u. tml. mehānismiem. Citādi te ir pilnīgs lidaparātu un lidošanas haoss, tie kļūst agresīvāki un nedisciplinētāki. Ja nevar to ierobežot, tad nav jēgas neitrālajai zonai, tā jālikvidē, lai var izzāgēt mežus un attīstīt apbūvi, jo tāpat te putnu ligzdošanai un meža zvēriem nav pārāk klusa vide.
- Jau iepriekš minēju iespēju uzzināt savu īpašumu apsaimniekošanas iespējas. Daudzi radi, kas dzīvo GNP sūdzas par to, ka neko nav iespējams darīt, bet vienlaicīgi, gribas dzīvot (kaut kā nodrošināt savu biežāku klātbūtni šajās vietās). Manuprāt būtu ļoti vērtīgi, ja GJP palīdzētu cilvēkiem pieņemt lēmumus par pārdomātu saimniekošanu un atbalstāmajām/izzinātajām nozarēm, kuras ir saderīgas ar konkrētu atrašanās vietu, tādejādi cilvēkus gan iesaistot, gan viņiem esot līdzatbildīgiem par dabas saglabāšanu un vienlaicīgi spēju saimniekot.
- Jāatrod balanss starp aklu, principiālu dabas aizsardzību un saimniecisko izdevīgumu. Neesam tik bagāti, lai neizmantotu iespējas.
- Izvietot norādes, ka ir Gaujas NP un noteikumi, ko vajadzētu ievērot.

- Ir nepieciešams valsts atbalsts noteikto GNP objektu sakārtošanai, infrastruktūras uzlabošanai un sabiedrības informēšanai.
- Ieteiktu ieviest kādus uzraugus, kas patrolē dabas parkos.
- Iespējams, uzturēt ciešu kontaktu ar privātīpašniekiem, skaidrot un izglītēt. Un pieskatīt.
- Es neesmu redzējusi, ka kāds te kaut ko apsaimniekotu
- Es domāju nepieciešams vairāk informēt par plusiem un izmaiņām.
- Cilvēkam ar dabu ir jādzīvo kopīgi, draudzīgi, respektējot vienu otru. Par piemēru ir jāņem arī pasaules parku u.c. apsaimniekošanas (dabas saudzēšanas) līdzekļi.
- Būtu jādomā nevis kā ierobežot un uzlikt pienākumus iedzīvotājam, bet kā vairāk atbalstīt un veidot labklājības pieaugumu. Izmantojot finanšu resursus dabas aizsardzībai veidot dabisku un sakārtotu dzīves telpu pie apdzīvotām vietām. Neskarot stingrā liegumā zonas kur cilvēkiem nebūtu ko iet un darīt.
- Neko nevajag, var kaut ko sabojāt.
- Ne tikai klausīties, bet arī dzirdēt. Pamatīgāk attīstīt zīmolu un publisku saziņu.
- Mazāk aizliegumi, vairāk iesaiste. Skaidrojumu.
- Mazāk ierobežot saimniecisko darbību bez zinātniskiem pamatojumiem
- Manuprāt pagaidām viss ir kaut cik OK.
- Komunicēt, kas darīts.
- Padomāt par vietējo NP iedzīvotāju aktīvāku iesaisti gan plānošanā, gan aktivitāšu īstenošanā.
- Padomāt kā apvienot dabu un tai pašā laikā nodrošināt urbanizāciju
- Nevajag populistisku vai naudaskāru galvaspilsētas organizāciju pamācības un pārprastu dabas aizsardzības metožu uzspiešanu cilvēkiem, kas šeit dzīvo gadiem un netaisās šeit neko iznīcināt vai piesārņot. Drīzāk svešie tūristi ir drauds GNP nākotnei un videi.
- Nevajadzētu tik daudz mēģināt ierobežot īpašnieku ar papildus nosacījumiem, bet ļaut vienkārši dzīvot un strādāt, lai celtu valsts un vietējo iedzīvotāju labklājību. Tāpat gribētu teikt, ka cilvēks nekad neizdarīs nekā laba, aizsargājot vienu sugu, nevis visu ekosistēmu kopumā. No šīs aizsardzības cietīs citas sugas (varbūt pat ies bojā). Kā piemērs: mēs nevaram zivju audzētavā aizsargāt ūdrus vai ūdeles, vai mežā vienlaikus aizsargāt mazo ērgli un strupasti.
- Ja cilvēks nopērk īpašumu, viņš rēķinās ar esošajiem apsaimniekošanas noteikumiem un plāno savu darbību, lai gūt ienākumus sev, savai ģimenei, un arī nestu devumu sabiedrībai. Nevar mainīt spēles noteikumus, jo tas grauj uzticību valstij!
- Ja to dara, ir jābūt taisnīgai kompensāciju sistēmai, kas pilnībā atspējotu neiegūto!
- Nepieciešams skaidrāks un precīzāks dabas aizsardzības regulējums. Jānovērš likumdošanas aktos esošās pretrunas (Gaujas NP likums u.c.).

- Nelikt biotopus neapdomīgi, viņi ir jāliek, kur jāliek nevis, piemēram, mana vectēva audzētā bērzu birzī, kurā audzēja mazdēlam, kad viņš paaugsties un varēs nozāgēt savai iztikai.
- Likumus izskaidrot vienkāršāk, lai visi cilvēki labāk izprastu.
- Ļaut cilvēkiem izpausties, mazāk ierobežojumu.
- Turaidas muzej rezervāts samazināt vietējiem ieejas maksu. Vai ieviest gada biļeti.
- Atstāt dabisko vidi, bet arī dažviet sakopt vidi, savākt kokus.
- Uzlabot apkārtni, piesaistīt iedzīvotājus.
- Stingrāka kontrole, darbs pie infrastruktūras uzlabošanas. Sabiedrības un pašvaldību izglītošana. Tūristu plūsmas bremsēšana.
- Sniegt vairāk informācijas par priekšrocībām.
- Sākt beidzot apsaimniekot. Iesaistīt vietējās kopienas. Mērķtiecīgi piesaistīt naudu. Domāt kā pamat iedzīvotajos radīt GNP vērtības apzināšana un kā caur mazajām māsaimniecībām, tās atbalstot, sasniegt GNP bioloģiskās daudzveidības mērķus.
- Veidot uzņēmējdarbībai draudzīgu vidi.
- Vairāk ieklausīties iedzīvotāju vēlmēs un rēķināties ar tām. Biežāk lietot izņēmumus un skatīties lietas pēc būtības.
- Vairāk informēt vietējos par priekšrocībām GNP.
- Vairāk kontaktēties ar iedzīvotājiem.
- Vairāk mēdijos runāt par labajiem darbiem.
- Vairāk iesaistīt pašvaldību savu lēmumu pieņemšanā, lai neiznāk kā ar Līču-Laņģu klintīm.
- Saprotu, ka GNP vērtības ir jāsauglabā. Bet - ja tas notiktu visiem cilvēkiem vienādi. Diemžēl, es uzskatu, ka GNP notiek cilvēku šķirošana - kuram ir nauda, tas var gandrīz visu!
- Mazo mežu īpašniekiem varēja brīvāk ļaut saimniekot savā mežā, atšķirībā no tiem, kam ir vairāk par 10 ha meža. Un tas pats varētu attiekties uz mazajiem lauksaimniekiem.
- Uzlabot komunikāciju ar saimnieciskās darbības veicējiem.
- Vairāk iesaistīt un informēt vietējos par noteikumiem. Daži draugi neko nezina.
- Varbūt vairāk attīstību un izmaiņas.
- Varbūt vairāk informēt un izveidot bukletu GNP iedzīvotājiem par plusiem un minusiem.
- Veidot attīstītu vidi.
- Viss atkarīgs no finansējuma.
- Vairāk sadarboties ar pašvaldību. Atrodoties uz divu pagastu robežas ir problēmas vienkāršu jautājumu risināšanai.
- Vietējo informēšana par GNP.
- Plašāks skaidrošanas darbs vietējās kopienās, lai ikkatrs justos atbildīgs par dabas vērtību saglabāšanu.
- Plašākas, informatīvās ziņas par dabas aizsardzību pie objektiem.
- Uzlabot drošību Līču Laņģu klintīs, dažviet prasās labāku ceļu un informatīvos materiālus par iedzīvotāju iesaisti GNP.

- Pēdējo apm. 20 gadu laikā neesmu satikusi šeit nevienu GNP pārstāvi.
- Piedāvāt darbu un uztraukties, ka cilvēki brauc prom, nevis uztraukties par dabu.
- Vairāk sākt domāt arī par pašu iedzīvotāju komfortu, izklaidi, un labāku ikdienu. Sākt prioritizēt mūsu nodokļu maksātāju labklājību, un tūrismu atstāt otrajā vietā, vismaz nedaudz. Organizētāku plānu izveidi, ar lielāku iedzīvotāju iesaisti tajos. Lielāki mērķi, un vairāk centralizēti, savā starpā viens otru papildinoši.
- Pašiem būt atbildīgākiem, mežā aiz sevis neko neatstāt.
- Vairāk uzklaut uzņēmējus un ar viņu viedokli rēķināties. Jo uzņēmēji ir tie kas iegulda naudu ražošanā, algo darbiniekus un maksā nodokļu valsts budžetā.
- NVO, pašvaldībām jāizstrādā kopēja vīzija par bioloģisko reģionu (bioGNP) un jāievieš atbalsta pasākumi dabai draudzīgas saimniekošanas atbalstam un veicināšanai.
- Vajadzētu stingrākus noteikumus no Valsts un pašvaldību puses un kontrolējošās instances apdzīvotās vietās!

Par mežiem un medībām

- Ainavisko mežos veikt sanitārās izlases cirtes lai saglabātu ainavas.
- Atļaut privātpersonām sakopt valsts mežus.
- Dažreiz kāds koks nogāžas, to vajag savākt.
- Man patīk sakopti GNP meži. Nepatīk, ka, sargājot bebrus, ļauj iet bojā simts gadīgiem kokiem.
- Ļoti lūdzu pasargāt tos mežus, kas vēl palikuši, aizliegt kailcirtes, dabisku zālāju uzaršanu. Aizliegt trokšņainus motorizētus līdzekļus purvos (piem., Sudas) un mežos. Veikt pētījumus par cilvēku plūsmu ietekmi stipri apmeklētās takās — Līču-Langū, piemēram. Atjaunot ciršanas kvotas kā padomju laikā GNP. Vērtēt mežziņu attieksmi pret dabas vērtībām. Es tiešām gribētu sajukt, ka "parkā" IR noteikumi nevis visatļautība un čomiska būšana draugos ar kādu darboni pašvaldībā, kas ļauj darīt visu.
- Nelikt šķēršļus īpašniekam meža apsaimniekošanā.
- Savvaļas dzīvnieku skaita kontrole.
- Vajadzētu nedaudz objektīvāk izvērtēt t meža apsaimniekošanas noteikumus!
- Vairāk domāt par dabas un mežu aizsardzību.
- Vairāk medības, cilvēkiem dzīvnieku daudzums rada zaudējumus, tie izēd sastādīto dārzos.
- Veikt uzlabojumus, lai palielinātu medību skaitu.
- Pieskatīt malumedniecību aizsargājot dabas iznīcību tādā veidā.
- Pilnībā nav saprotams, kādēļ netiek ļauts (neļauj) izzāgēt skujkokus, kuros iemeties astoņzobu kaitēklis. Koki apzināti tiek turēti, lai aplipinātos citi koki. Pilnīgi absurdi vai arī koruptīvs pasākums, lai pēc tam izpārdotu pa lēto.
- Vairāk tīrīt mežus no kritušiem kokiem kurus izmantot lietderīgi.

- Noteikti ierobežot kailcirtes visā GNP aizsardzības zonās, ne tikai dabas liegumā.
- Censties saglabāt mežaparka tipa apbūvi, kur tā ir, nepaplašināt
- Izklaides iespējas vērst dabas izzināšanas tūrisma virzienā."
- Vajag sakopt mežus, lai nemētājas pūstoši koki, sagāzti krustu šķērsu, kur nekārtības. Vākt atkritumus gar ceļmalām, izlikt zīmes, lai nemēslo autobraucēji, kājāmgājēji, jāsaglabā un jāturpina ražošana.

Tūrisms un atpūta

- Vairāk stāvvietu.
- Apdomāt stāvvietu risinājumus, kā arī risinājums kemperiem.
- Apsvērt tomēr palielināt atkritumu urnu daudzumu vietās, kur cilvēki pikniko vai takās ar lielāko apmeklētību, jo tie mēsli ir neforši.
- Attīstīt labu videi draudzīgu tūrismu.
- Iespējams uzlabot taku noslodzi, uzlabot un papildināt stāvvietas.
- Derētu uzlabot atkritumu savākšanu, jo daudzviet tie vienkārši, mētājas pa zemi un vairāk pievērst uzmanību dabas taku celiņiem, jo tie bieži vien arī tiek bojāti.
- GNP ir jāsaved kārtībā savos aizsardzības un izmantošanas noteikumos paredzētās vēsturiskās takas, kas ievērojami uzlabotu gan infrastruktūru, gan noslodzi GNP teritorijā.
- Gaujas tilts — nekaitīgs no laivotājiem.
- Jāizveido vēl jaunas piesaistes vietas Līgatnē.
- Jāiztīra taciņas un Gaujas krasti, lai cilvēki varētu to izbaudīt un izstaigāt.
- Būtu nepieciešams piedomāt par laivinieku atkritumu savākšanu, gar krastu aizlieguma zīmes, ka apstāties aizliegts, kameras, inspektori.
- Brīvdienās, pie lielas cilvēku plūsmas pieskatīt ar inspektoru vai un reindžeru klātbūtni īpaši aizsargājamās vietas, — rezervātus, smilšakmens atsegumus utt.
- Nav jāierobežo cilvēku pārvietošanās ārpus mikroliegumiem un rezervāta zonām. Jāatļauj dalīties ar saviem maršrutiem.
- Modernizēt un tūrismu attīstīt.
- marķēt vairāk takas.
- Palielināt stāvvietas, jāuzlabo ezera apkārtnē.
- Palielināt stāvvietu skaitu ceļu kvalitāti.
- Papildus stāvvietas.
- Paplašināt ezera teritoriju izcērtot ūdens augus, lai plašāka vieta peldēšanai.
- Parka izveide.
- Labiekārtots vietas atpūtai.
- Labiekārtot tūrisma infrastruktūru.
- Trūkst stāvvietu.
- Takas pēdējos gados nemaz nav koptas! Virs takām zaros iekārušies koki, kuri noteikti būtu jānozāgē. Ja takās palaiž sacensības ar tūkstošiem dalībnieku, pie tam lietus laikā vai pēc tā, tad vismaz no federācijām

iekasētā nauda būtu jāizlieto taku savešanai kārtībā vismaz iepriekšējā stāvoklī!

- Un, piekrītot rīkot neskaitāmās sacensības, vajadzētu padomāt arī par vietējiem iedzīvotājiem, kuriem tāpat brīvdienās gribas mieru, klusumu, dabas takas, nevis vienmēr slikti audzinātu cilvēku pūļus.
- Vairāk atpūtas vietas.
- Vairāk dabas taku.
- Vairāk dažādu informatīvo un izglītojošo objektu — lai cilvēki var atraktīvā veidā uzzināt par vērtīgo teritorijā.
- Vairāk izklaides.
- Vairāk pieeju aktīva dzīvesveida piekritējiem un loģistikas uzlabošanu A2 šosejai posmā no Augšlīgatnes līdz Ieriķiem (piem. velociņa izveide).
- Varbūt vairāk soliņu.
- Vēl vairāk sakārtot dabas taku un atpūtas vietu infrastruktūru, rādīt jaunas dabas baudīšanas un izziņāšanas iespējas.
- Vairāk sakopt: vidi, laivotāju radītos atkritumus.
- Vajag velociņu gar autoceļu A2.
- Varbūt bezmaksas stāvvietu pie Vaidavas ezera.
- Vairāk un precīzākas norādes dabas takās.
- Vairāk uzlabot taku struktūru, un gar lielceļiem attīstot velotūrismu.

Dabas daudzveidībai

- Konkrētākus biotopu atjaunošanas un aizsardzības plānus + reālu darbību. Ideālā variantā — NP teritorijā tikai bioloģiskā saimniekošana.
- Dabā neko nevajag mainīt.
- Izmantot modernās tehnoloģijas dabas resursu saglabāšanai.
- Man patīk vērot dabu un dabiskas ainavas.
- Labāk pārāk daudz neapsaimniekot.
- Organizēt latvāņu apkarošanu.
- Eliminēt nesankcionētas atkritumu izgāztuves.
- Lielāka uzmanība jāpievērš invazīvo sugu apkarošanai, ne tikai latvāņu, bet arī citu sugu, kas bioloģiski atzītas par invazīvām.
- Ļaut piedzīvot cieņpilnas vecumdienas dzīvniekiem Līgatnes ieslodzījuma vietā. Bet neturpināt atbalstīt jaunu dzīvnieku pakļaušanu. Lielu soli spēruši reto putnu pētnieki palīdzot tiem saglabāties dabiskos apstākļos.
- Vairāk pievērst uzmanību GNP dabas un tajā mītošo dzīvnieku saglabāšanai. Neindustrializēt vietas, kurām vajadzētu būt "zaļām". Tas ir, ja uzstāda soliņu vai "sēni", tad nebūvēt uzreiz turpat blakus milzīgu stāvlaukumu un pievadošo ceļu ar četrām joslām. Galu, galā, parku cilvēki izmanto, lai būtu tuvāk dabai. Ja kāds nav spējīgs izvempties no mašīnas, lai aizietu 250 m līdz Ķeizarskatam vai Gūtmaņalai, tad tā ir konkrētā indivīda problēma.
- Nepārspīlēt ar pasākumu daudzumu, kas vilina citu pilsētu iedzīvotājus braukt šurp lavīnām, bet liek vietējiem iedzīvotājiem uz konkrēto pasākumu laiku doties prom no Siguldas.
- Saglabāt pēc iespējas neskartas dabas sajūtu.

Ainavai, kultūras mantojumam

- Veicināt pamesto teritoriju un māju sakārtošanu.
- Nepieciešams nojaukt sabrukušas ēkas, lai dotu pilsētai svaigu elpu.
- Atjaunot pili.
- Uzlabot ainavu, nojaucot sabrukušas ēkas.
- Uzlabot vēsturiskas ēkas.
- Uzlabot vietējiem dzīvojamo apkārtnes estētisko kvalitāti.
- Uzlabot esošās ēkas, lai vieta iekļautos arī Siguldā un Krimuldas muižā.

Apkārtējai videi

- Attīrīt apkārtni.
- Attīrīt dīķi.
- Esmu ievērojis, ka Līgatnē cilvēki labprāt šķiro atkritumus, bet konteineri bieži ir pārpildīti. Esmu vairākkārt sazinājies ar ZAAO apsaimniekotāju, bet viņi saka, ka pašvaldība pasūta izvešanas grafiku. Savukārt pašvaldība apgalvo, ka ZAAO nemaz biežāk negribot izvest. Apburts lokš.
- Īpaši uzraudzīt, lai netiktu nelegāli izgāzti atkritumi GNP teritorijā!
- Sauklis "Ko atnesi, to aiznes" nestrādā.

Publiskajai infrastruktūrai

- Asfaltēt grantētos ceļus.
- Atjaunotu ēkas un uzlabot infrastruktūru.
- Bērniem uzlabots laukums, kur spēlēties.
- Ceļa izbūve.
- Ceļi, dzīvokļu māju apkārtnes uzlabošana.
- Gribētu, lai ir asfalta un ēkas izskatītos modernākās.
- Gar šoseju A2 ļoti nepieciešams veloceliņš.
- Domāt par mazo ciemu attīstību.
- Jāuzlabo apkārtnē, ēkas un ceļi.
- Ieteiktu uzlabot ceļu, apdomāt par dažu koku masīvu izciršanu, jo tie var būt bīstami.
- Uzlabot ceļu kvalitāti.
- Uzlabot ceļu līdz Līgatnei.
- Uzlabot ceļu līdz Rubenei, izklaides iespējas un iespējas bērniem.
- Uzlabot ceļu, tas ir galvenais šobrīd.
- Uzlabot ceļus.
- Uzlabot ceļus un sakaru tīklus.
- Uzlabot ceļus visās Cēsīs.
- Uzlabot ceļus, kas iet gar privātmājām.
- Uzlabot vietējo infrastruktūru.
- Uzlabot medicīnas kvalitāti, labāki ceļi.
- Uzlabot infrastruktūru.
- Sakopt apkārtni, iztīrīt dīķi, savest kārtībā mājas.
- Sakārtot apkārtni, uzlabot ceļus.

- Plašāku un tīrāku krastu pie pludmales.
- Satiksmes plūsmu no Siguldas.
- Uzlabot ceļus.
- Varbūt uzlabota mazo ceļu kvalitāte.
- No manas dzīvesvietas 50 km rādiusā GNP teritorijā ir ļoti daudz apskates vietas. Pie manis ir viesojušies rīdzinieki, gan ārzemju viesi, kuri labprāt aktīvi baudītu apskates vietas, bet traucējoši ir tas, ka P: nav drošas pārvietošanās iespējas pa A2 malu ar velosipēdu, nemaz nerunājot par bērnu aktivitātēm ar skrejriteņiem, vai skrituļslidām. Ļoti, ļoti pietrūkst gājēju ceļš — nūjošanai/ velo ceļš — velosipēdiem, skrejriteņiem, elektroskrejriteņiem, skrituļslidām. Šāda veida aktīvās atpūtas būtu lietderīgas gan bērnam, gan pieaugušajam, vai senioram. Mums ir laba infrastruktūra, bet aktīvai atpūtai nav padomāts par drošību. Līdz ar to, tas veicinātu gan veselības uzlabošanos, gan tūrisma attīstību, gan drošu un sakārtotu vidi.

APMEKLĒTĀJU APTAUJA

Laika posmā no 20.07.2021. līdz 29.05.2022. aptaujāti 1019 ceļotāji, kuri apmeklējuši kādu no Gaujas NP tūrisma un atpūtas vietām, kuriem ir priekšstats par Gaujas NP piedāvājumu, tostarp arī ceļotāji, kas potenciāli būtu gatavi apmeklēt Gaujas NP atkārtoti. Aptauja ir reprezentatīva, pārstāvot ceļotājus no dažādiem Gaujas NP atpūtas veidiem un segmentiem. Covid-19 ietekmes dēļ ierobežotas starptautiskās mobilitātes apstākļos mazāka ir intervēto ārvalstu viesu proporcija. Atbildīgais par aptaujas precīzu metodisko norisi: Andris Klepers, Dr. geogr. Izpildījums: SIA "Nocticus".

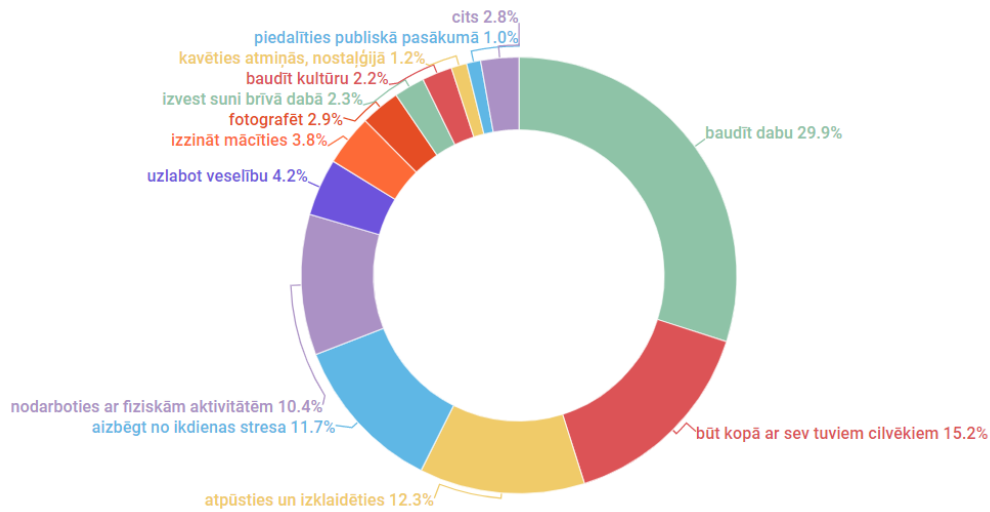
Aptauja, atbilstoši uzdevumam, aptvēra Gaujas NP teritoriju galvenos apmeklētājus: vietējos iedzīvotājus un ceļotājus. Ceļotāji dalās divās grupās: tūristos, kuri nakšņo Gaujas NP vai tā tuvumā ārpus savas ikdienišķās dzīvesvietas vismaz vienu nakti (komerciālajās tūristu mītnēs vai pie draugiem, radiem), kā arī viendienas apmeklētāji, kas ieradušies uz Gaujas NP uz īsāku laiku bez nakšņošanas, taču nav arī vietējie.

Ievērots nejaušās izlases princips, dodot iespēju katram piedalīties tās aizpildīšanā. Tas tika nodrošināts:

- (1) ar klātienē intervijām, aptverot dažādiem atpūtas veidiem piemērotas populāras vietas ĪADT;
- (2) ar attālinātu iespēju aizpildīt aptauju digitāli, publicējot saiti dažādos medijos, sociālajos tīklos un mērķtiecīgi darbojoties pie tās pamanāmības celšanas (t.sk. arī ar apmaksātu digitālo saišu ievietošanu, atbilstoši vajadzīgajiem raksturvārdiem);
- (3) populārās atpūtas vietās dabā pie labiekārtojuma infrastruktūras izvietojot QR kodus ar saiti uz aptauju, aicinot paust savu viedokli par pieredzējumu konkrētajā Gaujas NP vietā.

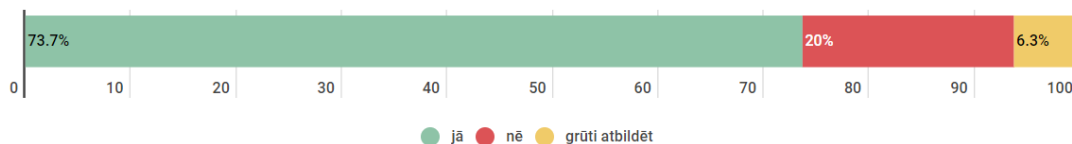
Aizpildot aptauju attālināti, tika ievērots nosacījums, ka pieredzei jābūt nesena — esošā kalendārā gada ietvaros, lai viedoklis būtu aktuāls un atmiņā atsauktā informācija iespējami precīza. Gaujas NP apmeklētāju izlases veidošanas mērķis ir iegūt objektīvu, zinātniski pamatotu informāciju par visu ģenerālkopu, no kura ir ņemta izlase.

Ņemot vērā lielo atpūtas veidu dažādību, kā arī teorētiskās atziņas par "vidējā apmeklētāja" problemātiku, plānojot apsaimniekošanu, aptaujas beigu fāzē pievērsta uzmanību, lai nozīmīgāko segmentu grupas lielums (izlases kopas apakšgrupa) būtu pārstāvēta ar vismaz 30-50 respondentiem. Gaujas NP apmeklētāji nav viendabīga grupa un, izņemot kopējo apmeklēto galamērķi, daudzas pazīmes iezīmē atšķirīgas vērtības, intereses, viedokļus — veidojot vairākas mazākas apakšgrupas ar līdzīgiem uzskatiem. Tāpēc vidējā vērtība vai biežākie viedokļi ir pieturas punkts dziļākai analīzei, kopsakarības meklējot dažādu segmentu grupu ietvaros. Tas nav iekļauts ziņojumā, bet ņemts vērā Dabas aizsardzības plāna izstrādē, ikreiz analizējot konkrētās situācijas un segmentu specifiskās vajadzības. Tāpat arī komentāri, kas pausti brīvā veidā par Gaujas NP apsaimniekošanu vai konkrētām vietām. Vienīgi komentāri par dabas taku maksas apsvērumiem ir iekļauti nerediģētā veidā šīs sadaļas pirmajā pielikumā.

Attēls Nr. 26. Tūristu un atpūtnieku galvenā motivācija apmeklēt Gaujas NP (n=1019).

Motivācija apmeklēt Gaujas NP ir dažāda un atbilstoši teorētiskajām atziņām — lielākoties kompleksa. Tāpēc visbiežāk tiek vaicāts par “galveno apmeklējuma motīvu” nedaudz vispārīgākās kategorijās. Aptaujā, atbilstoši metodikai, kas aprobēta, t.sk. Somijas ilgtermiņa dabas teritoriju apmeklētāju monitoringā, tika piedāvātas vadošās motivācijas (sk. 26. attēlu), ļaujot starp tām izvēlēties trīs atbilstošākās vai papildināt ar citu — sevis izvēlētu konkrētu. Spriežot par motivācijas saikni ar teritoriju, jāņem vērā, ka piektā daļa (sk. 27. attēlu) respondentu pat neapzinās, ka viņu apmeklējums norisinās Gaujas NP — īpaši aizsargājamas dabas teritorijas robežās. Starp vadošajiem motīviem ir dabas baudīšana, laika pavadīšana kopā ar sev tuviem cilvēkiem, aizbēgšana no ikdienas stresa un nodarbošanās ar fiziskām aktivitātēm.

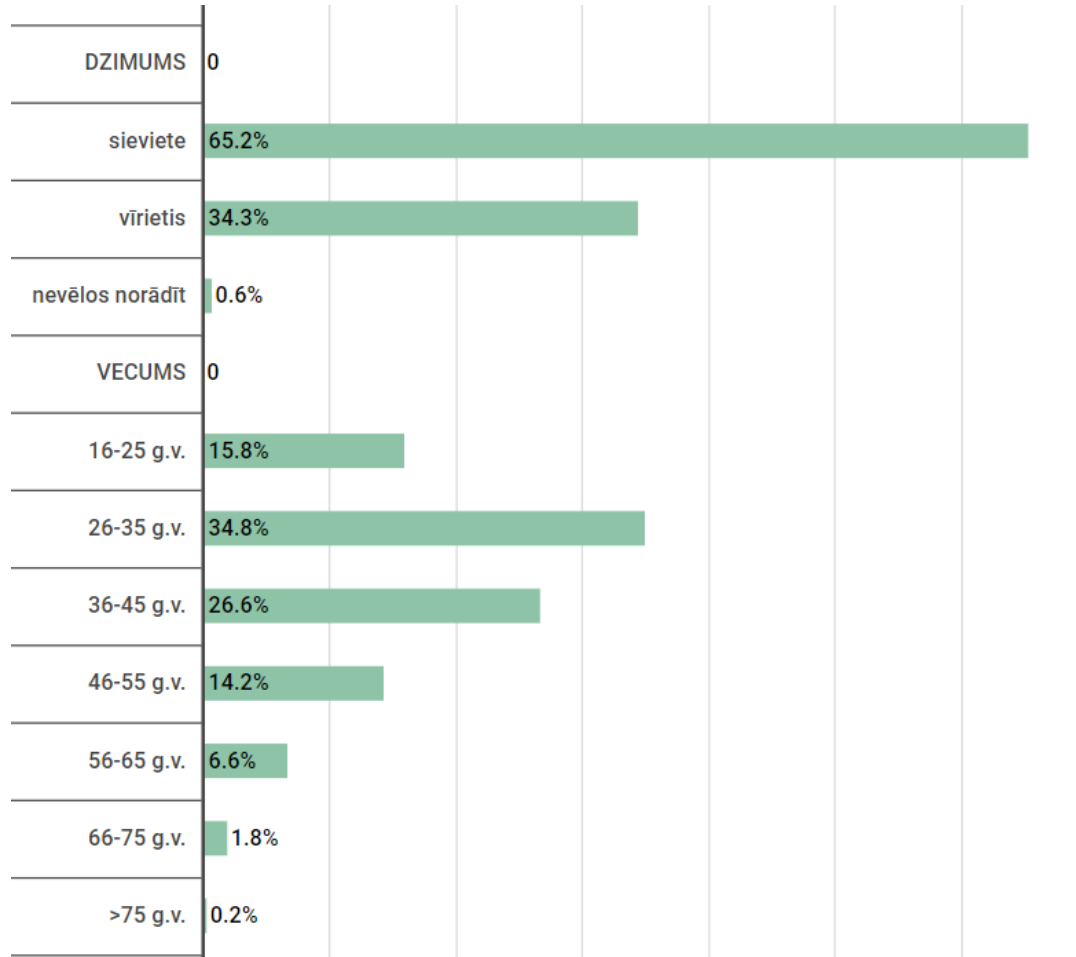

Attēls Nr. 27. Tūristu un atpūtnieku galvenā motivācija apmeklēt Gaujas NP (n=1018).

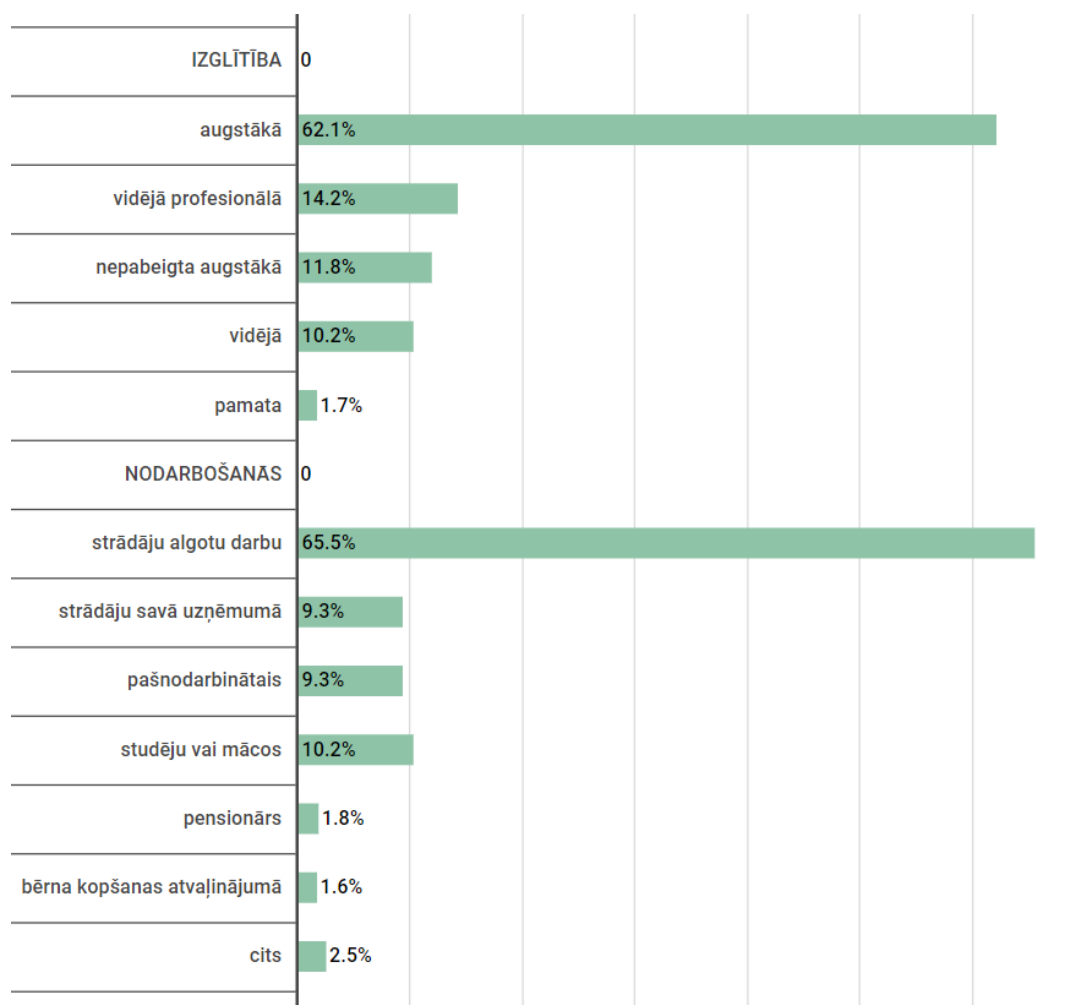
Papildu segmentu dalījums konkretizētā veidā ticis izmantots turpmākai analīzei. Piemēram, starp fiziskām aktivitātēm kā atsevišķs segments analizēti ziemas slēpotāji (kopskaitā 42), kas ietver gan kalnu slēpotājus, snovotājus, gan distanču slēpotājus. Atšķirīgu vajadzību akcentēšanai specifiskiem segmentiem izmantoti citāti vai galveno raksturvārdu uzskaitījums. Līdzīgu segmentu grupas ir “laivotāji” (31 respondents), riteņbraukšana (30), pārgājieni un garās pastaigas dabas takās (193), kultūrtūristi (69), fotografēšana (59) u.c. Atsevišķi kā lielākais segments nošķirami atpūtnieki (arī vienas dienas ceļotāji, vēsturiski — zaļumnieki), (76,1 %), tūristi (23,9 %), starp kuriem intervēti 52 ārvalstu tūristi. Neliels skaits starp tūristiem ir radu un draugu apmeklētāju, arī to, kas brauc uz savām vasarnīcām u. tml.

Citas respondentu segmentēšanas pazīmes, kas raksturo apmeklētāju profilu, skatāmas 28.-30. attēlā un uzskatāmas par reprezentatīvām gan kā

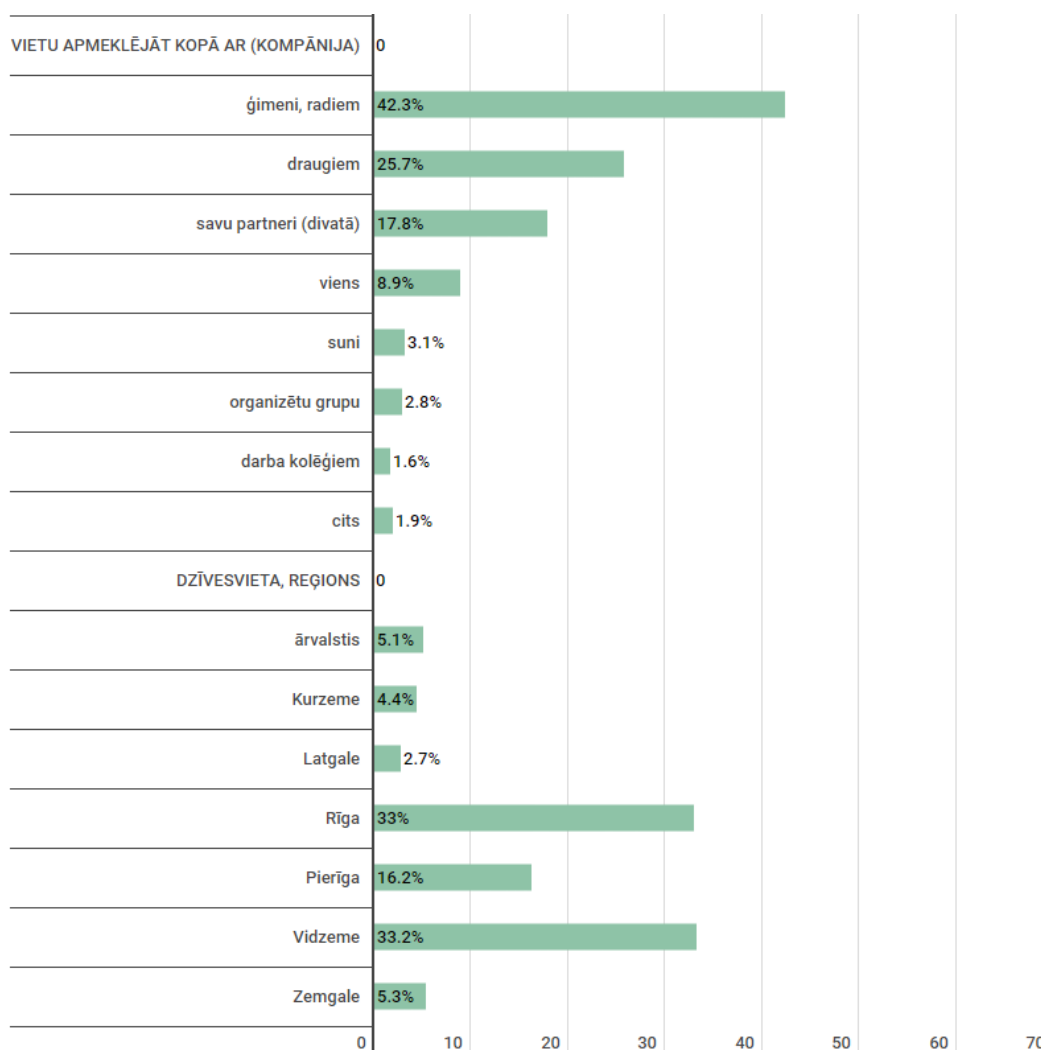
kopums, gan izmantojamas noteiktu kopsakarību analīzei attiecīgo segmentu vai to apvienojuma ietvaros. Dzīves vietas reģionu robežas identificētas pēc aktuālajām plānošanas reģionu robežām. Pasta indeksa dati ļauj dalīt arī cita veida dzīvesvietu segmentos. Arī citos veidos pēc pārvietošanās / nokļūšanas. Piemēram, 18,3 % bijuši iesaistīti mikromobilitātē.

Attēls Nr. 28. Gaujas NP apmeklētāju — aptaujas respondentu profils pēc dzimuma un vecuma.

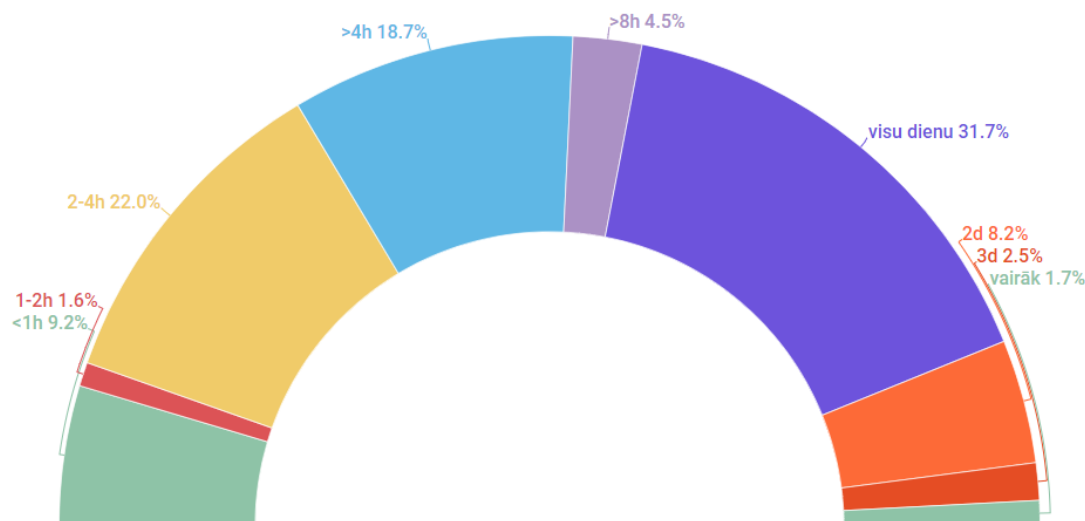

Attēls Nr. 29. Gaujas NP apmeklētāju — aptaujas respondentu profils pēc izglītības un nodarbošanās.

Attēls Nr. 30. Gaujas NP apmeklētāju — aptaujas respondentu profils pēc ceļošanas/atpūtas kompānijas un dzīvesvietas reģiona.

Gaujas NP pavadītā laika sadalījums ir atšķirīgs un atkarīgs no apmeklētāju dzīves vietas attāluma, galamērķa lieluma, arī veiktajām aktivitātēm. Lielākā daļa pavada pilnu dienu (31,7 %), tālāk salīdzinoši vienmērīgi sadalās gan īss apmeklējums (<1h), dažu stundu apmeklējums vai divu dienu, kas atbilst tūristiem (sk. 31. attēlu).

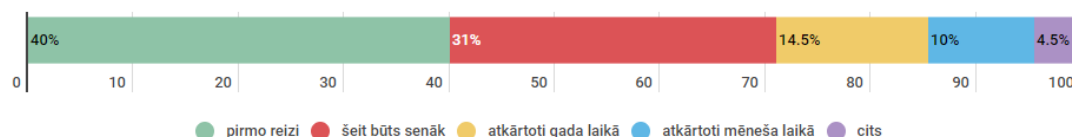
Attēls Nr. 31. Apmeklētāju laika sadalījums, kas pavadīts, apmeklējot Gaujas NP nesenākajā apmeklējuma reizē.

Naktsmītnes veida sadalījums tiem, kuri bija norādījuši uzturēšanos Gaujas NP ilgāk par vienu diennakti (sk. 32. attēlu) atbilst situācijai tirgū, dominējot komerciālajām tūristu mītnēm (46,5 %), taču lielu daļu sastāda arī nakšņošana teltīs, kempingos, kemperos, kā arī radu vai draugu mājās.

Attēls Nr. 32. Izvēlēta tūristu mītne, apmeklējot Gaujas NP nesenākajā apmeklējuma reizē.

Attiecībā uz vietu pieredzējumu Gaujas NP tūristu segmentā, vairāk kā trešā daļa (40 %) tajās bija pirmo reizi, nedaudz mazāk (31 %) tur bijuši senāk, bet aptuveni ceturtdaļa (24,5 %) atkārtoti pēdējā gada vai mēneša laikā (sk. 33. attēlu). Teju visi tūristi, kuri atbildēja par noteiktu Gaujas NP vietu apmeklējumu, norādīja, ka arī pirms vai pēc attiecīgās vietas ir apmeklējuši kādu citu vietu Gaujas NP vai tās tiešā tuvumā.

Attēls Nr. 33. Apmeklētās Gaujas NP vietas pieredzējuma pirmreizīgums vai atkārtots apmeklējums starp tūristiem.

Noskaidrojot tūristu tēriņus, apkopoti vidējie izdevumi (EUR) pa galvenajām pozīcijām no plašākas aptaujas Latvijas ĪADT (1923 respondenti, starp kuriem

lielākā daļa no Gaujas NP). Tie attiecas uz vienu personu, kas iztērēti ceļojuma vai atpūtas laikā ĪADT vai tās tuvumā līdz ~20 km (sk. 4. tabulu). Visbiežāk ceļa izdevumiem tiek tērēti 10-30 EUR, stāvlaukumiem 5-10 EUR, ēšanai 10-30 EUR, nakšņošanai nemaz vai 30-100 EUR, ieejas biļetēm nemaz vai <5 EUR, inventāra nomai pamatā nemaz vai 10-30 EUR, pirkumiem nemaz vai 10-30 EUR. Vidēji vienā tūrisma braucienā uz ĪADT tiek iztērēti 117,18 EUR un lielāka atšķirība tā veidošanā rodas starp izdevumiem par naktsmītni — vai tiek izvēlēta komerciāla tūristu mītne (izdevumi ir augstāki) vai arī nakšņošana teltī vai pie radiem, draugiem (zemāki izdevumi). 2019. gadā vidējais ceļojuma ilgums Latvijā bija 2,3 naktis, bet Covid-19 gados tas palielinājās.

Tabula nr. 4. Tūristu izdevumi ceļojuma laikā īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai tās tuvākajā apkārtnē 2021./2022. gadā (EUR).

Izdevumu veids / summa EUR personai	nemaz	<5	5-10	10-30	30-100	>100	kopā
ceļa izdevumiem	55	63	113	186	82	33	532
%	10,3	11,8	21,2	35	15,4	6,2	100
stāvlaukumiem	62	62	436	2	21	11	
%	11,7	11,7	82	0,4	3,9	2,1	
ēšanai	83	44	104	183	80	38	
%	15,6	8,3	19,5	34,4	15,0	7,1	
nakšņošanai	273	18	24	75	93	49	
%	51,3	3,4	4,5	14,1	17,5	9,2	
ieejas biļetēm	342	62	60	40	17	11	
%	64,3	11,7	11,3	7,5	3,2	2,1	
inventāra nomai	437	5	18	40	21	11	
%	82,1	0,9	3,4	7,5	3,9	2,1	
pirkumiem	188	57	98	108	54	27	
%	35,3	10,7	18,4	20,3	10,2	5,1	
citiem izdevumiem	515	3	10	1	1	2	17

Salīdzinājumam aprēķini veikti konkrēti Gaujas NP teritorijai. Ņemot vērā, ka Gaujas NP kopā 2019. gadā bija 87 633 viesu pavadītās naktis, no kurām 41 % ārvalstu tūristu, kas vidēji tērēja 24,41 EUR², tad kopējie ienākumi no vietējiem tūristiem sasniedza 1,26 milj. EUR, bet no ārvalstniekiem, kuru vidēji tērēja 65 EUR diennaktī³ (No Vācijas vairāk, no Igaunijas mazāk), ienākumi sasniedza 2,34 milj. EUR. Kopā nakšņojošie tūristi iztērējuši ap 3,6 milj. EUR. Taču jāņem vērā, ka vairāk nekā 2/3 no ieņēmumiem ar Gaujas NP zīmolu tūrisma tiek piesaistīti tuvākās apkārtnes viesmīlības uzņēmumiem.

Latvijas iedzīvotāju vidējie izdevumi braucienos pa Latviju vienas dienas ceļojuma gadījumā ir ~ 26 EUR, vairāku dienu ceļojumā kopumā sasniedz 56 EUR. Ja salīdzina ar CSP apkopto informāciju par 2019. gadu, kad vienas dienas

² https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_TU_TUL/TUL020/

³ https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_TU_TUA/TUA020/

ceļojumā uz kaimiņvalstīm vidēji viens Latvijas rezidents tērēja 63,8 EUR, tad vietējie izdevumi ir (objektīvi) zemāki. Saskaņā ar *Eurostat* datiem Latvijas iedzīvotāji gandrīz 70 % no ceļojumu kopskaita veic savā valstī, kas uz citu ES valstu fona ir vidējs rādītājs. Vietējo ceļotāju izdevumi sastāda tikai nedaudz vairāk kā 50 % no visiem tūrisma izdevumiem Latvijā. Otru pusi ienes ārvalstu ceļotāji. Bet vietējo ceļojumu skaits palielinās. Gaujas NP specifika līdz ar Rīgas un vairāku reģiona pilsētu tuvu atrašanos, ka galamērķī ir liels viendienas ceļotāju un atpūtnieku skaits. 51,4 % norādīja, ka atpūtas laikā viņiem nav bijis nekādu izdevumu, kas visticamāk ir tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, kas izmanto vietu pieejamību un infrastruktūru rekreatīvos nolūkos, bet pamatā neizmanto pakalpojumus. No tiem, kuri norādīja izdevumus, ceļa izmaksām vidēji tērēja 9,6 EUR, par autostāvvietām 87,7 % nesamaksāja nemaz, tie kuri maksāja — visbiežāk mazāk līdz 5 EUR. Ēšanai vidēji tērēti 9 EUR. Vairāk nekā puse no respondentiem nav tērējuši ieejas biļetēm, bet vidējā summa tām ir ap 4,4 EUR. Inventāra noma kā izdevumu pozīcija parādās nelielam skaitam respondentu — vienas dienas ceļotāju (8,4 %), vidēji 5,2 EUR tērēti dažādiem pirkumiem. Aptaujas rezultātā iegūtie izdevumi ir nedaudz augstāki par Latvijas vidējiem (~32 EUR diennaktī), taču tas rēķināts uz to daļu apmeklētāju, kam bijuši izdevumi vispār, turklāt bieži izdevumi par ceļu, arī dažādi pirkumi nav ceļojuma galamērķī, bet tuvāk ceļotāju mītnes vietai. Attiecinot šos izdevumus uz to pusi ceļotāju, kuriem bijuši izdevumi, vērtējot, ka to apmeklējumu skaits pārsniedz vienu miljonu gadā, tad arī ienākumu daļa šajā segmentā pārsniedz 30 miljonus EUR gadā. No kopējiem tēriņiem lielākās izdevumu pozīcijas attiecas uz ceļa izdevumiem, ēšanu un pirkumiem mazumtirdzniecības veikalos. Arī šeit jāņem vērā, ka apkārtējo pilsētu uzņēmēju ienākumi, apkalpojot daļēji ar Gaujas NP saistītu ceļotāju un atpūtnieku vajadzības ir daudzkārt lielāki.

Tabula nr. 5. Atpūtnieku un vienas dienas ceļotāju izdevumi īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai tās tuvākajā apkārtņē 2021./2022. gadā (EUR).

Izdevumu veids / summa EUR personai	nemaz	<5	5-10	10-20	20-30	>30	kopā
ceļa izdevumiem	149	256	322	242	86	23	1078
%	13,8	23,7	29,9	22,4	8,0	2,1	
stāvlaukumiem	813	118	19			1	951
%	85,5	12,4	2			0,1	
ēšanai	361	201	210	157	81	11	1021
%	35,4	19,7	20,6	15,4	7,9	1,1	
ieejas biļetēm	696	101	83	62	23	6	971
%	71,7	10,4	8,5	6,4	2,4	0,6	
inventāra nomai	875	11	23	30	13	3	955
%	91,6	1,2	2,4	3,1	1,4	0,3	
pirkumiem	624	118	106	85	29	14	976
%	63,9	12,1	10,9	8,7	3,0	1,4	

Apkopoti atpūtnieku un vienas dienas ceļotāju vidējie izdevumi (EUR) pa galvenajām pozīcijām. Tie attiecas uz vienu personu, kas iztērēti ceļojuma vai atpūtas laikā ĪADT vai tās tuvumā līdz ~20 km (sk. 5. tabulu). Mazāk nekā pusei

— 43,9 % atpūtnieku un vienas dienas ceļotāju bija kādi izdevumi. Visbiežāk ceļa izdevumiem tiek tērēti vai nu <5 EUR vai 10-20 EUR. Pārējās pozīcijās nauda lielākoties nav tērēta, taču turpinājumā uzsvērtas tēriņu kategorijas no tiem, kuriem attiecīgajā pozīcijā ir bijuši izdevumi. Tā stāvlaukumiem biežāk <5 EUR, ēšanai 10-30 EUR, ieejas biļetēm <5 EUR, inventāra nomai 10-20 EUR, pirkumiem <5 EUR. Vidēji vienā atpūtā vai viendienas ceļojumā uz ĪADT tiek iztērēti 22,24 EUR. 56,2 % norādīja, ka viņiem nav nekādu tēriņu.

Par apmeklētības sezonālo regularitāti atpūtnieku un viendienas ceļotāju segmentā pētījumā iegūti šādi dati (sk. 6. tabulu). Ikdienas un brīvdienas atpūtnieku skaits ir samērā konstants visās sezonās, veidojot 14-19 % no kopējā atpūtnieku daudzuma. Tas kopumā ir augstāks rādītājs, kā citās Latvijas ĪADT. 12-17 % apmeklē dažas reizes mēnesī, tomēr lielākā daļa (starp trešo daļu respondentu un pusī) — tikai retu reizi. Lielais “nezinu” atbilžu skaits, ticami, norāda uz metodisku kļūdu, nepiedāvājot šeit atbildi “nemaz” (kaut varēja atstāt tukšu izvēli, ja nav apmeklēts). Apmeklētība ziemā ir viszemākā, pavasarī Gaujas NP apmeklētība ir mazāka nekā rudenī.

Tabula nr. 6. Atpūtnieku un vienas dienas ceļotāju Gaujas NP vietu apmeklētības sezonālā regularitāte.

Sezona / apmeklētības regularitātes vērtējums	ikdienā	tikai brīvdienās	dažas reizes mēnesī	retu reizi	vienreiz	nezinu	kopā
vasarā	83	69	135	419	37	48	791
%	10,5	8,7	17,1	53	4,7	6,1	
rudenī	56	69	113	361	0	191	790
%	7,1	8,7	14,3	45,7	0	24,2	
ziemā	53	62	91	265	0	319	790
%	6,7	7,8	11,5	33,5	0	40,4	
pavasarī	57	68	101	313	0	251	790
%	7,2	8,6	12,8	39,6	0	31,8	

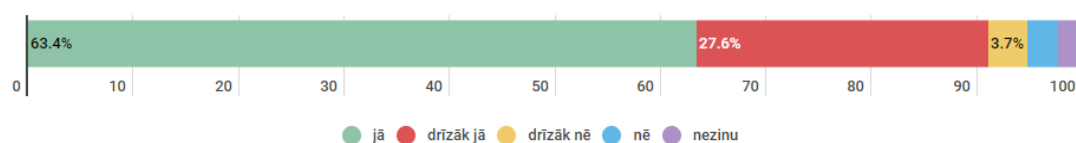
Par vietas piesaisti un pievilcību atpūtniekiem tika uzdoti trīs jautājumi, atbildot vai attiecīgā vieta praktizētajai atpūtas aktivitātei ir labākā, tuvākā vai vienīgā šajā reģionā (sk. 7. tabulu).

Tabula nr. 7. Gaujas NP atpūtnieku un vienas dienas ceļotāju apmeklētās vietas piesaiste atbilstoši novietojuma attālumam, unikalitātei un tās kvalitātei.

apgalvojums	jā	drīzāk jā	drīzāk nē	nē	nezinu	kopā
Vai šī ir labākā vieta Jums attiecīgajai aktivitātei šajā reģionā?	226	348	73	46	101	794
%	28,5	43,8	9,2	5,8	12,7	
Vai šī ir tuvākā vieta Jūsu dzīves vietai attiecīgās aktivitātes īstenošanai?	166	118	120	356	35	795
%	20,9	14,8	15,1	44,8	4,4	
Vai šī ir vienīgā vieta priekš Jums attiecīgajai aktivitātei šajā reģionā?	39	71	148	467	69	
%	4,9	8,9	18,6	58,8	8,7	

Lielākā daļa piekrīt, ka attiecīgā atpūtas vieta ir labākā plašākā reģionā konkrētajai aktivitātei (72,3 %). Lielākai daļai tā tomēr nav tuvākā vieta, kur līdzīgas aktivitātes veikt (59,9 %) un viņi ir gatavi apzināti mērot tālāku ceļu līdz šai vietai. 77,4 % arī atzīst, ka tā nav vienīgā vieta attiecīgās aktivitātes veikšanai plašākā reģionā. Tātad kopumā piesaiste vietai ir ļoti augsta, ko viedo faktori, kas analizēti turpinājumā. Salīdzinot ar citām Latvijas ĪADT, Gaujas NP ir lielāka dažādība, kvalitatīvas alternatīvas. Gaujas NP praktizētās aktivitātes ir samērā universālas, ko var darīt arī citās vietās. Maz (vien 4,9 %) vietējo uzskata, ka attiecīgā vieta ir vienīgā, kur veikt viņu iecienīto aktivitāti.

Viens no faktoriem, kas raksturo vietas augsto pievilcību, ir stabils apstiprinājums, ka atpūta Gaujas NP paaugstina fizisko & garīgo labsajūtu (sk. 32. attēlu).

Attēls nr. 34. *Atpūtnieku un viendienas ceļotāju viedoklis: vai atpūta Gaujas NP viņiem paaugstināja fizisko & garīgo labsajūtu?*

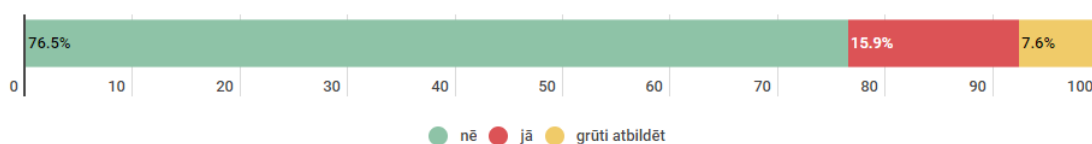
Gaujas NP attiecīgo vietu apmeklējuma pievilcību noteicošie faktori starp atpūtniekiem un viendienas ceļotājiem (sk. 8. tabulu). Lielākā nozīme ir pievilcīgām ainavām, neskartai savvaļas dabai un drošībai.

Tabula nr. 8. *Gaujas NP apmeklētības un vietu piesaistes noteicošie faktori starp atpūtniekiem un vienas dienas ceļotājiem.*

Faktors / nozīmība	ļoti svarīgi	drīzāk svarīgi	mazsvarīgi	nav svarīgi	nezinu	kopā
viegla nokļūšana	162	129	63	15		369
%	43,9	35	17,1	4,1		
pakalpojumu kvalitāte	192	138	72	40	10	452
%	42,5	30,5	15,9	8,8	2,2	
pakalpojumu cena	124	134	83	20	8	369
%	33,6	36,3	22,5	5,4	2,2	
pakalpojumu daudzveidība	123	118	90	29	9	369
%	33,3	32	24,4	7,9	2,4	
labā infrastruktūra	135	153	58	22	1	369
%	36,6	41,5	15,7	6	0,3	
neskarta savvaļas daba	250	139	36	19	8	452
%	55,3	30,8	8	4,2	1,8	
kultūras mantojums	186	149	74	32	11	452
%	41,2	33	16,4	7,1	2,4	
pievilcīgas ainavas	371	74	5	1	1	452
%	82,1	16,4	1,1	0,2	0,2	
maz citu cilvēku	212	143	77	19	1	452
%	46,9	31,6	17	4,2	0,2	

drošība	257	115	57	18	5	452
%	56,9	25,4	12,6	4	1,1	
pakalpojumu sniedzēji atbildīgi attiecas pret dabas un kultūras vērtību saglabāšanu	147	63	16	8	19	253
%	58,1	24,9	6,3	3,2	7,5	

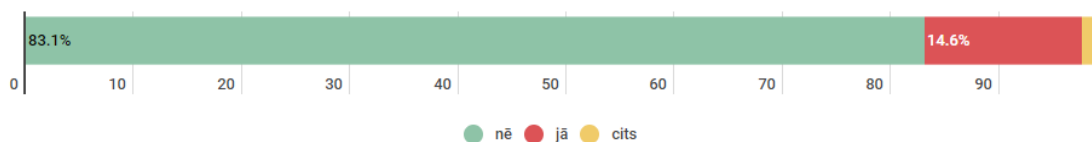
Viens no būtiskiem faktoriem atpūtas izvēlei Gaujas NP ir “maz citu cilvēku” — vientulības un savrupuma meklējumi, nepastarpināta saskarsme ar savvaļas dabu. Visiem apmeklētājiem tika uzdots jautājums: “Vai Jūs esat saskāries ar citu atpūtnieku traucējumu, neadekvātu rīcību, atpūšoties Gaujas NP?” Mazāk par piekto daļu no visiem apmeklētājiem atzīst, ka ir saskārušies ar citu atpūtnieku traucējumu, neadekvātu rīcību (sk. 35. attēlu). Starp apmeklētājiem šāda veida traucējumu ir divas reizes mazāks kā starp Gaujas NP iedzīvotājiem, kuri krasāk izjūt tūrisma negatīvo ietekmi.

Attēls nr. 35. Gaujas NP apmeklētāju viedoklis jautājumā: vai Jūs esat saskāries ar citu atpūtnieku traucējumu, neadekvātu rīcību, atpūšoties nacionālajā parkā?

Pārsvārā tiek minēta trokšņošana, sadzīves atkritumu atstāšana dabā, vandālisms, citu atpūtnieku nerespektēšana, dabas vērtību nerespektēšana u.c.

Analizējot pieejamību, vaicāts vai Gaujas NP apmeklētājiem ir bijušas situācijas, kad kultūras un dabas mantojuma objektiem ir tikusi liegta pieeja (sk.36.attēlu). Pieeja tikusi liegta gan Covid-19 ierobežojumu dēļ, gan privātpašniekiem nerespektējot tauvas joslu gar ūdensmalām, arī infrastruktūras atjaunošanas darbu laikā vai kādu citu iemeslu dēļ. Kā traucējoši faktori minēti arī nepiesieti nikni suņi, kolektīvo medību vai publisko pasākumu norise u.tml. Šajā jautājumā nav vērtēta universālā dizaina klātbūtne un dabas vietu pieejamība cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Līdzīgi kā citviet ĪADT Latvijā šāda veida pieejamība joprojām ir vērtējama kā neapmierinoša, bieži vien fragmentēta.

Attēls nr. 36. Gaujas NP apmeklētāju viedoklis: vai ir bijušas situācijas, kad kultūras un dabas mantojuma objektiem nacionālajā parkā ir tikusi liegta pieeja?

Vai dabas takām aizsargājamās dabas teritorijās jābūt koptām kā pilsētu parkiem (piemēram, izvēcot sausos kokus to tuvumā u.tml.)? Uz to jautājumu vairākums Gaujas NP un dabas taku apmeklētāju (61 %) atbild noliedzoši — uzskatot, ka dabas takām nav jābūt pārcentīgi sakoptām (sk. 37. attēlu). Drīzāk vai pilnībā piekrīt aptuveni trešā daļa apmeklētāju (31,5 %). Salīdzinot ar citu Latvijas ĪADT apmeklētāju uzskatiem, no Gaujas NP pat sagaida lielāku savvaļnieciskumu.

Attēls nr. 37. Gaujas NP apmeklētāju viedoklis: vai dabas takām aizsargājamās dabas teritorijās jābūt koptām kā pilsētu parkiem?

Noslēguma jautājums dažādās tematiskās kombinācijās vaicāts par dabas taku ieejas maksas apsvērumiem (sk. 9. tabulu). Apmeklētāju vairākums pilnībā piekrīt, ka dabas takām būtu jābūt bez maksas vai varētu apmeklētājus aicināt ziedot brīvprātīgi. Proporcionāli lielākā daļa “drīzāk piekrīt”, ka maksu varētu ieviest tikai tad, ja tas palīdz uzlabot infrastruktūru konkrētajā vietā, mazinot slodzi uz dabu; kā arī maksu varētu piemērot tikai par auto stāvvietu. Citiem risinājumiem vairākums tomēr kategoriski vai drīzāk nepiekrīt, kaut viedokļi teju katrā no jautājumiem dalās pretējos viedokļos. Šis jautājums skatīts, ņemot vērā arī citu ĪADT apmeklētāju viedokli, respektējot ceļošanas paradumus un situācijas līdzību arī citviet Latvijā.

Tabula nr. 9. Apmeklētāju viedoklis par maksas ieviešanu publiskajās dabas takās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

apgalvojums	pilnībā piekrītu	drīzāk piekrītu	drīzāk nepiekrītu	pilnībā nepiekrītu	nezinu	kopā
dabas takām jābūt bez maksas	1034	527	203	67	36	1867
%	55,4	28,2	10,9	3,6	1,9	
maksa būtu ieviešama tikai dažās populārākajās vietās	74	197	167	230	29	697
%	10,6	28,3	24	33	4,2	
maksu var prasīt tikai no tūristiem, bet ne no vietējiem iedzīvotājiem	59	84	158	335	58	694
%	8,5	12,1	22,8	48,3	8,4	
maksu varētu ieviest tikai tad, ja tas palīdz uzlabot infrastruktūru konkrētajā vietā, mazinot slodzi uz dabu	173	224	75	184	41	697
%	24,8	32,1	10,8	26,4	5,9	
var aicināt apmeklētājus ziedot brīvprātīgi	590	455	63	35	27	1170
%	50,4	38,9	5,4	3,0	2,3	
maksu varētu ieviest par sadzīves atkritumu izmešanu tam paredzētajos konteineros dabā	386	458	408	488	127	1867
%	20,7	24,5	21,9	26,1	6,8	
maksu varētu piemērot tikai par auto stāvvietu	212	409	336	181	32	1170
%	18,1	35	28,7	15,5	2,7	
dabas taku apmeklējumam varētu piemērot maksas gada karti (līdzīgi kā makšķerēšanai publiskajos ūdeņos)	110	201	358	391	110	1170

	9,4	17,2	30,6	33,4	9,4	
--	-----	------	-------------	------	-----	--

Gandrīz puse Gaujas NP apmeklētāju ir snieguši arī garāku komentāru par dabas taku maksas apsvērumiem. Komentāri oriģinālā stilā, korigējot pareizrakstības kļūdas, iekļauti 1. pielikumā.

9.tabulas pielikums Nr. 1.

Gaujas NP apmeklētāju komentāri par dabas taku maksas ieviešanas apsvērumiem.

- *Aizsargājamās dabas teritorijās maksa par dabas takas apmeklējumu būtu vajadzīga, jo tas atlasītu tos apmeklētājus, kas nevērīgi attiecas pret dabu.*
- *Akadēmijas dēļ takas ir noslogotas, Covid-19 beigsies, tad cilvēku būs mazāk, bet samaksu nevajag.*
- *Visur jāmaksā, dabai jābūt bezmaksas.*
- *Cilvēki, kas nevarēsi atļauties ieejas maksu, nevarēs par ar ģimeni doties uz dabas takām.*
- *Par atkritumiem vai nu jāvāc līdzī vai arī maksā par zīmēšanu.*
- *Dabai jābūt dabiskais, ja netraucē un neapdraud.*
- *Apsaimniekošanai jābūt saskaņā ar dabiskās vides neizmaiņšanu. Apsaimniekošanai jāattiecas uz atkritumu tvertņu stāvokli un to iztīrīšanu (ja tādas uzstādītas), norāžu (tai skaitā info stendu), laipu uzturēšanu drošā stāvoklī.*
- *Apsaimniekošanas izdevumus vajadzētu tērēt takas atjaunošanai, ja tas nepieciešams. Iespējams kādu objektu papildu izveidei. Un dabas parka uzturēšanai.*
- *Apstrāde ar pret slīdes materiāliem un savlaicīgs remonts ir vajadzīgi, pārējais - ne tik kritiski.*
- *Ar atkritumiem ir 50/50. Ja izveido taku un miskastes protams cilvēki tas izmantos. Taču vērtīgāk tomēr būtu pieturēties pie principa ko atnes to aiznes.*
- *Ar suni pastaigājoties un maksāt?!*
- *Atbalstu domāšanu, ko atnesi, to aiznes sev līdzī. Dabas takās atkritumu konteineriem nevajadzētu būt. Ja ir, tad tikai ar vākiem.*
- *Atbraucot ģimenei izdevumi par dabas takām izmaksātu pārāk daudz, tāpēc labāk prasīt ziedojumu, tie kas gribēs maksas, tie kas ne tie ne.*
- *Piemēram, Abavas rumbā nebija žēl samaksāt, jo apkārtnē tiešām ir tīra un sakopta.*
- *Atkritumu izmešanai noteikti nevajag likt maksu., citādi cilvēki labākajā gadījumā atstās atkritumus pie miskastēm, vai arī vispār izmetīs kaut kur takā. Dabas taku attīstību ieteiktu virzīt pieredžu tūrisma virzienā, kur pati taka ir bezmaksas, bet papildu pieredzi sniedošais objekts ir par maksu (piemēram, glempings). Tāpat ieteiktu attīstīt treileru ceļotāju infrastruktūru dabas taku tuvumā.*
- *Atkritumu konteinerus dabā nav jāuzstāda, tie pārvērtīsies par izgāztuvēm, daudz aktīvāk jākomunicē ziņa, ka nekādus atkritumus dabā atstāt nedrīkst.*
- *Pie objektiem jābūt normālām tualetēm, pretējā gadījumā visi krūmi ir piekakāti un piemēsnoti ar salvetēm, kas nemaz tik ātri nesadalās.*
- *Atkritumu maksu nevajag!!*
- *Labāk maksa ar ziedojumiem, kas gribēs, tie maksas.*
- *Atkritumus lai apmeklētāju paši savāc papildināt atkritumu urnas.*
- *Atrast kādu sponsoru, kā eko vide ,lai būtu kārtībā! Un apmeklētāji tad varētu izvairīties no ieejas biļešu pirkšanas...koka tā.*
- *Atsevišķas vietas varētu būt apmeklējamas par maksu, kuras iekasēšana ir vienkārša (monētas iemešana turniketā kā ieejas maksa) un labi izziņota.*
- *Bezmaksas, ja daļa nevar atļauties.*
- *Nav godīgi prasīt tūristiem.*
- *Var ieejas maksu par ziedojumiem.*
- *Bija problēmas, ka remontēja ceļu. Grūti bija atrast kā nokļūt līdz objektam.*

- Brīvprātīga maksa, ziedojumu formā.
- Būtu jāsaprot, kā viņi noķers un liks samaksāt atkritumu izmetējiem.
- Būtībā galvenais, manuprāt, ir uzturēt miskastes un to iztukšošanu kā arī veikt labojumus kāpnēm, takām utt., lai tās būtu drošas, vairāk neko arī nevajag.
- Būtu labi, ja dabas objekti būtu pielāgoti un pieejami cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Pašvaldībām būtu jāatbild par dabas taku uzturēšanu un labiekārtošanu, ja nepieciešams.
- Būtu patīkami, ka tualetes, kas sabūvētas gar Gauju, būtu sakoptas un vienmēr atvērtas. Arī ziemā!
- Ja man patiktu, labprāt arī maksātu vairāk kā varētu prasīt.
- Lūdzu atjaunojiet reiz uzbūvētos tiltiņus un celiņus.
- Ceļa izdevumi un viss sanāk jau tik dārgi, nav patīkami, ja vēl prasīs naudu par dabas takām īpaši vietas, kas nav cilvēku skartas.
- Ceļojot pa daudzu valstu dabas takām, līdz šim neesmu saskarūies, ka kaut kur būtu jāmaksā. Ir atsevišķi, īpašie objekti (celtnes, tempļi), kuros ir ieejas maksas.
- Noteikti iestājos par to, ka dabas takas un atpūta dabā ir bez maksas. Noteikti iestājos arī par to, ka dabas takas ir brīvas no atkritumu urnām - pēc principa, ko atnesi, to aiznes. Tie, kuri iet dabā - pārgājienos, nemeklē komfortu, šie cilvēki meklē tuvumu ar dabu un tās daudzveidību.
- Cilvēki dodas dabā, jo daļa nevar atļauties neko citu, nebūtu pareizi finansiāli mazāk nodrošinātām ģimenēm prasīt naudu.
- Cilvēki jāaudzina, lai ko atnes to aiznes.
- Sasaistīt dabas aizsardzību ar rūpniecības nodevām, kas piesārņo dabu.
- Nevajag miskastes, ko atnes to aiznes.
- Cilvēki vēlas atpūsties un nevar par to maksāt un sadalīt pa grupām, kam jāmaksā.
- Ja būs maksas miskastes, tad cilvēki paši piemēšos, būs papildus izdevumi
- Cilvēki vēlas baudīt un smelties dabas spēku, to nevajag komercializēt.
- Cilvēki, kas bojā būtu jāmaksā liela summa kā sods par necieņu. Tādu cilvēku dēļ ir vērts ieviest samaksu, bet cietīs pārējie, kam daba ir vienīgais ceļošanas veids.
- Cilvēki, kas iet pārgājienos parasti aiz sevis savāc, pēc principa, ko atnesi, to aiznes. Es domāju atkritumus parasti rada cilvēki, kas paliek pa nakti. It sevišķi laivojot, jo tie nav outdoor cilvēki, patērē alkoholu lielos apmēros, un uzvedas kā pilsētā, domājot, ka kāds aiz viņiem savāks. No tiem arī varētu iekasēt samaksu.
- Cilvēkiem visiem ir vienādas, bezmaksas tiesības uz valstij piederošo taku apmeklējumu bezmaksas. Savukārt, lai mazinātu noslodzi populārākajās vietās iespējams var ieviest maksu par ziedojumiem. Uzskatu, ka nepieciešams cilvēks, kas uzrauga vietas.
- Cilvēks nav radījis dabu, tāpēc nav par to jāmaksā. Vajag līdzekļus lai uzturētu, bet jocīgi maksāt par dabu.
- Ļaut apmeklēt bezmaksas, bet ja vēlas kaut ko vēl darīt, tad par to iekasēt maksu.
- Ja maksas par atkritumiem, tad vairāk piemēšos.
- Jāizvērtē vietas, lai tās nepaliek par parkiem.
- Daba būtu par brīvu visiem.
- Daba ir mums visiem, nevar tā dalīt.
- Par miskastēm arī nevajag maksu.
- Daba ir visiem jebkuram.
- Bet tai jābūt sakoptai.
- Daba jāļauj baudīt un nevajag par to maksāt, nav vairs PSRS laiks un šķirošana pēc dzīvesvietas.
- Daba nedrīkst būt par maksu.
- Daba nedrīkst būt par maksu. Daba ir bezmaksas veselība. Var rast citus veidus, kā gūt līdzekļus uzturēšanai, kur tas faktiski nepieciešams. Ja stāvvietas vai ieeja būs par maksu, tad cilvēki izvēlēšies doties uz citām vietām. Var izdomāt, piem., brīvprātīgo ziedojumu, kas jau pieminēts, kādu vietējo biznesu atbalstīšanas iespējas taku tuvumā u. tml.
- Daba nevar būt par maksu.
- Daba no parka ar to atšķiras, ka dabā nokritis koks nav jānovāc. Cilvēki pārkāps pāri.
- Daba piesaista cilvēkus, ja jūs liksiet par to maksāt, tūrisms samazināsies.

- Daba un savvaļa piesaista ar to, ka netiek frizēta pēc cilvēka ieskatiem. Protams, cilvēku radītā mēslojuma novēršanu gan atbalstu. Samulsināja ierosinājums noteikt maksu par miskastu izmantošanu - vai tad tas nepamudinātu bezatbildīgākos mest atkritumus pa taisno dabā? Ziedojumu vākšana gan liekas jauka ideja, es arī labprāt ziedotu, ja saskartos ar tādām iespējām, esot GNP. Tiesa, nojaušu, ka varētu būt izaicinājumi ar ziedojuma kastīšu drošību, uzraudzību.
- Dabai būtu jābūt bezmaksas visiem, nopelnīt var arī citos veidos, kaut vai ar maksas stāvvietām.
- Dabai būtu jābūt bezmaksas, cilvēki jau tā ir noslogoti ar nodokļiem, nebūtu godīgi prasīt naudu jau par to, kas pieder visiem (daba).
- Dabai būtu jāpiemēro samaksa tiem, kas piemēslo un bojā vietu. Vajadzētu veikt kādu uzskaiti ar tiem cilvēkiem, kas bojājuši dabu un piemēslojuši.
- Maksa par atkritumiem nebūtu piemērota, jo cilvēki bieži vien piemēslo jau ar bezmaksas miskastēm.
- Dabai jābūt bezmaksas, to naudu, ko neiegulda Covid-19 loterijās būtu nepieciešams ieguldīt dabā un citas sfērās.
- Dabai jābūt bezmaksas (3).
- Dabai jābūt bezmaksas un cilvēkiem, kas bojā dabu būtu jāpiemēro ļoti lieli sodi.
- Dabai jābūt bezmaksas, ja fotogrāfi to iemūžina, cilvēki šīs skaistas fotogrāfijas redz un tiek pievilināti uz vietu, bet ja visur būs jāmaksā, tas nebūs rentabli fotogrāfiem un pārējiem.
- Dabai jābūt bezmaksas, taču visus bīstamos kokus, kas nokritusi un grasās krist novākt.
- Dabai jābūt par brīvu!
- Dabai jāpaliek bezmaksas.
- Dabai jāpaliek neskartai. Iekārtot var tikai taku.
- Dabai jā saglabā mežonīgums. Bet, pati taka varētu būt ar labāku apzīmējumu. Un tuvāk upei.
- Dabai nav cenas un to nevar piemērot. Šo dabu jau tā uztur par cilvēku maksātājiem nodokļiem. Nevar prasīt dubultā par to, ko cilvēki jau maksā.
- Dabai nav jābūt maksas pietiek jau ar pašreizējiem ierobežojumiem!
- Dabai nevajadzētu maksāt, bet atbalstu ideju par ziedojumiem kā ieejas maksu.
- Dabai tomēr jābūt par brīvu visiem, jo citi nevarēs atļauties maksāt.
- Dabai vajadzētu būt bezmaksas, bet pieļaujams, ka tā varētu būt par ziedojumiem. Par miskastēm ir strīdīgs jautājums. Lai cilvēki neizmestu daudz, vajadzētu ieviest samaksu, bet tad sāks piemēslot.
- Dabas takas uzdevums ir mazināt noslodzi uz vidi, kā to moderni sauc. Man, kā apmeklētājam, ir svarīga neskarta ainava, ja gribas pastaigāties pa priežu mežu to var darīt Jūrmalā vai tuvāk Rīgai kur to arī sauc par meža parku.
- Ir visai nepatīkami, ja mēģina iekasēt naudu par pastaigu pa mežu. Šādā gadījumā ticamākais izvēlēšos citu vietu. Ja tomēr ES fondi, valsts vai pašvaldības dotācija nav pietiekama, tad manā redzējumā monetizāciju var veikt ar papildu pakalpojumiem - mītnes, izklaides, kafējnīcas. Uzskatu, ka samaksu par taku, drīkst prasīt tikai ja tā ir speciāli iekārtota vietā kura savādāk nebūtu pieejama un netraucē esošo (cilvēku iestaigāto vai cita finansējuma izveidotās takas darbību).
- Dabas apmeklējumam jābūt bezmaksas, ne visi to var atļauties, kā arī, ja ieviesīs maksu dabas takās, tad cietīs vietējie uzņēmēji - ēdinātāji un citu pakalpojumu piedāvātāji. Ne visi var atļauties visu, līdz ar to, būs jāatsakās no kā cita, ja vēlēšies apmeklēt dabas takas.
- Dabas parks nav parks pilsētā, nebūtu loģiski gaidīt to pasu no GNP ka piem., no Vērmanes dārza.
- Dabas taka jau tāpēc ir dabas taka, ka tā atrodas dabā!!!! Ja ko novākt/kārtot, tad tikai tad, ja tas ir acīmredzami bīstami apmeklētājiem. Viss pārējais - kā ir dabā, tā tam arī jābūt!
- Dabas taka nav parks.
- Dabas taka priekš cilvēkiem, par to maksā nodokļus.
- Atkarīgs no summas ko maksā par ieeju, labāk par ziedojumiem.
- Latvieši bezmaksas, ārzemnieki maksas.
- Ja būtu uzlabojumi, tāpat bieži nebrauc.

- Dabas takai ir jābūt iespējami dabiskai līdz ar to tur nevajadzētu būt atkritumu urnām, aizvākiem kokiem u. tml. Tajā pašā laikā jāseko līdzi, lai kāds nokritis koks neaizšķērso gājēju ceļu, pa laikam jāaizvāc ceļmalā nomesti atkritumi utt. Kaut kādas izmaksas tas, protams, rada, bet maksas piemērošana ir ar paprāvu pašizmaksu. Turklāt tad apmeklētājs var padomāt, ka par tiesībām mēslo ir samaksājis, un zināmā mērā viņam pat būs taisnība. Drīzāk sliecos uzskatīt, ka finansiālās rūpes par taku jāuzņemas pašvaldībai vai varbūt valstij.
- Dabas takai jābūt maksimāli dabīgai, bet pieejamai.
- Dabas takām jābūt bezmaksas, ja latvieši ceļo pa Latviju, tad tāpat viņiem ir izdevumi, nevajag tos palielināt ar dabas taku samaksu, dabai jābūt par brīvu.
- Dabas takām jābūt bezmaksas, nedrīkst šķirot cilvēkus.
- Dabas takas apsaimniekošanā vajadzētu iesaistīties novada pašvaldībai.
- Dabas takas lielākoties ir apsaimniekotas adekvāti. Diskutabls ir jautājums par atkritumu tvertnēm takās, jo, pirmkārt, tās regulāri jāiztukšo un, otrkārt, zvēri var izvazāt savāktos atkritumus. Tomēr, tas ir labāk, kā atkritumu čupas atpūtas vietās.
- Noteikti gribētos sadzīves atkritumu konteinerus pie stāvvietām - lai var izmest to, kas dabā esot savākts. Tā citreiz ir liela problēma, jo no takas ir iznests kaut kas tekošs, netīrs, ko īsti negribas vēl vest sev līdzi uz mājām.
- Dabas takas nav gluži Disnejlenda, bet fiziskās aktivitātes un dabas, valsts izzināšanas vieta.
- Takas iekopj brīvprātīgie, skolas projektu ietvaros, dabas biedrības, pašvaldība vai valsts.
- Dabas takas nav jāuztur kā pilsētas parki. Varbūt vajag takas apzīmēt, lai vieglāk orientēties un ja ir bijušas vētras un daudz sagāzto koku, varbūt var atbrīvot tieši taku no tādiem nogāztajiem kokiem, lai gan man tā nav bijusi problēma. Tā jau arī ir normāla dabas sastāvdaļa.
- Dabas takas nedrīkst būt par maksu.
- Ja ir kādas uzturēšanas izmaksas, tās ir jāsedz no pašvaldības vai valsts finansēm. Iedzīvotāji maksā nodokļus un ir pelnījuši tiesības atrasties dabā.
- Viss jau tā ir maksas. Pietiek visu komercializēt.
- Dabas takas primāri noder marķēšana, lai būtu redzams kur iet ceļš. Atkritumu tvertnes noder pie atpūtas vietām un takas sākuma beigām.
- Dabas takas protams ir jāuztur kārtībā un jāpadomā arī par to, ka Dabas takas varētu apmeklēt arī invalīdi ratiņkrēslos. Bet sausus kokus gan izzāgēt un aizvākt nedrīkst, jo tā taču ir mājvieta putniem, kukaiņiem un citiem dzīvniekiem.
- Dabas takas var prasīt ieeju par ziedojumiem.
- Maksa par miskastes nav pareizi, jo piemēsl.
- Dabas takas vēlētos redzēt gudri ierīkotas, lai būtu saglabāta dabiskā vide, taku segums būtu izveidots no dabas materiāliem (bez asfalta vai šķembām). Ļoti patīk koka laipas, platformas. Patīkami, ja takas un pieguļoša zona ir uzturēta tīra, nemētājas apkārt atkritumi.
- Attiecībā uz maksājumu, tad to nevajadzētu iekasēt uz vietas, bet nodrošināt iespēju iegādāties ieejas kartes internetā vai tamlīdzīgi.
- Dabas takas viss apmierinoši, nav nepieciešams maksāt.
- Dabas takā un tās apkārtnē būtu vēlama tikai neliela cilvēka iejaukšanās. Piemēram, bīstamo koku novākšana tikai takas tuvumā, takas labiekārtojums un citi vides objekti tikai pie galējas nepieciešamības. Izņēmums ir atpūtas vietas, kuras šobrīd, manuprāt, tiek ierīkotas pēc ļoti laba Somijas standarta.
- Dabas takām (ja tās labiekārtotas) nav jābūt bezmaksas, jo uzturēšanai ir nepieciešami līdzekļi. Taču šeit ir koks ar diviem galiem, proti, lai uzturētu un uzlabotu stāvokli un cilvēkiem būtu labāk nepieciešams ieviest samaksu, bet vairākums nevēlēsies maksāt, līdz ar to sanāk, ka tiks labiekārtots, bet nebūs kas apmeklēt. Tas pats ar miskastēm - forši, ka naudu var iekasēt, bet cilvēki vairāk piemēslos dabā.
- Dabas takām būtu jābūt bezmaksas, cilvēkiem savi atkritumi jāņem mājās.
- Dabas takām būtu jābūt pieejamām visiem, lai maksa neatturētu no iešanas dabā. Šeit nu varētu būt dotēta uzturēšana.
- Dabas takām ĪADT jābūt neskartām, tikai ja kaut kas traucē vai APDRAUD apmeklētājus.
- Maksa nav jābūt, jo tas nav ētiski.

- Dabas takām ir jābūt koptām tur, kur ved maršruts.
- Dabas takām ir jābūt tādām kādas tās ir - bez sanitāras un dezinficētas vides (varbūt, izņemot atsevišķus, augstas intensitātes objektus).
- Dabas takām ir jābūt vasarā izplautām, ziemā ziemā ar retraku nobrauktām, lai var iziet.
- Dabas takām jau nu būtu jābūt par brīvu visiem, pat tiem, kas neciena īpašumu.
- Dabas takām jābūt bezmaksas visiem, nav loģiski šķirot.
- Dabas takām jābūt bezmaksas, atkritumu izmešana arī, citādi būs vairāk atkritumu apkārt.
- Dabas takām jābūt bezmaksas, lai lielās ģimenes varētu atļauties izglītēt savus bērnus par kultūras mantojumu.
- Takām jāpaliek neskartam, atkritumu mērķiem jāpiemēro lieli sodi, lai to nedarītu.
- Dabas takām jābūt bezmaksas, valstij ir pienākums uzturēt dabu, par to tiek maksāti nodokļi.
- Nevar šķirot cilvēkus un citiem likt maksāt.
- Dabas takām jābūt daļēji koptām, tā lai nezūd savvaļas klātbūtnes sajūta, bet gluži nav jābrien pa brikšņiem.
- Dabas takām jābūt drošām, ar labierīcībām un miskastēm, ja nepieciešams, tad simbolisku samaksu var izveidot.
- Dabas takām jābūt ejamām (proti, lai tās neaizaug ar krūmiem), taču pārējam mežam jābūt maksimāli dabiskam. Maksa realizējama uz brīvprātības principa vienkārši par takas apmeklējumu. Nevajag par parkingu prasīt, jo mašīnas tiks citur. Vienkārši par takas apmeklējumu samaksāt ar aplikāciju, piemēram, Mobilly.
- Dabas takām jābūt izejamām (bīstamās vietās, kur pieturēties, pakāpieni uzkāpšanai stāvākās vietās), bet - dabas taka nav parks!
- Dabas takām jābūt maksimāli dabīgām, bez cilvēku iejaukšanās. Cilvēku iesaiste ir pieņemama tikai, lai uzlabotu piekļuvi dabas takām/objektiem (koka ceļiņi mitrās vietās, norādes dabā, stāvvietas ar atkritumu urnām), bet nav pieļaujams, ka dabas takas pārveido par pilsētas parkiem - novāc sausos kokus, izveido plašākas takas, notīra no kritušiem kokiem, lapām un sniega. Ja dodos uz mežu, tad sagaidu mežu - man nevajag mežā parku ar maksimāli platiem ceļiem un pēc iespējas tuvāk piebraukt dabas objektam.
- Dabas takām jābūt neskartām, cilvēkiem jāiemācās sakopt aiz sevis. Neuzskatu, ka Līču-Laņģu klintīs tiek veikti izteikti infrastruktūras uzlabojumi, tāpēc nevajadzētu ieviest maksu.
- Dabas takām jābūt par brīvu, jo tas radījusi daba.
- Dabas takām jābūt par brīvu, taču ja tas sagādā lielās izmaksas, tam jābūt par ziedojumiem pēc katra iespējām.
- Nebūtu godīgi šķirot apmeklētājus, lai maksātu vai ne par takām
- Dabas takām jābūt pieejamam ikvienam un bez maksas! Var dot iespēju ziedot, bet obligāta maksa nav laba ideja! Daba takas ir lielisks veids arī pašiem trūcīgākajiem bez maksas lieliski pavadīt laiku!
- Dabas takām jābūt uzlabotām, bet ieejas maksas vajadzība atkarīga no cenas.
- Miskastes cenu nevajag, jo piemēros vairāk.
- Dabas takām jābūt vairāk bezmaksas, bet miskastes nezina, piemēros vairāk.
- Dabas takām jābūt visiem bezmaksas, mēs jau tā par visu maksājam. Dabai jābūt par brīvu visiem un jebkuram. Uz dabu nevar pelnīt.
- Dabas takām nav jābūt maksas un miskastēm jābūt bezmaksas. Cilvēki citādi metīs atkritumus daba.
- Dabas takām nevajag būt kā pilsētu parkiem, tas zaudēs šo vietu nozīmi un šarmu, bet tajā pat laikā nodarītus postījumus vajadzētu nokopt.
- Dabas takām un apskates objektiem ir jābūt par brīvu, lai veicinātu cilvēku plūsmu un vietējo uzņēmēju attīstību. Attiecīgajās vietās papildus samaksu var piešķirt par inventāru/aktivitāti, iespējama opcija, ka samaksājot var piebraukt tuvāk.
- Ieviešot maksu par atkritumiem, tas tikai un vienīgi veicinās piesārņojumu un vairāk atkritumu būtu pašā dabā.
- Dabas takām un dabai nevajadzētu piemērot samaksu, ņemot vērā, ka dažas dabas takas pat ir zem kritiskas robežas. Par to nav vērts maksāt.

- Dabas takām vajadzētu saglabāt to dabisko vidi, protams būtu ērtāk, ja viņas būtu pieejamas arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām vai ar bērnu ratiņiem.
- Dabas takām var piemērot izmaksas, lai samazinātu taku noslodzi un tūristiem var prasīt ieejas maksu, bet ziedojumu kā simbolisku samaksu.
- Dabas takām, manuprāt, jābūt maksimāli neskartai dabai, bez cilvēku iejaukšanās, tikai tad, ja aizšķērso pārvietošanās takas vai tml. traucē pieejai objektiem.
- Dabas takās maksāt būtu iespējams privātajās. Ziedojumus var prasīt valstij piederošajās takās. Par miskastēm nav jēga maksāt, cilvēki ir cūkas un mēšlos vairāk.
- Dabas takās nav nepieciešamas mazās atkritumu urnas.
- Dabas takās nevajadzētu atrasties miskastēm, tās tikai vairo atkritumus tur, ir dārga regulāra izvešana.
- Apsaimniekošana notiek pietiekamā līmenī, taču biežāka apsekošana jāveic laivotāju apmetnēs, kur koncentrējas atkritumi u.c.
- Kritiski ir punkti, kuros turpinās iežu bojāšana tajos kāpjot un aprakstot. tur būtu jānotiek aktīvākām kampaņām/izzinošiem pasākumiem.
- Dabas takās radītai infrastruktūrai jābūt uzturētai lietošanas kārtībā, drošai. Brīdinājuma zīmes nedrošās vietās vai norādes, kā apiet bīstamos šķēršļus (vecāka gada gājuma cilvēkiem), par to paredzot saprātīgu samaksu.
- Dabas takās vajadzētu redzētu dabu, nevis parkus.
- Dabas taku apmeklējumam būtu jāievieš apmeklējuma maksa ar aprēķinu, ka, pie taku nenoplicinoša apmeklētāju skaita, tiek nosegti tiešie takas uzkopšanas (atkritumu savākšanas, izvešanas, apmeklētāju plūsmas kontroles) izdevumi.
- Dabas taku daudzums ir pietiekošs, drīzāk tām būtu jābūt (vismaz dažām) pieejamām ar bērnu ratiņiem un kustību traucējumiem. Atstāt cilvēku iemītās takas, piemēram gar Braslu, lai ir iespēja cilvēkiem kuriem patīk dabiskais mežonīgums. Par infrastruktūru- Vitāli pietrūkst Gaujā pie Siguldas publiskā laivu ielaišanas vieta!
- Dabas taku izmantošanai būtu jābūt bezmaksas. Esmu liela kalnu hiking fane, nekur Eiropā brīvajās takās, bez apskates vietām, maksa par taku izmantošanu netiek piemērota. Protams, cits jautājums, ja tuvumā ir kādi apskates objekti, piemēram, Līgatnes dabas takas piemēro ieejas maksu, jo jāuztur apskatāmie dzīvnieki vai Mazsalacā, kur ir dažādi apskates objekti. Ir saprotams, ka pašvaldībai ir zināmas izmaksas, lai uzturētu dabas takas, tomēr tam līdzī nāk arī ieguvums no cilvēkiem, kuri pēcāk tuvumā paēd vai iepērkas vietējos veikalos. Resp., es neesmu 100% pret maksas ieviešanu, bet nevaru iedomāties uz sitiena, kā racionāli un pamatoti to varētu veikt. Viens risinājums būtu maksa par autostāvvietām, šādu praksi daudz kur izmanto Eiropā.
- Dabas taku uzraugi līdzīgi kā ārzemēs. Stingri sodi par mēslošanu un dabas objektu bojāšanu.
- Dabas valsts takām jābūt bezmaksas, bet privātas takas var būt maksas.
- Darīt nepieciešamo, kas ir mazo meža iedzīvotāju interesēs, kā arī, lai veicinātu floras attīstību.
- Daudzbērnu ģimenēm finansiāli grūti atļauties, daba pieder visiem.
- Miskastes nav vajadzīgas īsas teritorijas, ko atnes, to aiznes. Maksa par ziedojumiem.
- Jāizglīto cilvēki par dabas cienīšanu.
- Populārākajām takas par ziedojumiem.
- Nav godīgi prasīt naudu no konkrētām cilvēku grupām.
- Cilvēki nevarēs atļauties doties uz dabu.
- Nacionālais parks ir dabiskā vide.
- Diskriminācija, ja prasa no konkrētām grupām naudu.
- Dīvaini, kad bija jāmaksā, kad braucam skatīties ūdenskritumu.
- Domāju, ka cenu var prasīt nevis par ieeju, bet par stāvvietām un papildus pakalpojumiem. Ieejas maksa, ja apsaimnieko privātie, piemēram, Ieriķos esošās Cecīļu dabas takas, kur it sevišķi ziemas vakaros ir īpaši skaisti izgaismots.
- Domāju, ka dabas taku apmeklējumam jābūt bez maksas, jo ir daudzi cilvēki, kuriem tas ir gandrīz vienīgais iespējamais atpūtas veids.

- Domāju, ka stāvvietas maksa 2Eur un kafijas, ēšanu vietu ierīkošana būtu risinājums maksai, kas ļautu uzņemt un attīstīt apsaimniekošanu.
- Domāju, ka takām jābūt koptām, tomēr kritušie koki ir jāatstāj teritorijā. Maksas piemērošana ir pilnīgi normāla.
- Domāju, ka varētu ieviest maksu par auto stāvvietu, bet tā nedrīkst būt augsta, drīzāk tā varētu būt simboliska.
- Domāju, ka varētu ieviest ziedojumu kastes, un, pielikt, blakus ziņojumu dēli, ar informāciju vai pat jau piemēru, kādos mērķos šī nauda ir novirzīta, piemēram, lai atjaunotu taku segumu, vai atkritumu apsaimniekošanai, darbiniekiem, dabas aizsardzībai utt. Kā arī uzskatu, ka populārākajās vietās vajadzētu ieviest ieejas maksu, tikai nezinu kā to varētu nokontrolēt, jo tad būtu janožogo teritorijas, kas nebūtu pievilcīgi, tādejādi izbojājot ainavu.
- Es nezinu kāpēc par dabu būtu jāmaksā.
- Es par ko atnesi, to aiznes. Lai nebūtu pārplūstošas šmuckastes.
- Es vēlos atpūsties bez naudas izdevumiem un beigās man tāpat par dabu būs jāmaksā.
- Esam gatavi maksāt par pieejamību.
- Esmu mežonīgās dabas apmeklētājs un cienītājs. Man katra cilvēka iejaukšanās ir sāpīga-ar sakārtotu infrastruktūru palielinās slodze uz dabu. Sekas ir nepieciešamība vākt atkritumus, veidot dažāda ranga ierēdņu ekspertu amatus. Tas viss prasa līdzekļus. Šis ir brīdis kad par dabu visi piemirst un domā kā izsist vēl vairāk piķi. Patiesībā dabā viss sakārtojās bez cilvēka iejaukšanās.
- Esmu vides zinātnes maģistra students...varat man piezvanīt un dzirdēt manu paplašināto viedokli 27847708. Bet būtībā kritālas un sausie koki ir jāatstāj, maksu var ieviest un norādīt, kur tā tiek izmantota tūristiem, tad visi būs apmierināti.
- Galvenais lai būtu trepes kur jākāpj, atkritumu urnas, lai atkritumi nemētājas, ugunsкура vietas un soliņi ar galdiņi lai papusdienotu!
- Galvenais- tualetes!
- GNP mežam jāizskatās dabiski nevis kā pilsētas parkam.
- Gribētos, lai uz takām ir novākti nokritušie koki, izzāģējot takas platumā kritušo stumbru.
- Ģimenei ceļojumi izmaksā daudz, labāk lai pakalpojumu piedāvātajā dabas parkos maksa nodokli, lai uzlabotu infrastruktūru.
- Ģimenēm ir neizdevīgi, ja jāmaksā par izdevīgu, nav jēgas ceļot. Ģimenes nevarēs apmeklēt
- Nav godīgi maksāt konkrētai grupai.
- Labāk bezmaksas miskastes, lai nepiemēslo.
- No takām koki, kas apdraud gājējusi ir jāsavāc.
- Ģimenēm nereāli samaksāt un ceļot par dabu.
- Cilvēki vairāk piemēslos, ja būs jāmaksā par miskastēm.
- Ieejas maksa par ziedojumiem (2).
- Ja maksa par miskastēm, tad piemēslos vairāk.
- Ieejas maksas var būt, jo darbinieki iegulda savu darbu, nodrošinot apskates vietas pieejamību un drošību. Augstāk minēju, ka ziedojumi ir laba lieta, bet daudzi cilvēki noignorē šādu apmaksas veidu. Ja ir ieejas maksa, tad tai jābūt samērīgai. Piemēram 2-3 EUR.
- Iegūtos līdzekļus par stāvvietu, iespējamām gada kartēm izmantot taku uzturēšanai.
- Iesaku ieviest maksas stāvvietas, jo pie maksas stāvvietām liela daļa ir radusi. Tad nebūs jāmaksā par ieeju. Cilvēkiem nepatīk maksāt par ieeju vietās, bet neiebilst par parkingu maksāt.
- Ieteiktu ieviest maksu par parkingu, jo cilvēki maksāt par to būtu pielaidīgāki. Savukārt, ja jāmaksā par ieeju, cilvēki par to nevēlētos maksāt.
- Par miskastēm nepiekrītu, cilvēki vairāk metīs atkritumus dabā.
- Ieteiktu izdomāt risinājumu, lai cilvēkiem nebūtu jāmaksā. Citādi cilvēki pretosies šiem noteikumiem.
- Ieviest atpūtas vietas ar galdiem, ugunsкура vietu.
- Ieviešot maksu par apmeklējumu, apsvērtu neapmeklēt šo vietu.
- Ieviešot maksu populāros objektos, cilvēki vairāk dodas uz citiem bezmaksas objektiem, kas tam nav gatavi, un tiek bojāta daba citur. Bet kopumā piekrītu, ka maksai vajadzētu būt. Patīk pieeja kā ASV - viena nacionālo parku karte, derīga ieejas visos parkos uz vienu gadu.

- *Infrastrukturai nav jābūt kā pilsētā, tas mazina prieku atrasties dabā.*
- *Infrastrukturā uzturēšana, protams, maksā, un būtu tikai saprātīgi, ja vismaz daļu izdevumu segtu paši infrastruktūras izmantotāji. Taču es īsti nespēju iztēloties, kā sekmīgi iekasēt naudu. Nu, labi, gada kartes būtu viens no risinājumiem - bet kā organizēt to esamības pārbaudi? Laist pa takām sirot inspektoros? Nē, nu var jau it kā, taču domāju, ka inspektoros var izmantot daudz lietderīgāk. Jau tagad gar Lorupi pa takām braukā motociklisti, gar Daudu lieguma zonā brien soļotāji un nekas viņiem par to nav. Par maluzvejnieku un citu īstu razbainieku nepietiekamu apkarošanu pat nerunā.*
- *Ir dabas takas, kur cilvēki aiz sevis atstāj atkritumus. Es būtu priecīga, ja ik pa laikam tiktu izstaigātas dabas takas un savākti atkritumi.*
- *Varbūt Man kvalitatīva infrastruktūra nav nepieciešama, jo es cenšos rīkoties pēc labākās sirdsapziņas pret dabas vērtībām. Man tas ir svarīgi. Ļoti iespējams, ka tāpēc ir jāievieš kāda samaksa, lai cilvēks, pirms sāk piemēslot un iznīcināt dabu, padomātu.*
- *Ir jauki apmeklēt dabu kad vēlies un vari, kā arī bezmaksas. Turpiniet tādā par garā!*
- *Ir jauki, ka cilvēki uz pašu iniciatīvu kopj dabu un palīdz saglabāties tādām vietām kā Gaujas NP. Diemžēl likumi par meža apsaimniekošanu ir diez gan drūmi mūsu valstī un arī jaunieši, kuri bojā skaisto dabu, piemēram, ar automašīnām.*
- *Ir labi, ja takas ir sakārtotas. To īpaši var novērtēt lietainā laikā - nav jāmīcas pa dubļiem.*
- *Ir ļoti jāizvērtē vietas, kur iekārtot dabas takas un kāda plūsma tām ies cauri. Jo intensīvāka plūsma, jo vairāk jāpiedomā par takas labiekārtošanu, lai nenodarītu pāri dabai.*
- *Ir ļoti labi! Noderētu vairāk pieejas ezeriem un arī peldu vietas, vienkārši iekārtotas atpūtas un ugunsgrūdu vietas tālākajos taku posmos.*
- *Ir steidzami jāpalielina atkritumu urnu skaits, tas krietni samazinās teritorijā uz zemes un krūmos esošos atkritumus.*
- *Izmaksas būtu jāsedz no valsts vai pašvaldību līdzekļiem, Latvijas dabai ir jābūt pieejamai bez maksas visiem. Ieguldīt līdzekļus būtu vērts cilvēku izglītošanas kampaņās, par to kā doties dabā cieņpilni, nepiesārņot, nebojāt, netrokšņot.*
- *ĪADT jābūt neskartam, taču jābūt atkritumu tvertnēm. Par izmaksu grūti spriest, tad jādomā par izdevumiem un taku labiekārtojumu kvalitāti.*
- *ĪADT jābūt neskartām, maksas nav jābūt par neskarta dabu.*
- *Īpašniekiem bieži ir nepanesamas izmaksas.*
- *Īsti nav viedokļa. Cik man bijusi darīšana viss šķiet ok.*
- *Ja atkritumu izmešana būtu par maksu, vēl vairāk cilvēku piemēslotu takas. Jau šobrīd ir diezgan traka situācija dēļ cilvēkiem, kas no lielveikalu pastaigām bija spiesti pāriet uz pastaigām dabā- nekādas sapratnes par uzvedību dabā.*
- *Ja brauc parīsi, kam nav bērni vai tie izauguši, nav problēma samaksāt, citiem tas izmaksā dārgāk.*
- *Ja braucot ar laivām pa GNP vajag izmest atkritumus, tad kādas privātajās teritorijās par atsevišķu samaksu to var darīt, bet dabas takas gan nē.*
- *Ja būs maksas, tad cilvēki vairāk bojās un piemēšos.*
- *Ja būs par maksu, brauks tūristi un latvieši mazāk un izvēliesies doties citur; nav tik liels staigājums, lai iekasētu naudu. Zakopānē, Polijā ir ieejas maksa parkā - ap 1 EUR, bet tur tu pavadi tiešām visu dienu.*
- *Ja būs samaksa par miskastēm, tad piemēšos vairāk.*
- *Ja cilvēki mīlētu dabu, tad vajadzētu no takām aizvērt tikai dabas procesos kritušos kokus, satrunējušos taku balstus, tas protams kaut ko maksā, saprātīga samaksa būtu saprotama, tas ir darbs.*
- *Ja cilvēki rada piesārņojumu, tad pakalpojumiem jābūt maksas. Atkritumi (ja daudz) būtu nepieciešams maksāt.*
- *Ja dabas takām piemēro samaksu, kas paredzēta infrastruktūras uzturēšanai, tad to nedrīkst prasīt augstu. Līdz 3€.*
- *Ja dabas takās būtu ieejas maksa, tad tajās būtu jābūt tiešām tām naudas vērtam. Tajā pašā laikā ģimenes ar bērniem, kuru sociāli ekonomiskais stāvoklis neatļauj pavadīt brīvo laiku daudzveidīgi un kvalitatīvi, šādas maksas ieviešana vēl vairāk samazinās to ģimeņu skaitu, kas brīvi laiku pavada aktīvi ārpus mājas. Viens no risinājumiem varētu būt 3+ kartes izmantošana.*

- *Ja es vēlos skriet un baudīt dabu, man par to vēl jāmaksā? Neuzskatu par normālu.*
- *Ja iedzīvotāji maksātu nodokļus tad pietiek Tu līdzekli taku uzturēšanai un attīstībai. Latvijas problēma ir ēnu ekonomika un zemais atalgojums. Neuzskatu ka jāmeklē citi finanšu resursi jo tādejādi valsts tikai novirzās no pareiza mērķa.*
- *Ja ieviestu samaksu, tad cilvēki vairāk gaidīs no dabas takām, kādu papildus pakalpojumu.*
- *Ja ir samaksa, tad tikai par ziedojumiem, lai cilvēkiem nebūtu uzspiešanas sajūta.*
- *Ja ir tiltiņi, jāpieskata. Atkritumu konteineri jāaizvāc - katram pašam jāaiznes, ko atnesis.*
- *Ja jāmaksā, tad to prasīt no pilsētas viesiem, lai daudzviet nav pārāk daudz cilvēku.*
- *Ja maksa nebūtu liela, tad var ieviest.*
- *Ja nepieciešams, tad cilvēkiem var likt maksāt. Esam pieraduši, ka visu dod bezmaksas un cilvēki tāpēc nenovērtē doto un sabojā.*
- *Ja pareizi saprotu jautājumu. Gribētu ieteikt, ja norādītu stāvvietas maksu, tad to varētu ievākt ziedojumu formā. Līdzīgi tā sezonā ir izveidots pie Zvārtas ieža.*
- *Ja samaksa par dabas takām ir simboliska tad jā.*
- *Ja takās ir papildu pakalpojumi, tad var ieviest samaksu, bet tad visiem, ne kādai konkrētai grupai. Ja miskastes būs maksas, tad cilvēki izmetīs atkritumus dabā.*
- *Ja tās būtu dabas takas kā Līgatnē, kur uztur zvērus, tad varētu, bet kopumā dabai jābūt bezmaksas.*
- *Ja tiek prasīta maksa, tad attiecīgi jānodrošina informatīvas izziņas norādes, miskastes, soliņi un tualetes.*
- *Ja tiktu nodrošināti papildus pakalpojumi, kas būtu izklaidējoši, tad varētu ieviest maksu līdz 5€.*
- *Bet ja ir tikai taka un nekas cits, tad nav pareizi maksāt. Tad cilvēki izvēlēsies apmeklēt ko citu, nevis dabu, līdz ar to būs mazāks pieprasījums.*
- *Ja valsts tad bezmaksas. Īpaši labiekārtota, tad varētu.*
- *Savai zemei jābūt bezmaksas.*
- *Atpūtas vieta bezmaksas netālu, ieeja par ziedojumu.*
- *Ar laiku populāras vietas neapmeklēt tik daudz neapmeklēs, ja būs jāmaksā.*
- *Nevar šķirot cilvēkus.*
- *Jāatrod citi veidi, ka piesaistīt naudu.*
- *Nevar par miskastes maksāt, piemēšlos dabu.*
- *Ja var izmest lielu daudzumu atkritumu, tad vērts ieviest atkritumu samaksu.*
- *Ja jāmaksā un jāuztur dabas takas, tad jāmaksā ir visiem, vislabāk par ziedojumiem.*
- *Jābūt kaut kam īpašam lai ieviestu samaksu.*
- *Jau ceļojot pa Latviju izdevumi ir lieli, tad cilvēki nedosies dabā, ja par to būs jāmaksā atbalstu, ka ieeja par ziedojumiem, bet nekādas pilsētās maksas.*
- *Miskastes maksu nevajag cilvēki piemēšlos apkārt.*
- *Jau tā nevaru atļauties ceļot, ja būs jāmaksā par dabu tad vispār būs jāsež mājā.*
- *Jābūt dabīgam un nav ētiski prasīt no tūristiem, ja neprasa citiem.*
- *Jābūt par brīvu, cilvēkiem pašiem kā izglītības, lai nepiemēšlos.*
- *Cilvēki nepamanīs, ja tiks ieguldīta nauda infrastruktūras uzlabošana*
- *Ja būs atkritumu maksa, tad vairāk piemēšlos.*
- *Jābūt vietai, kur var novietot auto, bet dabai nav jābūt ka Rīgas parkam. Ja reiz koks ir nokritis, lai paliek. Izņēmums ir takas, kas paredzētas piekļuvei ar bērnu ratiņiem un cilvēkiem ar kustību traucējumiem.*
- *Jāizdomā kā iekasēt naudu no apmeklētājiem, lai cilvēki nedumpotos un turpinātu apmeklēt. Piekritīšu tam, ka apmeklētājiem būtu jāmaksā par atkritumu izmešanu, jo situācija ir briesmīga.*
- *Jāizvērtē lokācija maksas vietām, atkritumu izmešana iekļauta cenā (ja jāmaksā).*
- *Jākopj tikai pašas takas, lai gadījumā, ja taku šķērso nokritis koks, atturētu gājējus no jaunu taku iemīdīšanas, jo tas palielina antropogēno slodzi un degradē dabisko vidi.*
- *Jātaisa 1 dienas karte, 2 dienu karte, nedēļa utt.*
- *Laivotājiem jālimitē startu skaits no konkrētās vietas lai neveidojas sablīvējumi apmetnēs.*
- *Jebkuram jābūt iespējai doties dabā kad vēlas, kaut bez centa kabatā.*

- *Jo labāka būs infrastruktūra, jo mazāka būs cilvēka ietekme uz dabu, netiks izstaigātas vietas, kur nav paredzēts staigāt.*
- *Jo labiekārtotākas būs takas, jo vairāk tās izmantos. Tikko ierīkotajā Līču- Laņģu koka laipu un kāpņu takā tika publicēts pamatojums, ka takas labiekārtojums mazinās antropogēno slodzi. Pirmajā gadā pārpildītās miskastes šo saukli pilnībā apgāza. Nabaga vecais Priekuļu novads, kurā tik daudz skaistu dabas objektu.*
- *Jo lielāka un kvalitatīvāka infrastruktūra, jo lielākas pirmās izmaksas kā arī ilgtermiņa uzturēšanas izmaksas.*
- *Jo vairāk attīstīta infrastruktūra būs jo vairāk apmeklētāji. Šī iemesla dēļ 98% mēs (ģimene) izvēlamies mazāk apmeklētās un mazāk populāras takas staigāt.*
- *Kā daudz bērnu ģimene mēs nevarētu atļauties maksāt par dabu, jo ceļojums tāpat sanāk dārgi.*
- *Kā daudz bērnu ģimenei ar vidējiem ienākumiem, tas nebūtu iespējams, jo nevarētu atļauties doties dabā tik bieži.*
- *Kā to plānots mērīt un noteikt? Kā plānots iekasēt naudu par atkritumu izmešanu? Atkritumu tvertne ar monētu iemešanu?*
- *Kā trūcīgas ģimenes pārstāve, varu teikt, ka daba ir vienīgais veids, kad varu ceļot un mācīties ar ģimeni. Nevarētu atļauties maksāt par dabu.*
- *Kāpnes, tiltiņi, laipas, ja nepieciešamas dubļainās vietās, vairāk piknika vietu, kas ir izkārtotas atstatu viena no otras, atkritumu urnas.*
- *Kāpņu pakāpieni vietām ir nolauzti, citviet kāpnes vienkārši nav drošas, piemēram, nokāpjot no "Karaliskā skata" uz Gauju un uzkāpjot tajā. Ziemā līdz tiltam pār Gauju kājām nokļūt nav iespējams, kāpnes ir slidenas. uz šosejas nav ietves gājējiem.*
- *Kempera īre, degviela, pārtika, kempings izmaksā daudz, ja vēl būs jāmaksā par dabu, tad cilvēkiem lētāk būs ceļot ārzemēs. Iekšzemes tūrisms būs nokritis.*
- *Ko atnes un aiznes, nav nepieciešams iekasēt papildus naudu. Cilvēkiem jāiemācās aiznest prom to, ko atnesuši.*
- *Ko atnes, to aiznes... un līdzīgi uzsaukumi, sabiedrības audzināšana.. publiskas talkas- uzsaukumi, reklāma talcinieku piesaistei. Sadarbība ar skolām utt.*
- *Ko atnes, to paņem līdz. Tā kā patreiz ir labi. Ir kartes, patīkami ieraudzīt kādu informāciju. Uzraudzīt kāpnes, bistamās vietas, nožogojumus. Maksu konkrētiem objektiem, bet takām jābūt par brīvu. Vēl piekritu ziedojumiem pēc katra iespējām. Svarīgas ugunsgrēku vietas*
- *Kopumā par takām: Ieteiktu izvietot vairāk uzziņu materiālus ne tikai taku sākumā, bet visā tās garumā.*
- *Izveidot vairāk garās takas 20+ km.*
- *Jaunu skatu/novērošanas torņu ierīkošana.*
- *Krimuldas torņa izmaksas dārgās.*
- *Ieeja par ziedojumiem.*
- *Atkritumus var maksāt.*
- *Kritušie koki lai paliek savās vietās, bet veco taku elementus gan varētu izvākt, kad taisa jaunu taku - tie vecie dēļi u.tml. elementi nu gan neiederas. Vai vismaz savākt vienuviet.*
- *Kvalitatīva infrastruktūra man kā dabas mīlim ir svarīga - lai es spēju piebraukt ar auto, taču ejot ar kājām neuzskatu, ka takai būtu jābūt nogrābtai ar grābekli... Pietiek, ja tā ir labi redzama, marķēta. Protams, paldies par tiltiņiem pār upēm, tas būtiski atvieglo iešanu. Kopumā, uzskatu ka ceļi un oficiāli stāvlaukumi ir svarīgi, un palīdzētu aizsargāt dabu no nejaušas tās izpostīšanas - nezinot iebrauc, nogrimsti, un kamēr izdabū mašīnu laukā.... bet ne jau aiz ļauna prāta, taču tā notiek.*
- *Kvalitatīvs piedāvājums veicina augstāku vietējo patēriņu (iebraucēju patēriņu uz vietas), kas savukārt paaugstina pašvaldības ieņēmumus. No tiem jāuztur infrastruktūra.*
- *Par maksas parkinga nebūtu iebildumu.*
- *Labāk atkritumus uz vietas izmest konteineros, nevis dabā.*
- *Cilvēkiem nedrīkst prasīt maksu par dabu.*
- *Labierīcības ar vecā laikā tipa podiem ar caurumu grīdā. Un iespēju tās uzskatīt.*
- *Labprāt maksātu par dabas taku apmeklējumu ziedojuma veidā, bez fiksētas summas. Ļoti patika un infrastruktūra ir līmenī (laipas, miskastes, wc, ir autostāvvietas) - gribu samaksāt*

10 - 20 €, bija nu tā pa vidu - 5- 10, bija švaki (nolaists, salauzts, drīzāk tikai nojauta, ka reiz šeit bija taka - neko. Ideāli, ja apmaksu varētu veikt noskenējot kodu caur internetbanku, jo skaidru naudu tik pat kā neizmantoju.

- Lai būtu uzlabota vietā, tad varētu prasīt naudu no tūristiem, bet ne lielu summu.
- Lai daba paliek neskartā, arī summas ziņā.
- Lai dažviet mazinātu taku noslodzi, būtu nepieciešams prasīt ieejas maksu.
- Atkritumu maksas būtu jābūt, ja cilvēki vēlas izmest daudz atkritumu.
- Lai ir pieejamas un apskatāmas, bet lai netiek nodarīts pāri dabai.
- Lai maksā valsts vīri SAEIMA. Lai uztur vismaz mūsu dabu skaistu.
- Lai mazinātu cilvēku daudzumu, var prasīt ieejas maksu Līdz 5 EUR.
- Lai uzlabotu teritoriju, tad iespējama simboliska ieejas maksa, taču godīgi būtu, ja to prasītu visiem, nevis konkrētam cilvēku grupām.
- Lai uzturētu dabas takas, lietderīgi to uzturēšanā iesaistīt brīvprātīgos dabas draugus, studentus, skolniekus, reindžerus....sadarbojoties ar Jūrmalas pašvaldību.
- Lai uzturētu nepieciešamo līdzekļu, var būt par ziedojumiem.
- Lai uzturētu takas var prasīt ziedojumu kā simbolisku summu.
- Cilvēki ir gatavi maksāt par stāvvietām, ne ieeju. Līdz ar to izdevīgāk ir veidot maksas stāvvietas.
- Latvijas daba ir skaista tāpēc cilvēkiem nepieciešams saņemt to bezmaksas, lai to novērtētu.
- Latvijas daba ir skaista, nevajag maksāt par to. Cilvēkiem vajag to izbaudīt.
- Latvijas iedzīvotāji jau tā ir liels nodokļu slogs. Maksāt vel par veselīga dzīves veida pieņemšanu savā valstī liekas jau par traku. Valstij pašai jābūt ieinteresētai, lai cilvēki dodas dabā un tur izglītojas un aktīvi izkustas. Iespējams jāskatās kā ir citviet Eiropā (Somija, Čehija, Vācija).
- Liels paldies par GNP ieguldīto darbu līdz šim!
- Bet tā kā dzīvoju netālu no Septiņstrautu ūdenskrituma Kazu gravā, ļoti sāp, ka šis skaistais iezis un vieta tiek nodzīvota. Varbūt tomēr būtu iespējams tur veikt kādu gudru apsaimniekošanas un šīs skaistās vietas saglabāšanas gudru plānu arī nākamajām paaudzēm?
- Līdz 3 EUR.
- Līdz šim vienmēr ir atrasta auto stāvvietā, redzēti atkritumu konteineri, man pavisam nav problēmu savākt savus atkritumus somā un ar auto aizvest līdz savai personīgai tvertnei, bet cilvēkiem ar sabiedrisko tas nav piemērots.
- Apmaksai jābūt iespējamai caur aplikāciju, jo mežā maks netiek ņemts līdz ar skaidru naudu, ar šo saskāros Cecīļu takās.
- Ļoti patīk garākās takās izveidotās atpūtas zonas ar soliņiem, kur atvilkt elpu un nolikt mugursomu. Mazmājiņas arī ir patīkami redzēt
- Līgatnes dabas takas ir atstātas novārtā, daudz nesakārtotu vietu....salauztas... neremontētas... bēdīgi.
- Līgatnes pilsētas apskates vietas bez tualetes.....skumji.
- Lūgt apmeklētājiem segt daļu izdevumu par taku uzturēšanu ir pieņemami.
- Ļoti labi, ka apsaimnieko Latvijas valsts meži, jo viņiem līdzekļi ir pietiekoši.
- Ļoti patīka ka dabas takā celiņi bija nokaisīti, un nebija jāstaigā pa ledu. Tiešām ļoti novērtēju.
- Ļoti priecājos vienmēr GNP redzēt tīru, jau gadiem nav gribējies sūdzēties par atkritumu mētāšanu! Tātad, pietiekami daudzas un regulāri izvestas miskastes!
- Ļoti vajadzētu skatu torni, jo ainavas šeit ir brīnišķīgas...veloceliņus.
- Maksa būtu 2,- euro personai.
- Maksa jāsedz pašvaldībām parka zonā.
- Maksa nav nepieciešama.
- Maksa par atsevišķu taku izmantošanu ir jāievieš, taču skaidrs, ka tādā gadījumā cilvēki pie takas vienkārši pieklūs no citas puses.
- Maksa par dabas taku apmeklējumu varētu tikt piemērota atsevišķos gadījumos atkarībā no pakalpojumu piedāvājuma, infrastruktūras uzturēšanas vajadzībām, vietas jūtīguma, popularitātes u.c.. Vairumā gadījumu dabai tomēr jābūt brīvi pieejamai un maksai par taku

apmeklējumu nevajadzētu mazināt cilvēku velmi iet dabā. Daba nedrīkst būt ekskluzīvs pasākums maksāt spējīgiem!

- *Maksai jābūt par: atkritumu izvešanu, takas infrastruktūras uzturēšanu, informatīvo zīmju ierīkošanai, šķebju stāvlaukumu izveidošanai. Daļai no maksas jābūt no valsts budžeta.*
- *Maksas atkritumu izmešana diez vai darbosies, jo būs tādi cilvēki kas negribēs maksāt un atkritumus metīs kur pagadās.*
- *Dabas takām man šķiet jābūt maksimāli dabīgām, ja ir lapas tad ir, venīgi protams ja ir vēja sagāzti koki kas traucē pārvietošanos piemēram ar velosipēdu. Ja gribās sterili tīrus celiņus tam ir parki.*
- *Maksas ieviešana dabas takām varētu mazināt cilvēku skaitu takās un arī kaitīgo ietekmi (atkritumi, aizsargājami augi, dzīvnieki). Savukārt, ņemot vērā, ka pastaigas svaigā gaisā ir veselīgas, maksas ieviešana, mazinās cilvēku aktivitātes. Domājot par sabiedrības veselību, tas nebūtu vēlams.*
- *Maksas ieviešana ir nepareiza ideja, jo cilvēki nemaksās un neies. Takām jābūt pieejamām katram.*
- *Maksas var piemērot cilvēkiem, kas nav vietējiem, bet cenām jābūt atbilstošām - 2, 3Eur max. Un tas būtu attiecināma tikai uz ļoti populārām vietām, nedēļas nogalēs. Darba dienās domājams apmeklētība nebūtu tik liela, līdz ar ko uzturēt cilvēku, kam tur jāsež nebūtu izdevīgi un loģiski - ja nespēj atpelnīt algu un citus ikdienas izdevumus. Nedrīkst prasīt maksu par atkritumu izmešanu, tas veicinās lielāku piesārņojumu, dēļ nevēlēšanos maksāt.*
- *Maksāt ārzemniekiem, jo viņi tāpat atbrauc tērēt naudu.*
- *Miskastes nevajag vairāk, bet jāiemācās cilvēkiem aiz sevis sakopt.*
- *Maksāt noalgotam darbiniekam kas tur visu kops.*
- *Maksu par atkritumiem varētu ieviest, ja uzraudzīšana nebūtu maksas, ja nebūtu jāmaksā kādam kas pieskata.*
- *Dabai tomēr jābūt par brīvu.*
- *Maksu par ieeju var nomaskēt aiz tā, ka tiek piedāvāti dažādi veidi kā iztērēt naudu. Nedomāju, ka Latvijas sabiedrība kopumā ir gatava tiešā veidā maksāt par dabas takām. Arī citviet pasaulē tās lielākoties ir bezmaksas, bet apsaimniekotāji ir atraduši citus veidus, kā iegūt naudu no atpūtniekiem.*
- *Maksu par takām varētu iekasēt, rīkojot tur īpašus pasākumus, novietojot vides objektus. Varētu piedāvāt maksas gida pakalpojumus, kas apmeklētājus iepazīstina ar dabu.*
- *Maksu var iekasēt tikai tad, ja reāli palielinās sakoptība, konteineru pieejamība, teritorijas tīrība, utt.*
- *Man grūti būt objektīvai, jo esmu kārtīgs dabas bērns un tikai pašsaprotama šķiet mīloša un iekārtīga izturēšanās pret dabu, tāpēc maksa dabas takās nešķiet vajadzīga (valsts un pašvaldību budžetu ietvaros rūpējoties par pamata vajadzībām), taču realitātē sastopoties ar cilvēku nevērīgu attieksmi un uzskatu, ka dabas taka nozīmē ka aiz Tevis viss tiek savākts u. tml., es absolūti izprastu, ja man būtu jāmaksā ieejas maksa, kas domājams arī izsijātu apmeklētāju plūsmu, padarot to atbildīgāku un tādējādi iekasētos līdzekļus būtu iespējams ieguldīt taku pilnveidei, nevis tikai sakopšanai pēc apmeklētājiem.*
- *Man liekas, ka GNP ir viens no vislabāk aprīkotajiem taku un tiltiņu ziņā. Protams vienmēr var gribēt labāk un vairāk, bet primāri gribas lai cilvēki labi apietos ar jau esošo, jo ir redzēti vandālisma gadījumi. Nelielas problēmas ar takām ir mitrajā laikā, tad tās dažviet nav izbrienamas sausām kājām.*
- *Man patīk brīvība, ko daba sniedz. Ieejas maksa to ierobežotu.*
- *Man patīk dabas brīvā pieeja, negribu lai tas mainās.*
- *Man patīk, kad viss ir tīrs kārtīgs, par ziedojumiem to var mēģināt realizēt.*
- *Man protams gribētos, lai visas dabas takas ir par velti, bet saprotu, ka to uzturēšana arī izmaksā. Ja maksa tiek novirzīta šo objektu pilnveidošanai, tad es piekritu maksāt.*
- *Man svarīgākais lai nemētātos atkritumi, un lai būtu miskastes un kopts sausas tualetes.*
- *Man svarīgi, lai ir kur novietot auto.*
- *Man šajā vietā piesaista tieši neskartā dabas ainava, tāpēc uzskatu, ka ar infrastruktūras izveidi nav jāaizraujas.*

- *Man, piemēram, nepatīk, ka liek maksāt par pils apskati, kas pieder valstij vai pašvaldībai, jo tās tiek uzturētas par nodokļu maksātāju naudu. Uzskatu, ka dabai, miskastēm jāpaliek bezmaksas.*
- *Mana galvenā papildu vajadzība ir pēc biežākām atkritumu novietnēm un informatīvām maršruta zīmēm maršruta laikā (virziena norādes). Ja ir vēl kāds krēsls vai platforma, tad manuprāt ar to ir izcili pietiekami. Esmu no cilvēku tipa, kuram patīk būt dabā bez pārmērīgas cilvēka klātbūtnes sajūtas.*
- *Manas domas par dabas takām ir tādas: ja takas izmanto cilvēks parastais, tās jākopj no valsts līdzekļiem. Ja takas atļauj lietot sacensību rīkošanai, tad sacensību maksai jānodrošina taku savešana vismaz iepriekšējā kārtībā.*
- *Dabas takām ir jābūt pieejamām arī tiem cilvēkiem, kuri pēkšņi ir izdomājuši doties dabā (tāpēc gada maksa varētu nebūt laba doma) - ar kaut kādu infrastruktūru, ar daudz informāciju par atkritumiem, par noteikumiem, ieteikumi.*
- *Ja ir uzstādīta atkritumu urna, tajā metīs atkritumus. Ja urnas nav atkritumus nes līdz somā, protams, kā visam ir cilvēki izņēmumi. Pieļauju, ka maksu varētu prasīt no ārzemju tūristiem.*
- *Manuprāt arī šajā jautājumā ir jāņem paraugs no kaimiņiem igauņiem, kur infrastruktūra ir labāka kā pie mums - galdiņi, nojumes, mājiņas, šķūniši ar malku un ugunsкура vietas un tas viss apmeklētājiem ir bezmaksas. Izdevumus vajadzētu segt no nodokļu naudas.*
- *Manuprāt ieejas / stāvvietas maksa ir stulbums. Kāpēc man ir jāmaksā par dabas kultūras pieminekļu apmeklējumu, kad to iekārtošana ir apmaksāta ar valsts budžeta līdzekļiem? Neticu, ka līdzekļu nepietiek, skatoties uz valdībai piederošiem transportlīdzekļiem, īpašumiem utt.*
- *Manuprāt, dabas taku un objektu maksas ieviešana ir neizbēgama, jo, lai sakārtotu un uzturētu infrastruktūru būs nepieciešami prāvi ieguldījumi.*
- *Ļoti jāstrādā pie izglītojošas informācijas nodošanas plašai publikai ne tikai ar informācijas stendiem, bet ar video pamācībām par elementāru uzvedību dabā pirms ienākšanas teritorijā (mājaslapā, masu medijos, sižeti ziņās utml), lai sasniegtu gan dažādas sabiedrības grupas, gan krievvalodīgo kopienu sevišķi!*
- *Manuprāt, ir jābūt brīvi pieejamām ziedojumu kastītēm, kur katrs var ziedot pēc vēlmēm un iespējām. Man ir skumji, ka Latvijā šādu ziedojumu kastīšu ir ļoti maz. Man ļoti nepatīk ieejas maksas dabas objektos, bet bieži esmu gribējusi noziedot.*
- *Manuprāt, pilnīgi noteikti jāapsver maksas autostāvvietas pie populārākajām dabas takām. Tas ienestu naudu apsaimniekošanai un nedaudz izkliedētu cilvēku plūsmu. Vai takām būtu jābūt maksas? Es maksātu, ja vēlētos doties, bet droši vien varētu izveidot arī ieeju par ziedojumiem takas uzturēšanai. Svarīgas ir atkritumu urnas un tās būtu regulāri jāapseko un jāizved. Man nebūtu žēl maksāt par šādu pakalpojumu, iespējams daļa cilvēku maksai nepiekrīstu. Lielajās dabas takās svarīgs būtu marķējums, laipas pāri grāvjiem un kāpnes ir patīkami, taču sterilai videi, manuprāt, nebūtu jābūt.*
- *Manuprāt, simboliska samaksa par dabas taku apmeklējumu atturētu no apmeklējuma cilvēkus ar tendencēm bojāt un piemēsnot dabu.*
- *Maksājam jau ar nodokļiem.*
- *Maz dažādības. Sanāk, ka tikai gar Gaujas malu. Taka jāizveido tā, lai kādā brīdī ir iespējama apsildāma, tīra WC, miskastes konteineri ir arī jāizved ne tikai jāuzliek. Auto stāvvietas cenā var iekļaut 0.5 EUR par tualeti un miskasti.*
- *Minimāla apkope.*
- *Miskastēm vajag būt par samaksu.*
- *Dabai jābūt par brīvu, bet par bojāšanu liels sods.*
- *Dabai jābūt par brīvu visiem.*
- *Naudu var prasīt no takām ja tas ir ziedojums, citādi nav ētiski.*
- *Pareizi būtu valstij maksāt par takām cilvēki var maksāt par stāvvietām.*
- *Nav ētiski pelnīt uz dabas rēķina.*
- *Nav godīgi maksāt kādai konkrētai apmeklētāju grupai. Iespējama ieeja par ziedojumiem, lai katrs pēc savām iespējām var maksāt par pakalpojumu.*
- *Nav godīgi prasīt ieejas maksu no vienas apmeklētāju grupas, ieeja varētu būt par ziedojumiem.*

- Nav godīgi sadalīt cilvēkus, kas maksās un kas nē.
- Nav gudri šķirot cilvēkus un likt maksāt par dabu, jo tā pieder visiem.
- Nav jēga prasīt samaksu par atkritumu izmešanu, tagad tas ir bezmaksas un cilvēki tāpat piemēslo.
- Nav nepieciešams jaukt cilvēkus iekš dabas vērtībām. Patīk aizbraukt kā uz mežu - bez maksas, var atstāt dabu neskartu (pietiek ar taciņām, kas jau ir, pat, ja pajukušas). Negribam dabas vietas pārvērst industriālās tūrisma vietās. Patīk savas vērtības, patīk tās sargāt un nepārveidot tūrisma dēļ.
- Nav nepieciešams maksāt, varbūt ziedojumi ir risinājums.
- Nav nepieciešams šķirot, ja maksā, tad lai maksā visi. Nevajag nošķirt cilvēkus.
- Nav normāli, ja par svaigu gaisu jāmaksā.
- Nav vajadzīgs pārmērīgi sakopt.
- Ne visām takām un maršrutiem jābūt labiekārtotām.
- Ne visur tā vajadzīga, ja ceļo atbildīgi tūristi.
- Neapmierināja, ka jāmaksā par stāvvietu pie pludmales.
- Nebūtu ētiski šķirot cilvēkus un miskastes nodrošina lielāku drošību pret piemēslošanu, bet maksa palielinātu piemēslošanu.
- Nedomāju, ka dabas takas būtu pieejamas tikai par maksu. Tas ir dabas veidojums nevis cilvēku, daba neprasa maksu, lai to spētu apskatīt. Tai ir jābūt apskatāmai visiem dabas mīļiem.
- Neesmu ar mieru maksāt par atpūtu Latvijas dabā. Tā jau ir palicis maz vietu, kur iet privātipašumu dēļ, un par to maksāt būtu par traku. Cilvēku plūsma arī nav miljonos, lai varētu ar maksu ierobežot vides degradēšanu. Maksāju nodokļus, tāpēc jūtos nopelnījusī atpūtu dabā. LV ir liels valsts akciju sabiedrības, kā LVM utt. - no to budžeta šī vietas arī būtu jāuztur. Tas ir nokavēts, bet es gribētu LV Zviedrijas modeli, kad pilnīgi visas dabas vietas cilvēkiem ir pieejamas, neatkarīgi, kas ir to īpašnieks.
- Neesmu par to aizdomājusies. Ir jau patīkami, ja valsts par to maksā. Ja piemērotu maksu par uzturēšanu, tad tai nevajadzētu būt lielai. Jo mēs esam 6 cilvēki ģimenē un tas varētu būt dārgi.. paliks tikai jūra.
- Neko nevajag. Varbūt laipu pār upi. Pārējo visu dabisku.
- Nekur pasaulē, ceļojot pa dabas takām neesmu maksājusi nodevas vai speciālās maršrutu maksas. Latvija kļūtu unikāla ar to, ka ieviestu ieejas maksas dabas takās. Latvijas dabas takas ir skaistas, bet tās nav ne ar ko īpašākas par citu valstu dabas takām. Salīdzinoši netālās dabas takas Polijas Tatros ir daudz skaistākas. Igaunijas dabas takas, gan kontinentā, gan salās ir labāk marķētas, tās ir garākas. Latvijas dabas takas ir īsas un tādām, kurš iet pārgājienā, tās ir daudz par īsām. Pārgājienu gājējiem augsti attīstīta infrastruktūra nav nepieciešama.
- Nepieciešamas bezmaksas takas, lai motivētu izzināt. Cilvēkiem pašiem jāsavāc savi atkritumi, nav godīgi pret tūristiem prasīt samaksu.
- Nepieciešams atstāt dabas objektus kas nav izkopti. Tas piedod lielāku dabas tuvumu, kā arī samazina ikdienas izmaksas.
- Neskarta daba ir tas, ko meklēju.
- Neuzkrītoša, neuzmācīga, samērīga un kvalitatīva apsaimniekošana ir nepieciešama.
- Neuzskatu, ka būtu jāievieš maksa par dabas takām, kuras ir naturālas, bez ierīkotām piknika vietām, laipām, skulptūrām, info stendiem utt.
- Neuzskatu, ka par jebkādu dabas sniegto pakalpojumu jāmaksā, ja vieta pieder valstij.
- Nevajadzētu likt maksāt par dabas baudīšanu.
- Nevajag dalīt iedzīvotājus.
- Nevajag maksāt.
- Nevajag maksāt par to, kas pieder cilvēkiem un ko uztur no nodokļiem.
- Nevajag maksu ieejai, tad jaunieši nevarēs pastaigāties dabā.
- Nevajag nekādas maksas.
- Nevajag vispār tos atkritumu grozus mežā!!! Cilvēki jārādina savākt to, ko atnesa. Es taču ar svešā mājā savus atkritumus neatstāju.
- Mežs mājas dzīvniekiem un augiem.

- Nevar prasīt maksu par dabu, mēs jau maksājam nodokļus, nevar šķirot cilvēkus, visiem jābūt bezmaksas.
- Nevar šķirot kādu vecuma vai iedzīvotāju grupu. Diemžēl jau tagad tiek piemērots miskastes trūkuma dēļ, tāpēc ja ieviesīs maksu, tad cilvēki vēl vairāk piemēšos. Piekristu maksāt, ja uzlabotu infrastruktūru un būtu iespējams par ziedojumiem.
- Nevaru komentēt to, kas nav manā kompetencē.
- Nevis aizliegt, bet norādīt ko un kā drikst. Suņi pavadās, uguns kuri tikai paredzētās vietās, nest savus atkritumus mājās. Miskastes, ja vispār vajag, tad izvietot tādas, kurās var iemest tikai kādu mazu papīru, nevis Rimi maisu ar desu un čipsu pakām, kečupa pudelēm, utt.
- Nezinu kā jūs plānojat iekasēt naudu par atkritumu izmešanu. Iespējams dabas takas ieeja var būt par simbolisku samaksu vai ziedojumu.
- Nezinu kā var izsekot atkritumu izmešanai maksu.
- Dabas takas jāuzlabo, par to var prasīt naudu.
- Nezinu vai nepieciešams tik koptām kā pilsētu parkiem, bet kokus vajadzētu novākt. Uzskatu, ka dabai nepieciešams palikt bezmaksas, visi vienmēr ir gājuši bezmaksas, tāpēc cilvēki pretosies samaksai par takām.
- Nezinu vai var prasīt naudu Līgatnes dabas takās, ja tās pieder valstij.
- Noteikti jābūt bezmaksas atpūtas vietām un bezmaksas atkritumu tvertnēm.
- Ja maksas takas, tad simboliski maksimāli 3€.
- Noteikti par izmaksām un cilvēkiem kas uzkopj ir jāatbild noteikti pašvaldībai par izmaksām arī no pašvaldības puses būtu jāsedz viss.
- NP koku uzsākšana nav nepieciešama, jo tam ir burvība.
- NP visiem visām jābūt bezmaksas, jo tas ir dabas valsts izmaksām.
- Pakalpojumu sniedzējiem NP teritorijās vajadzētu piemērot dabas nodokli vai nomas maksu par NP izmantošanu komerciāliem nolūkiem.
- NP teritorijas brīvprātīgos ziedojumus var veikt ar pārskaitījumu.
- Pārgājienu/velo/laivošanas maršrutus var tikai nopirkt par simbolisku samaksu.
- Abonementi arī laba lieta, bet tos var iegādāties arī uz dienām un mēnešiem.
- Uzskatu, ka vairāk ir jādomā nevis no puses, kā sodīt vai ierobežot, bet kā sniegt pievienoto vērtību par kuru ceļotājs ir gatavs samaksāt. Maršruti, atlaides, īpašie piedāvājumi, spēles, tips n tricks, īpašie namiņi, kuros var palikt tikai ar karti utt.
- Paldies cilvēkiem, kas tur saimnieko! Prieks un lepnums par viņiem un skaistajām vietām!
- Paldies par taku uzturēšanu, mums tās ir nepieciešamas kaut minimāla līdzsvara uzturēšanai šajos grūtajos laikos.
- Par autostāvvietām var prasīt, jo var pelnīt.
- Populārākajām vietām jābūt brīvai pieejai visiem.
- Nevar cilvēkus šķirot, lai konkrētai grupai jāmaksā.
- Atkritumi koks ar diviem galiem, citi paņems atkritumus uz mājām, citi piemēšos dabu.
- Par dabu jāmaksā tūristiem, jo tie arī piesārņo un bojā vietu.
- Par dabu nevajadzētu maksāt.
- Par sakoptu vidi visiem jāmaksā.
- Par Taku apmeklējumu varētu būt ziedojumu konts, vai kastīte. Jo taku uzturēšana tomēr ir zināmi izdevumi.
- Pašai šis viss ir kaut kas jauns. Vienīgais ar draudzeni iesmējām, ka ezera ziemeļu pusē norāde gājēju, velo braucēju takai, bet ar velo tur kaklu varētu lauzt.
- Patiktu ja takas būtu atbrīvotas no sakritušiem kokiem zariem.
- Patīkami, ja bezmaksas, bet lai ņertu tos, kas piemēšos nepieciešamās kontrole.
- Simboliska maksa, ziedojumi.
- Samaksa simboliska par atkritumiem.
- Patīkami, ja dabas takas ir bezmaksas, bet tie, kas vēlēšies apmeklēt tie apmeklēs, tikai nevajag šķirot apmeklētāju grupas, patīkami, ja labāk atkritumi ir bezmaksas, bet meži tīri.
- Pārsvārā dabas takām kā retajai publiskajai un rekreācijas infrastruktūrai, kas ir pieejama sabiedrībai bez maksas tā arī vajadzētu palikt, izņemot vietas, kuras ir pārlietu apmeklētās un līdz ar to tām tiek nodarīts kaitējums. Maksa kā līdzeklis, lai ierobežotu apmeklētāju skaitu.

- *Jo parasti atpūtnieki kombinē bezmaksas dabas objektus ar kādu maksas objekta apmeklējumu, vai loģiski, nē, ja degviela ir vienīgais, ko šī ģimene var atļauties un tieši tādēļ ir jābūt šai iespējai. Maksa varētu būt objektos, kur ir tiešām ļoti dārga uzturēšana, piemēram, purva taku laipām u.c.*
- *Piekrītu, ka jābūt samaksai, bet drīzāk simboliskai, piemēram, 2 EUR vai no ģimenes 5 EUR lai ne liegtu iespēju ģimenēm.*
- *Vai arī tie kuri savāc spainīti ar atkritumiem un nodod pie izejas dabū brīvbiļetes citos parkos.*
- *Pieļaujama maksa par sadzīves atkritumu izmešanu tam paredzētajos konteineros dabā - labāku veidu kā padarīt mežu par izgāztuvi nevarētu iedomāties pat Andris Šķēle.*
- *Pieļauju, ka regulāriem apmeklējumiem varētu piemērot gada maksu, bet ir tādi, kuri dabas takas apmeklē reti. Tad šiem retajiem viesiem varētu citu maksu, vai nu par auto stāvvietu, vai par atkritumiem.*
- *Pieļauju, ka varētu ieviest nelielu maksu par izveidoto labiekārtojumu dabas takās, bet drīzāk sliecos uz to, ka apmeklētājiem atkritumi nav pat jāienes dabas teritorijās, tāpēc atbalstu principu ko atnesi - to aiznes. Otrs - ir jāpopularizē brīvpieejas atpūtas vietas/piknika vietas dabā, lai ugunsкура kuršana, nakšņošana teltīs un piknikošana notiek tur, kur tas pieļaujams. Šobrīd ir LVM karte, kurā atzīmētas atpūtas vietas, bet tā nav ērta lietošanai un maz zināma.*
- *Piemēram, Cecīļu dabas taka ir par maksu, turp arī eju pāris reizes gadā. Maksa nebūtu iemesls kāpēc neiet.*
- *Pieprasot maksu par dabas taku apmeklēšanu jābūt atgriezeniskai saitei.*
- *Piešķirt naudu pašvaldībām no valsts budžeta kompleksai apsaimniekošanai.*
- *Pilsētu parkos nav tik liela sugu un dzīvotņu daudzveidība kā neskartā un dabiskā mežā/pļavā utt., tādēļ tos noteikti nevajag kopt pēc tāda paša principa kā lielpilsētas parkus.*
- *Pirms laivošanas teiktu, ka dabai jābūt bezmaksas. Tagad, pēc redzētā, saprotu, ka cilvēkiem ir jāmaksā, lai novērtētu to, kas dots bezmaksas.*
- *Ir bezjēdzīgi prasīt maksāt par atkritumu izmešanu, ja cilvēki izmet atkritumus dabā pat tad, kad miskastes ir bezmaksas un brīvi pieejamas.*
- *Prasās takās vairāk labiekārtotas tualetes + roku mazgāšanas vietas. Dabas takas ir jābūt koptai, bet koptība ir vairāk par elementāru higiēnas pakalpojumu nodrošināšanu - tualetes, atkritumu izmešana.*
- *Prasās uzlabot apkārtni, taču uzskata, ka dabas jāpaliek neskarta. Varbūt apļaut zāli, lai vieglāka piekļuve, bet neko daudz.*
- *Šāda veida dabas takām jābūt cilvēku neskartam, taču nepieciešams uzlabot kāpnes, jo te ir slidens un kāpnes ir stāvas.*
- *Saglabāt dabiskumu. Nepārvērst senleju par parku.*
- *Vairāk atkritumu urnu.*
- *Saknes uz takām lielākā problēma.*
- *Samaksu par takas izmantošanu varētu ieviest simbolisku 2-3 EUR. Ja atkritumu izmešana būs par maksu, tad atkritumi tiks mesti visur citur, piegružojot dabu. Un pārgājienu aktīvistiem ir #navjaugrūti, ejot pārgājienā ir līdzī tukšs atkritumu maiss, ko pa ceļam pielasa pilnu un atstāj kādā civilizācijai tuvākajā atkritumu vietā.*
- *Ar pārlietu taku kopšanu nevajadzētu aizrauties, tikai tik cik koka konstrukciju uzturēšana kārtībā un pār taku pārkritušu koku novākšanu.*
- *Sausie koki, tāpat arī koki, kas varētu apdraudēt cilvēkus (t.sk. arī trepītes, laipiņas dabas takā) ir jāaizvāc, jāizgriež, jāatjauno salauztais, bet, nedomāju, ka maksas teritorija ir pievilcīga. Ideja par brīvprātīgiem ziedojumiem ir laba. Varbūt investīciju piesaistei ir iespēja atrast kādu sponsoru, projektu, fondu vai iesaistīt pašvaldību.*
- *Savi atkritumi ir jāsavāc katram pašam. To var veicināt ar izglītošanu. Citādi veicinām mēslošanu dabā, jo pēc mums jau kāds savāks!*
- *Siguldu jau apmeklējot ir dārgi, ja par dabu būs jāmaksā, tad ir "pizģets".*
- *Skaistākās GNP vietas drīzāk nevajadzētu industrializēt pēc mums zināmajiem citu valstu paraugiem. Vietas saikne ar dabu ir jā saglabā. Jāuzlabo ceļu infrastruktūra GNP un tad par iebraukšanu parka teritorijā jāprasa iebraukšanas maksa (līdzīgi kā Jūrmalā).*
- *Skolnieki nevar atļauties maksāt.*

- Svarīgākais ir atkritumu vietas bezatbildīgiem cilvēkiem.
- Svarīgākais sabiedrības izglītošana.
- Jāizglīto ir arī vietējie iedzīvotāji, jo klozetpodu un riepas gravās tūristi neizmet.
- Svarīgs ir sabiedrības izglītošanas process, izpratnes veidošana par nacionālo parku nozīmību.
- Šajā konkrētajā atpūtas vietā saskārāties ar to, ka gājēju ceļam dēlis bija ielūzis, kas bija bīstami bērniem. Lai uzzinātu un novērstu šo trūkumu, uzturot kvalitatīvu infrastruktūru, varbūt ļaut apmeklētājiem uz vietas nodot atsauksmi, šajā gadījumā, kas bija tāds, ko vajadzētu uzlabot, salabot.
- Šis izmaksas var segt valsts, jo šobrīd naudas ir vairāk nekā jebkad ir bijis. Līdz ar to, uzskatu, ka valsti piederošajām dabas takām jābūt bezmaksas.
- Šķiet, ka pilsētas iedzīvotājiem vietējām takām būtu jābūt ļoti pieejamām.
- Šobrīd ar ģimeni bijām tīklu parkā, lai atpūstos un izbaudītu dabu, paēstu un atbrauktu uz vietu dienā aiziet vairāk kā 100€, ja par dabu vēl būs jāmaksā, tad cilvēki vairs nekur nebūtu nebrauks un daba nebūs vajadzīga.
- Šobrīd infrastruktūra tiek kvalitatīvi uzturēta izmantojot valsts budžeta līdzekļus un tam arī jābūt pamata finansējumam.
- Tajā dienā apskatījām kādus 10 dabas objektus ar ģimeni, ja par katru būtu jāmaksā, tad tie būtu pāris desmiti eiro. Tagad ietaupījām, dabai jāpaliek bezmaksas, tāpat arī miskastēm.
- Takām jābūt par brīvu visiem, naudu par atkritumiem gan var prasīt.
- Takām jābūt bezmaksas, lai cilvēki vairāk ceļot pa Latviju.
- Takas jābūt sakoptas, bet tuvumā lai būtu daba!
- Takām būtu jābūt marķētām un informācijai pieejamai.
- Takām un dabai nevajadzētu kādam piederēt un valsts par to nevar prasīt naudu.
- Takām vajadzētu būt tik sakārtotām, lai tās neapdraud elementāru drošību, t.i. laicīgi nomainīti sapuvušie dēļi kāpnēm u.tml.
- Takās forši, ja bezmaksas, bet nepieciešamības gadījumā var ieviest arī samaksu (līdz kādi 3€).
- Taku galapunktos varētu izvietot ziedojumu kastītes.
- Talkas kā pasākums piesaistot klientus ar atrakcijām pēc tās.
- Tam būtu jābūt neskatoties uz izmaksām.
- Tas ir veids kā samazināt veselības izdevumus. Ir jāaicina cilvēkus doties, staigāt. Kardiologiem u.c. būs mazāk darba.
- Tas varētu būt vienreizējs maksājums uz visu gadu.
- Tas viss maksā naudu un es labprāt maksātu nelielu summu gadā, lai varētu izmantot kvalitatīvu infrastruktūru izmantojot jebkādu pārvietošanās līdzekli parkā. Visiem laivu nomas kantoriem vajadzētu maksāt kaut 1 EUR DAP par katru laivotāju dienā kā apmetnes vietu uzturēšanas maksu. Vai arī vajag dot obligātos miskastes maisus līdzī, lai atpūtnieki var atvest savus atkritumus atpakaļ.
- Tā ir dabiska vieta, visiem cilvēkiem tā būtu jāapskata.
- Tā kā esmu nodokļu maksātājs, vēlētos vismaz piekļūvi dabai saņemt bez maksas. Domāju, ka izmaksas jāsedz valstij.
- Tāpat kā līdz šim jāapmaksā no attiecīgajiem pilsētu / valsts budžetiem. Maksas ieviešana sadārdzinās administratīvās izmaksas. Maksu grūti kontrolēt.
- Tērvetes dabas parks kā maksas objekts ir labs piemērs. Tomēr, ieviests situāciju, ka Latvijas resurss - daba - ir pieejams tikai par maksu, būtu absurdi. Ja prasīt maksu, tad jādomā par ko tieši. Ja infrastruktūra izveidota par ES vai citu fondu līdzekļiem - tad kādēļ par to prasīt maksu? Var prasīt par stāvvietu u.tml, ja izmanto auto. Jādomā - ko par šo maksu iegūst tūrists, ko vietējais iedzīvotājs utt. Visu pušu intereses.
- Tiek izmantoti resursi no Eiropas projektiem...
- Tiem drīzāk jābūt ziedojumiem, ne obligātiem maksājumiem. Valstij ir jānodrošina dabas aizsardzības infrastruktūra.
- Tiem, kas brauc uz zināmām takām, auto stāvvietas maksa būtu labs risinājums naudas līdzekļu iegūšanai.

- *To, kas izdarīts pēdējos gados, ļoti novērtēju. Uzskatu, ka ir svarīgi ieviest infrastruktūru kā WC parka ieejās, vai kādos punktos.*
- *Tāpat ir vērtīgi, ka internetā ir pieejama informācija par taku maršrutiem.*
- *Uzskatu, ka dabas takas būtu jācenšas pēc iespējas saglabāt tādā meža taku stāvoklī (ar kritušiem zariem utt.), nevis izkopti pilsētas parki. Citādāk cilvēkiem rodas nepareizs priekšstats par to, ko nozīmē būt dabā. Atrasties uz sterilām takām, nedaudz laupa to īsto dabas daudzveidību un burvību.*
- *Uzskatu, ka var ieviest simbolisku (varbūt pat brīvprātīgu) maksājumu par taku apmeklēšanu. Biļetēm būtu jābūt nopērkamām internetā, lai nebūtu jātērē līdzekļi cilvēkresursiem, kas sēdētu būdiņās pie parka ieejām un iekasētu ieejas maksu. Uzraudzības mehānisms varētu būt izlases veidā veikti pārbaudes gājieni, kur satiktos gājējus var pārbaudīt un aicināt iegādāt biļeti.*
- *Tualetes jāuzstāda, jākopj.*
- *Tualetēm jābūt sakoptām ar papīru u.tml. Piemēram, nesen Dēliņkalnā bija salīdzinoši normāla.*
- *Tūristiem droši varētu prasīt, bet vai tas atmaksātos, nezinu.*
- *Uz dabas rēķina nevajag pelnīt.*
- *Uzskata, ka dabas vietas var maksāt tikai par stāvvietu un NO tiem ieņēmumiem uzturēt dabas takas.*
- *Uzturēšana būtu jāsedz no pašvaldības budžeta, jo nodokļu slogs jau tāpat Latvijas iedzīvotājiem ir milzīgs un daba par tās apmeklēšanu samaksu neprasa. Drīzāk varētu ieviest video novērošanu un ievērojamus naudas sodus par atkritumu (arī sīku) izmešanu.*
- *Uzturēt kārtībā figūriņas.*
- *Vai tūristi ir arī Latvijas tūristi vai tikai ārzemnieki?*
- *Vairāk lai būtu kur izmest atkritumus, jo bieži izmestas pudeles kur pagadās, bet vai tas līdzēs!*
- *Vairumā gadījumu ieejas biļešu administrēšana izmaksās dārgāk kā ieguvums no biļetēm. Manuprāt biļetes jāturpina ņemt vietās, kas ir tūristu TOP vietas - Āraišu pils, Cēsu pils, Sigulda, Turaida un Līgatne. No tām + pašvaldībām + valstij arī būtu jāuztur infrastruktūra pārējiem objektiem.*
- *Vajadzētu veidot datu bāzi, kur iekļauti cilvēki, kas piemērojusi vai iemīlējuši objektus, tiem būtu jāmaksā.*
- *Cilvēki pieraduši, ka viss bezmaksas, bet lai uzturētu tas ir dārgi, tāpēc varētu būt simboliska ieejas maksa, varbūt atkritumu izmešanai būtu jābūt bezmaksas.*
- *Vajag, lai mazinātu taku noslodzi un uzlabotu infrastruktūru, bet lai nav liela summa.*
- *Valstij jāuztur šie objekti, jo daudz tiek maksāts nodokļos un nevar likt par dabu maksāt.*
- *Valstij piederošajām takām jābūt bezmaksas. Privātas var būt maksas.*
- *Valsts atbalsts, iznomāt tirgotājiem kādas vietas, ziedojumi, dabas pētnieku ekskursijas par maksu.*
- *Valsts dabas parkiem un mežiem jābūt ar bezmaksas piekļuvi.*
- *Jā tas tā nav, tie man nav vajadzīgi.*
- *Valsts meži cērt un pelna no mežiem un pretī veido un uztur ne tikai meža ceļus bet arī dabas takas.*
- *Valsts pārziņā esošajiem jābūt bezmaksas, lai visas sociālās grupas var atļauties.*
- *Miskastes jāsedz pašvaldībām.*
- *Var jau prasīt no tūristiem, viņi jau tā brauc šeit tērēt naudu.*
- *Var noteikti teikt, ka ir labie dabas taku piemēri un ne tik labi dabas taku piemēri. Ja dabas taka ietver sevī kaut nedaudz vairāk kā tikai pastaigu pa mežu dabīgu, bez papildus elementiem, laipas, atkritumu urnas soliņi, tad es neredzu iemeslu par ko maksāt šai dabas takā kā ieejas maksu. Ja ir iekārtoti visi šie elementi, apraksti - stendi, norādes, atpūtas soli un viss pārējais. Viens ir resurss, ka tas viss tiek izveidots - otrs tas, ka tas viss kādam ir jāuztur... Mēs cilvēki aizbraucot kaut uz kādu nac. parku ārzemēs esam gatavi maksāt 10 20 50 Euro ieejas biļeti, bet, ja kāds pateiktu GNP ieejas maksa 3 Euro? Ārprāts... Kā tā var? Kāpēc citās dabas takās mēs esam gatavi maksāt naudu - Tērvetē... Bet ja Līču Lanču klintīs būtu jāmaksā 2 Euro?*

- Var un vajag maksāt, bet kā to izkontrolēt un vai tas nebeigsies ar skvotošanu tam neparedzētās vietās?
- Varbūt jācenšas piesaistīt Eiropas Savienības finansējums, lielas ģimenes nevar atļauties maksāt par dabu.
- Varbūt ir vērts izveidot atkritumu policiju, kas ņem soda tos kas piesārņo parku!
- Varbūt ja nepieciešams iegūt papildu līdzekļus, tad var prasīt no ārzemniekiem.
- Varbūt par ziedojumiem var.
- Kā jūs plānojat noņemt un prasīt samaksu par miskastēm?
- Varbūt vajadzētu maksu, bet cilvēki takas apmeklētu ārpus darba laika. Miskastes maksām liels nē, nav jēga. Tagad miskastes ir bezmaksas un cilvēki jau piemēro. Kā būs tad, ja ieviestis maksu?
- Varbūt vajadzētu maksu, bet cilvēki takas apmeklētu ārpus darba laika. Miskastes maksām liels nē, nav jēga. Tagad miskastes ir bezmaksas un cilvēki jau piemēro. Kā būs tad, ja ieviestis maksu?
- Varbūt, lai paliek bezmaksas cilvēki biežāk dodies apmeklēt.
- Varētu būt gada kartes, par atkritumiem ņemt maksu būtu pārāk dārgi. Iekasēšanas administrēšana noteikti būtu dārgāka kā pēc tam iegūtais labums.
- Varētu ieviest maksas stāvvietu pie populārākajām apskates vietām, bet pirmo h par brīvu.
- Varētu pie atpūtas vietām būt atkritumu tvertnes. Bieži vien ir atpūtas vieta bet atkritumu tvertne nav.
- Varu priest tikai par Līgatnes ceļiem. Pirms reorganizācijas Līgatne un Augšlīgatne katrs darija pa savam. Cerams, ka tagad zem Cēsu novada ceļa jautājumi un apsaimniekošana notiks abās vietās nevis tikai līdz apdzīvotās vietās zīmei.
- Vēl arvien neatrodu atbildi, kādam nolūkam mežā pie Ērgļu klintīm tika izbūvētas pamatīgas laipas. Tām nav īsta sākuma, nav īstu beigu. Domāju, to izmaksas bija lielas. Pāris, trīs gadus atpakaļ vētra vienai no laipām uzgāza lielus kokus, ielauza dēļus.
- Vēlētos apmaksāt savu apmeklējumu ziedojuma formā izmantojot mobilās tehnoloģijas. Piemēram, noskenējot kodu uz info stenda.
- Vēlētos vairāk infrastruktūrā soliņus, kur atpūsties.
- Vides labiekārtošanu jāveic ar dažādu projektu finansējumu un turpmāk apmeklētājiem par ieeju kādā takā naudu nevajadzētu prasīt. Cilvēks, kuram jāturpo biļetes, par to gribēs saņemt algu un beigu beigās ieejas biļešu cena izaugs ne jau tikai simboliska 1eur apmērā, bet jau 5+eur apmērā. Teritorijā būs jāiežogo un tas ierobežos pārgājiena garumu. Par brīvu var staigāt arī citos mežos un Gaujas Nacionālais parks būs tikai zaudētājs.
- Vieta ir ļoti skaista, bet diemžēl nav redzams ka kāds gribētu restaurēt un izlabot vecus numuriņus.
- Vietas kur maksa cilvēki uzvedas adekvāti, bet vietējie ciena savu apkārtni.
- Nevar šķirot cilvēkus pēc grupām.
- Simboliska samaksa par miskastes varētu.
- Visiem būtu jāmaksā, jo tas palīdzēs uzturēt dabu labā kvalitātē.
- Visiem jāievēro spēkā esošā likumdošana dabas aizsardzības un īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzības jomā.
- Atcerēsimies - tīrs ir nevis tur, kur satīra, bet tur, kur nepiemēro.
- Vispiemērotākās NP teritorijā ir koka laipas, šādas infrastruktūras nodrošināšanai pašvaldība var piesaistīt ES Kohēzijas fonda līdzfinansējumu. Nav jāuztur par apmeklētāju maksājumiem par dabas vietas/objekta apskates maksu.
- Vispirms ir jāskolo pats cilvēks, ka daba nav atkritumu vieta, kurā mēslo, kad kāds atkritums traucē kabatā vai benzīntankā nopirkta kafijas krūze ir kļuvusi par lieku traucēkli līdzī paņemtajā somā. Lai būtu jēga veidot kvalitatīvu infrastruktūru, uzskatu, ka ir jāskolo ikviens no potenciālajiem dabas teritorijas apmeklētājiem. Kvalitatīva infrastruktūra ir jāveicina, jā, taču to ir savlaicīgi jāiemāca cienīt tiem cilvēkiem, kuri līdz šim dabā ir uzvedušies kā mežoņi. Lai nebūtu skumīgi infrastruktūras uzlabošanas veicinātājiem un tiem apmeklētājiem, kuri pret dabu izturas ar cieņu.
- Viss ir forši, nekas nav jāmaina!

- *Viss ir forši, tikai kontrolēt grūti. Cīrulīšos pa lielam ir viena pieeja takai, viegli uzlikt vārtus, kasi utt. Kā tajā pašā Siguldā, Cēsu apkārtnē u. tml. to nodrošinātu?*
- *Viss ir labā stāvoklī, iespējams nepieciešamās video kameras lai novērstu demolēšanu*
- *Viss ir labi.*
- *Viss ir labi ar to.*
- *Viss ļoti apmierina.*
- *Zinu, ka ārzemēs ir vietas, kur, lai saglabātu dabas ainavu un skaistas vietas, dažās vietās tiek ierobežota tūristu plūsma. Man šī ideja patika, jo līdz ar to bija vietas, kur ir maz cilvēku, var taisīt skaistas bildes, un nav visur pārbāzts ar tūristiem. Izklaidēties cilvēki var Siguldā, bet Līgatnes klintis ir tik skaistas, ka negribētos, lai tās tiktu sabojātas.*